

06
2022

ISSN 1508-0641

NOWA CURRENDA

ENDDA

Miesięcznik
komorników sądowych

NDDA
NOWA
CURRENDA
DWA

NOWA CURRENDA

Miesięcznik
komorników sądowych

Redaktor naczelny: **prof. ALK dr hab. Joanna Studzińska**

Redaktor prowadzący: Magdalena Kirska-Okuniewska

Redakcja językowa: Magdalena Kirska-Okuniewska

Projekt okładki: Karol Szczawiński

Redakcja nie zwraca niezamówionych tekstów oraz zastrzega sobie prawo do skracania tekstów. Uprzejmie informujemy, że przesłanie tekstu artykułu czy opracowania na adres redakcji wiąże się ze zgodą na jego ewentualne opublikowanie na łamach czasopisma i przeniesienie na wydawnictwo przysługujących do niego praw autorskich. W przypadku zaistnienia okoliczności uniemożliwiających przeniesienie praw autorskich do tekstu na wydawcę autor zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie redakcję. Redakcja zastrzega sobie także prawo do wprowadzania zmian w nadesłanych tekstach.

Stali współpracownicy:

Przemysław Małecki – redaktor ds. samorządu komorniczego

Agnieszka Żelazna

Mateusz Sztandur

dr Monika Ged

dr Joanna Szachta

Wydawca:

Currenda Sp. z o.o.

al. Niepodległości 703A, 81-853 Sopot

tel.: 58 550 38 75, 58 550 38 76

e-mail: nowa.currenda@currenda.pl

www.sklep.currenda.pl

czytelnia.currenda.pl

© Copyright by

Currenda Spółka z o.o.

ISSN 1508-0641

Spis treści

Od redakcji 6

AKTUALNOŚCI

Biegły w postępowaniu egzekucyjnym 11

AGNIESZKA ŻELAZNA

Wysłuchanie stron postępowania
egzekucyjnego przed
powołaniem biegłego 19

PAWEŁ POLAK

Egzekucja kosztów zastępstwa
prawnego w postępowaniu egzekucyjnym .. 26

DR JOANNA SZACHTA

TEMAT NUMERU

Świadczenie czynności egzekucyjnych 40

DR MONIKA GED

ORZECZNICTWO

Przeгляд orzecznictwa 61

MATEUSZ SZTANDUR

Orzecznictwo dyscyplinarne 70

Zbieg egzekucji – komentarz
do orzeczeń KD i sądów odwoławczych... 81

JOANNA SAWICKA-IWANIUK

Szanowni Państwo,

Piękna pogoda niewątpliwie sprzyja wakacyjnemu odpoczynkowi, ale także przemyśleniom. Mimo letniej atmosfery i wakacyjnego rozprężenia, warto zwrócić uwagę na ciekawe problemy praktyczne występujące w pracy komornika sądowego, także w kontekście orzecznictwa.

W uchwale z 23 czerwca 2022 r., III CZP 50/22, Sąd Najwyższy odnośnie do postępowania upadłościowego i licznych wątpliwości w przedmiocie zażaleń przyjął, że na postanowienie sądu upadłościowego jako sądu drugiej instancji o odrzuceniu zażalenia na postanowienie sędziego komisarza nie przysługuje zażalenie (art. 394² k.p.c. w zw. z art. 229 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe, t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1228), zaś w razie wniesienia takiego zażalenia odrzuca je sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie trzech sędziów (art. 397 § 1 k.p.c. w zw. z art. 229 Prawa upadłościowego).

Wciąż dużym zainteresowaniem cieszy się orzecznictwo Izby Dyscyplinarnej. Tym razem orzeczenie dotyczy zbiegu egzekucji i problemów spowodowanych interpretacją i działaniem komornika. Ze względu na wyraźne regulacje w art. 773¹ § 1 k.p.c., która wskazuje, że w wypadku zbiegu egzekucji do tych samych rzeczy, wierzytelności lub praw, dalszą egzekucję prowadzi komornik właściwy według przepisów niniejszego kodeksu, zaś § 3 i § 4 tego artykułu w sposób jasny określają czynności, które winien podjąć komornik niewłaściwy do dalszego prowadzenia egzekucji ze względu na fakt, że regulacje te nie pozostawiają jakiegokolwiek pola do interpretacji, niezastosowanie się przez komornika do tych procedur jest deliktem dyscyplinarnym z art. 71 pkt 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji z 29 sierpnia 1997 r., tj. rażącej obrazę przepisów prawa. Jak wskazuje Joanna Sawicka-Iwaniuk, Przewodnicząca Komisji Dyscyplinarnej przy KRK, komornik sądowy w komentarzu do tych orzeczeń zwrócił uwagę na problemy wynikające z rozbieżności między praktyką a orzecznictwem. Praktyka poszła w kierunku przekazywania akt tam, gdzie zbieg dotyczy realnego majątku, tj. gdy na rachunku bankowym dłużnika znajdują się środki, gdy wysokość wynagrodzenia pozwala na dokonanie potrącenia, zaś komornicy konsekwentnie odmawiają przyjęcia przekazanych spraw tam, gdzie doszło do zajęcia tego samego majątku, ale faktycznie go nie ma.

Dr Joanna Szachta, prawniczka w kancelarii komorniczej, opracowała zagadnienie egzekucji kosztów zastępstwa prawnego przyznawanych wierzycielowi w postępowaniu

Fot. Bogusława Guzowska

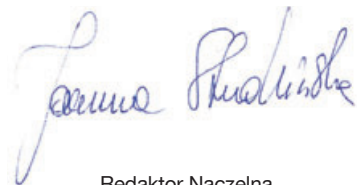
egzekucyjnym. Zwróciła uwagę na podstawę ustalania wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika. Odniosła się do zagadnienia kosztów zastępstwa przez pełnomocnika przy przekazaniu sprawy przy zbiegu egzekucji. Skonkludowała, że aktualna regulacja, która pozwala komornikowi sądowemu na przyznanie wynagrodzenia wyłącznie w stawce minimalnej (art. 770 § 4 k.p.c.), nie przystaje do obecnych realiów. Należy mieć na uwadze okoliczność, że postępowania egzekucyjne mogą być równie skomplikowane jak postępowania rozpoznawcze. Czas trwania tego postępowania czy konieczność udzielania wyjaśnień organowi egzekucyjnemu w celu dalszego prowadzenia postępowania egzekucyjnego często wiąże się z koniecznością analizy przez pełnomocników wielu dokumentów, co skutkuje zwiększonym nakładem pracy.

Dr Monika Ged, radczyni prawna, przygotowała opracowanie dotyczące istotnego zagadnienia uczestnictwa świadków w czynnościach egzekucyjnych ze względu na fakt, że mogą oni stanowić jedną z gwarancji jawności postępowania egzekucyjnego oraz stron. Wskazała na istotne elementy przebiegu postępowania wiążące się z jego dynamiką i zapewnieniem formalizmu celem zapewnienia zaspokojenia wierzyciela. Podkreślając, kogo rozumiemy pod pojęciem świadka i kto nie może nim być, zwróciła uwagę na rolę świadka czynności egzekucyjnych oraz na fakt, że obecnie instytucja wydaje się być rzadko stosowana, jednak jej znaczenia nie można marginalizować.

Ciągłym zainteresowaniem cieszą się kwestie wiążące się z udziałem biegłego w postępowaniu egzekucyjnym. Agnieszka Żelazna, radczyni prawna, zwraca uwagę na odpowiednie stosowanie przepisów z zakresu postępowania rozpoznawczego. Wskazuje na udział biegłego sądowego w postępowaniu egzekucyjnym, podkreślając szczątkowy charakter regulacji. Natomiast Paweł Polak, asesor komorniczy, opisuje zagadnienie wysłuchania stron przed powołaniem biegłego odnośnie do liczby biegłych i ich wyboru. Jest to o tyle problematyczne, że odpowiednie stosowanie przepisów z zakresu postępowania rozpoznawczego i fakt, że art. 813 k.p.c. stanowi *lex specialis* do art. 278 k.p.c., nastęrcza trudności interpretacyjnych. Jednak autor zwraca uwagę, że komornik nie musi wysłuchiwać stron postępowania egzekucyjnego przed powołaniem biegłego, zaś postanowienie komornika w przedmiocie powołania biegłego, analogicznie do postanowienia sądu w przedmiocie dopuszczenia dowodu z opinii biegłego, jest niezaskarżalne.

W stałej rubryce zawierającej przegląd orzecznictwa, znajdą Państwo orzeczenia odnoszące się do zajęcia rachunku bankowego, zajęcia środków na rachunku bankowym w związku z powództwem ekscydencyjnym czy opróżnienia lokalu mieszkalnego w kontekście roszczenia windykacyjnego i uprawnienia do władania nieruchomością.

Życzymy udanego wypoczynku i przyjemnej lektury!

Redaktor Naczelna

Portal Informacyjny Integracja

WWW.CURRENDA.PL

Elektroniczna korespondencja z sądami

Z aplikacją **Portal Informacyjny Integracja** możesz odbierać oraz udostępniać elektroniczne wersje dokumentów.

Korzyści z wdrożenia Portal Informacyjny Integracja

Podgląd dokumentów

W aplikacji zobaczysz wszystkie dokumenty opublikowane przez sąd w sprawach sądowych, które zostały udostępnione Twojej kancelarii.

Łatwe wybieranie dokumentów

Dokumenty automatycznie zapiszą się w aplikacji komorniczej. Bez problemu przypiszesz je do odpowiedniej sprawy egzekucyjnej.

Elektroniczne udostępnianie

Elektroniczne dokumenty z danej sprawy w aplikacji komorniczej łatwo udostępniysz wybranemu sądowi na jego konto w Portalu Informacyjnym.

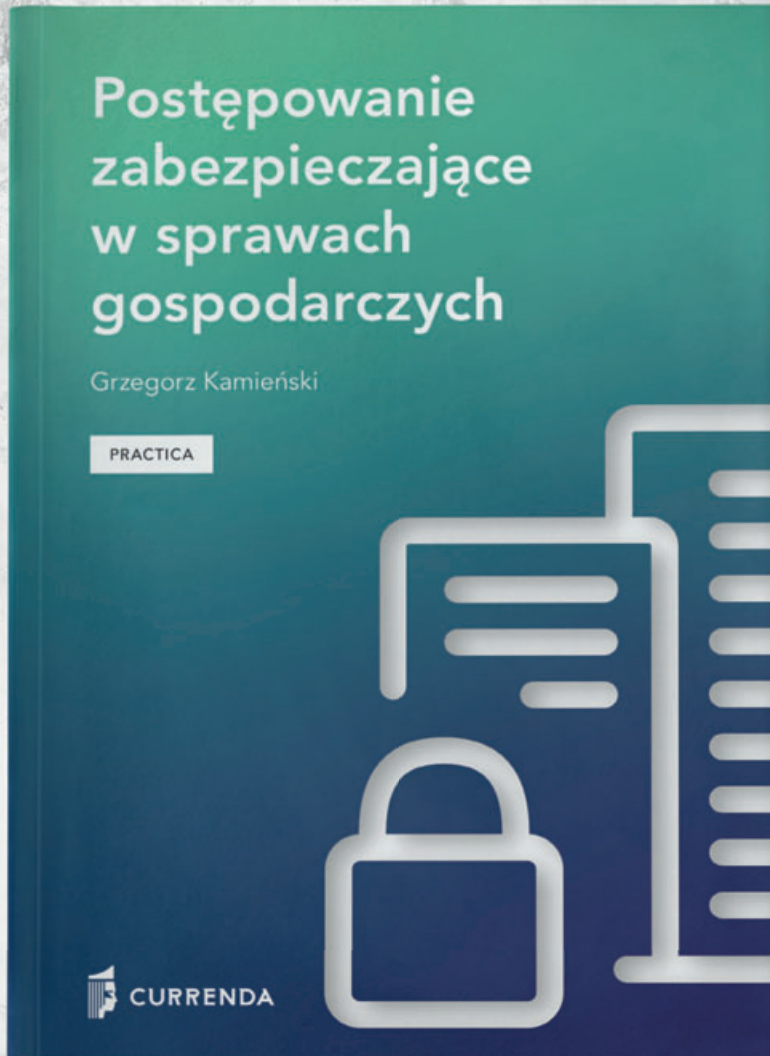

Urzędowe poświadczenia

Urzędowe Poświadczenie Przedłożenia (UPP) i Urzędowe Poświadczenie Odbioru (UPO), automatycznie zapiszą się we właściwej sprawie i czynności w Twojej aplikacji komorniczej.

Już w sklepie Currenda!

www.sklep.currenda.pl

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Już w sklepie Currendy!

www.sklep.currenda.pl

Elektroniczne licytacje w sądowym postępowaniu egzekucyjnym

Jacek Gołaczyński

PRACTICA

CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Biegły w postępowaniu egzekucyjnym

Przepisy k.p.c. zawierają dość szcątkową regulację dotyczącą możliwości skorzystania w postępowaniu egzekucyjnym z dowodu z opinii biegłego, odwołując się – w braku szczegółowych regulacji – do zasad obowiązujących w toku postępowania rozpoznawczego prowadzonego przed sądem, jak też wprowadzając dowód z opinii biegłego sądowego przy okazji przeprowadzania konkretnej czynności.

**AGNIESZKA
ŻELAZNA**
Radczyni prawna

I. Dopuszczenie dowodu z opinii biegłego w postępowaniu egzekucyjnym – przesłanki ogólne

Ustawodawca posłużył się w przepisach k.p.c. regulujących postępowanie egzekucyjne w zasadzie jedną przesłanką, której wystąpienie w toku egzekucji powinno skłonić komornika do zasięgnięcia opinii biegłego, a więc specjalisty z danej dziedziny wiedzy, techniki lub nauki, tj. wówczas, gdy zachodzi konieczność wykorzystania tzw. „wiadomości specjalnych”, czyli wiedzy przekraczającej wiadomości posiadane przez przeciętnie wykształconego i doświadczonego życiowo człowieka. Jak stanowi bowiem art. 813 § 1 zd. pierwsze k.p.c., w wypadkach wymagających „zasięgnięcia opinii biegłego”, komornik zwróci się o wydanie opinii do jednego lub kilku stałych biegłych sądowych.

Brak jest przy tym ustawowej definicji – czy określenia nawet otwartego katalogu – tych wszystkich wypadków (lub spraw), w których wymagane jest „zasięgnięcie opinii biegłego”. Jak wyjaśnia się wobec tego w doktrynie – poprzez odwołanie się do regulacji szczególnych, umiejscawiających dowód z opinii biegłego w toku postępowania egzekucyjnego – sytuacja taka uzależniona jest zwykle od specyfiki składnika majątkowego, z którego jest (lub będzie) prowadzona egzekucja (np. obraz znacznej wartości, kolekcja filatelistyczna lub numizmatyczna)¹. Konieczność powołania biegłego wynika zatem z tego, że osoba ta posiada wiadomości specjalne, którymi nie dysponuje komornik czy też sąd².

Sięgnięcie do opinii biegłego może nastąpić na wniosek stron postępowania egzekucyjnego lub komornik z urzędu w tych wszystkich wypadkach, gdy będzie to wymagane. Mając przy tym na uwadze, że w odniesieniu do kwestii nieuregulowanych w zakresie udziału biegłego w postępowaniu egzekucyjnym odpowiednie zastosowanie znajdują przepisy art. 278 i nast. k.p.c., to przyjmuje się, iż przed powołaniem biegłego (biegłych)

komornik powinien wysłuchać strony co do liczby i wyboru biegłych³.

Niektóre przepisy postępowania egzekucyjnego wprowadzają przy tym jednocześnie obowiązek udziału biegłego⁴.

II. Biegły sądowy

Jeżeli dowód z opinii biegłego jest konieczny w toku egzekucji, ustawodawca wymaga od komornika zwrócenia się o wydanie opinii jedynie do biegłego sądowego wpisanego na listę stałych biegłych sądowych. Przy czym – w zależności od przedmiotu opinii – wnioski o jej wydanie może zostać skierowany przez komornika do więcej niż jednego biegłego.

Kwestie dotyczące biegłych sądowych reguluje przy tym rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 24 stycznia 2005 r. w sprawie biegłych sądowych⁵. Zgodnie z przepisami tego rozporządzenia biegłych sądowych ustanawia przy sądzie okręgowym prezes tego sądu, który prowadzi jednocześnie listy biegłych sądowych. Biegłych ustanawia się dla poszczególnych gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła, a także innych umiejętności, przy czym posiadanie przez biegłego wiadomości specjalnych powinno być wykazane dokumentami lub innymi dowodami. Ocena, czy posiadanie wiadomości specjalnych zostało dostatecznie wykazane, należy zaś do prezesa sądu okręgowego prowadzącego listę biegłych, na którą nastąpić ma wpis nowego biegłego.

Listy biegłych sądowych są dostępne dla zainteresowanych w sekretariatach sądowych. W szczególności listy te udostępnia się zaś stronom, uczestnikom postępowania oraz organom prowadzącym postępowanie przygotowawcze w sprawach karnych i sądom wojskowym.

Dopiero gdy wśród stałych biegłych sądowych nie będzie biegłego wymaganej specjalności, komornik upoważniony będzie do

zwrócenia się doraźnie do sądu o wyznaczenie biegłego i odebrania od niego przyrzeczenia. Jak przyjmuje się w doktrynie, sądem właściwym do dokonania tej czynności jest sąd rejonowy, przy którym działa komornik⁶. Zwraca się również uwagę, że aktualnie obowiązujące regulacje w tym względzie zrywają zarazem – ze stosowaną do 5 lutego 2005 r. – praktyką dowolności co do personaliów powoływanych biegłych. Obecnie komornik musi więc skorzystać w pierwszej kolejności z listy stałych biegłych sądowych prowadzonej przez prezesa sądu okręgowego. Dopiero gdy osoby o niezbędnych kwalifikacjach nie ma na tej liście, komornik może zwrócić się do sądu, w którego okręgu ma swój rewir, o wyznaczenie osoby spoza listy i odebranie od niej przyrzeczenia.

Zgodnie przy tym z art. 813 § 2 k.p.c., powyższy tryb postępowania stosuje się odpowiednio także wówczas, gdy wezwany przez komornika stały biegły sądowy został

Fot. canva Vanessa Garcia z Pexels

wyłaczony lub nie przyjął nałożonego na niego obowiązku z przyczyn wskazanych w art. 280 k.p.c., a nie ma innego biegłego tej specjalności wśród stałych biegłych sądowych. Wskazać jednocześnie należy, iż – co do zasady – biegły nie może odmówić wykonania należących do jego obowiązków czynności w okręgu sądu okręgowego, przy którym został ustanowiony, zleconych przez sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze w sprawach karnych, z wyjątkiem jednakże wypadków określonych w przepisach regulujących postępowanie przed tymi organami. Osoba wyznaczona na biegłego może zatem nie przyjąć włożonego na nią obowiązku z przyczyn, jakie uprawniają świadka do odmowy zeznań, a ponadto z powodu przeszkody, która uniemożliwia jej wydanie opinii.

Zwrócić należy w tym miejscu zaś uwagę, iż czynności komornika podjęte na skutek opinii biegłego, który podlegał wyłączeniu, podlegają uchyleniu przez sąd albo w ramach rozpoznania skargi na czynności komornika albo z urzędu w trybie art. 759 § 2 k.p.c. w razie istnienia podstaw do wyłączenia biegłego z mocy ustawy.

III. Udział biegłego sądowego w postępowaniu egzekucyjnym

Przepisy k.p.c. zawierają jednocześnie zdawkowe regulacje obejmujące udział biegłego sądowego na poszczególnych etapach postępowania egzekucyjnego lub przy określonych czynnościach.

a) Ustalenie dopuszczalnego zakresu zajęcia majątku dłużnika

Stosownie do art. 829² § 1 k.p.c. – który wszedł w życie 10 stycznia 2022 r. – ustawodawca przesądził, iż niezależnie od wyłączeń spod egzekucji skierowanej przeciwko dłużnikowi będącemu rolnikiem prowadzącym gospodarstwo rolne, o których mowa w art. 829¹ k.p.c., egzekucji nie podlegają także:

”
CO ISTOTNE, W RAZIE ROZBIEŻNOŚCI MIĘDZY OPINIĄ IZBY ROLNICZEJ A OPINIĄ BIEGŁEGO KOMORNIK ZWIĄZANY JEST OPINIĄ BIEGŁEGO.

- nadwyżka inwentarza żywego ponad sta- do podstawowe oraz
- przedmioty, o których mowa w art. 829¹ pkt 6, 8, 9, 11–13 i 15 k.p.c., ponad ilości wymienione w tych przepisach,
 - jeżeli komornik, po zasięgnięciu opinii izby rolniczej właściwej ze względu na położenie gospodarstwa rolnego dłużnika, uzna je za niezbędne do prowadzenia tego gospodarstwa.

W uzasadnionych przypadkach, gdy zaistnieją wątpliwości co do treści opinii złożonej przez właściwą izbę rolniczą, komornik ma zaś możliwość powołania biegłego na okoliczność ustalenia dopuszczalnego zakresu zajęcia. Co istotne, w razie rozbieżności między opinią izby rolniczej a opinią biegłego komornik związany jest opinią biegłego. Jak wyjaśnia się to w doktrynie, powyższe rozwiązanie stanowi jednocześnie wyłom od ogólnej reguły stosowanej w prawie cywilnym procesowym, zgodnie z którą opinia biegłego ma charakter jedynie pomocniczy, a rozstrzygnięcia należą do organu prowadzącego postępowanie⁷.

b) Oszacowanie wartości ruchomości

Przypomnieć należy, iż co do zasady oszacowania wartości ruchomości zajętych w toku egzekucji dokonuje sam komornik prowadzący postępowanie. Ustawodawca przesądził jednakże, iż w razie wniesienia przez uprawnione strony i uczestników postępowania

egzekucyjnego zastrzeżenia do oszacowania wartości zajętych ruchomości dokonanego przez komornika, komornik zobligowany jest wyznaczyć biegłego celem zbadania wartości zajętych rzeczy.

Zgodnie z art. 853 § 4 k.p.c. również w sytuacji, gdy komornik uzna, że w celu oszacowania wartości należy wezwać biegłego, albo wierzyciel lub dłużnik wniósł zastrzeżenia, oszacowania wartości dokonuje się na podstawie opinii biegłego przy samym zajęciu, a gdyby to nie było możliwe – w terminie późniejszym.

”
ZGODNIE Z ART. 853 § 4 K.P.C. RÓWNIEŻ W SYTUACJI, GDY KOMORNIK UZNA, ŻE W CELU OSZACOWANIA WARTOŚCI NALEŻY WEZWAĆ BIEGŁEGO, ALBO WIERZYCIEL LUB DŁUŻNIK WNIÓŚŁ ZASTRZEŻENIA, OSZACOWANIA WARTOŚCI DOKONUJE SIĘ NA PODSTAWIE OPINII BIEGŁEGO PRZY SAMYM ZAJĘCIU, A GDYBY TO NIE BYŁO MOŻLIWE – W TERMINIE PÓŹNIEJSZYM.

Przy czym zawsze, gdy wartość zajętej ruchomości według oceny komornika przekracza dwadzieścia pięć tysięcy złotych, zobowiązany jest on wezwać do oszacowania wartości biegłego.

Jak wynika z powyższego, konieczność sięgnięcia przez komornika po opinię biegłego przewidziana została w 3 przypadkach, a mianowicie:

- gdy komornik uzna, że do prawidłowego oszacowania wartości rzeczy potrzeb-

ne są wiadomości specjalne (np. kolekcji znaczków filatelistycznych);

- gdy wierzyciel albo dłużnik składają zastrzeżenia co do oszacowania, wskazując na przeszacowanie lub niedoszacowanie wartości zajętej rzeczy;
- gdy wartość zajętej ruchomości – według oceny komornika – przekracza kwotę 25 tys. zł.

W orzecznictwie wskazuje się przy tym, iż rolą biegłego jest w tym zakresie dokonanie wyceny ruchomości, zaś rolą sądu – dokonanie oceny opinii biegłego, ale nie w zakresie jej zawartości materialnej (gdyż oznaczałoby to zastąpienie biegłego przez organ procesowy i samodzielne dokonanie wyceny, do czego ani sąd, ani komornik nie są powołani), lecz jedynie w kontekście prawidłowości sporządzonej opinii. Zakwestionowanie wyceny dokonanej przez rzeczoznawcę majątkowego w zakresie nieprawidłowości w samej wycenie czy też inaczej – podniesienie zarzutu zaniżenia wartości ruchomości – musi być więc poparte dokumentami sporządzonymi przez osoby posiadające uprawnienia wymagane w tym zakresie, a więc inną opinią rzeczoznawcy majątkowego⁸.

c) Oszacowanie przedmiotów wartościowych

Stosownie do art. 866² § 1 i 2 k.p.c. również do oszacowania zajętych przez komornika:

- przedmiotów o wartości historycznej lub artystycznej oraz
- wyrobów ze złota i platyny

– zobligowany jest on wezwać biegłego. Powołany przepis jest zarazem najbardziej wyraźnym przykładem zaistnienia „wypadku wymagającego zasięgnięcia opinii biegłego”, którym ustawodawca posłużył się ogólnie w treści art. 813 § 1 k.p.c. Jak wyjaśnia się to przy tym w doktrynie, takim rozwiązaniem jest jednocześnie bardzo istotne, ponieważ do rzadkości należeć będą sytuacje, gdy komornik

będzie posiadał tego rodzaju kwalifikacje, by mógł dokonać prawidłowego oszacowania zabytków, dzieł sztuki lub wyrobów jubilerskich⁹.

Komentowany przepis zobowiązuje zarazem komornika do powołania biegłego, nawet w przypadku, jeżeli wartość ruchomości wpisana do protokołu zajęcia nie wzbudza większych zastrzeżeń.

W orzecznictwie zwrócono jednocześnie uwagę, iż brak jest podstaw do wstrzymania się przez komornika ze skierowaniem odeszwy do biegłego w sprawie oszacowania zajętych wartościowych ruchomości do czasu uprawomocnienia się postanowienia o powołaniu biegłego. Zgodnie bowiem z art. 767² § 2 k.p.c. wniesienie skargi na czynność komornika nie wstrzymuje postępowania egzekucyjnego ani wykonania zaskarżonej czynności, chyba że sąd zawiesi postępowanie lub wstrzyma dokonanie czynności. Wydanie więc przez komornika postanowienia o wstrzymaniu zlecenia dla biegłego do daty prawomocności postanowienia o jego powo-

łaniu, nie ma podstawy prawnej i tym samym stanowi o zwłoce postępowania¹⁰.

d) Oszacowanie wartości papierów wartościowych

Zgodnie z art. 901 § 4 k.p.c. także do ustalenia ceny sprzedaży zajętych przez komornika w toku egzekucji papierów wartościowych niezapisanych na rachunku papierów wartościowych, komornik zobligowany jest powołać biegłego. Ze względu na brak odrębnej regulacji w tym zakresie należy zaś uznać, że mają tu zastosowanie ogólne przepisy o biegłych w postępowaniu cywilnym (art. 278 i n. k.p.c.).

e) Oszacowanie prawa

Również do oszacowania zajętego prawa komornik zobligowany został do skorzystania z opinii biegłego. Jak wyjaśnia się to w tym miejscu w doktrynie, obowiązek skorzystania z opinii biegłego w omawianym przypadku

wynika ze specyficznego charakteru praw majątkowych, które najczęściej mają zmienną i uzależnioną od wielu czynników wartość¹¹.

Zwrócić należy uwagę, iż omawiany przepis art. 910⁴ k.p.c. znajduje przy tym zastosowanie wyłącznie w postępowaniu egzekucyjnym, a nie w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Powyższy przepis jest bowiem adresowany jedynie do komornika. Stąd też w postępowaniu przed sądem brak jest podstaw do uznania, że wycena biegłego nie jest potrzebna z uwagi na brzmienie art. 910⁴ § 2 k.p.c. w sytuacji, gdy przepis ten, jako przepis szczególny, nie znajduje zastosowania w postępowaniu rozpoznawczym¹².

Wyjaśnić bowiem należy, iż w art. 910⁴ § 2 k.p.c. ustawodawca przewidział wyjątek od zasady udziału biegłego w sporządzeniu wyceny, wskazując, iż wycena ta nie będzie potrzebna, jeżeli strony zgodnie ustaliły wartość zajętego prawa albo jeżeli w okresie trzech miesięcy przed dokonaniem zajęcia zajęte prawo było oszacowane dla celów obrotu rynkowego lub w drodze umowy ustalono jego wartość dla potrzeb takiego obrotu.

f) Oszacowanie wartości nieruchomości

W razie skierowania egzekucji do nieruchomości także jej wartość ustalana jest przez – powołanego przez komornika zgodnie z art. 948 § 1 k.p.c. – biegłego uprawnionego do szacowania nieruchomości na podstawie odrębnych przepisów. Takim biegłym musi być zatem rzeczoznawca majątkowy, o którym mowa w art. 174 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami¹³. Z powyższego wynika zarazem, że dokonując oszacowania nieruchomości na potrzeby postępowania egzekucyjnego, komornik ma obowiązek zwrócić się o dokonanie tegoż oszacowania do biegłego sądowego, a nie do dowolnie wybranej przez siebie osoby posiadającej uprawnienia rzeczoznawcy majątkowego. Komornik wyznacza w zasadzie

”
NALEŻY WOBEC TEGO
PODNIĘĆ, ŻE W SYTUACJI, GDY
SPORZĄDZONE OSZACOWANIE
NIE SPEŁNIA TYCH KRYTERIÓW
ALBO CZYNI TO TYLKO W CZĘŚCI,
KOMORNIK MOŻE WEZWAĆ
BIEGŁEGO DO SPORZĄDZENIA
NOWEGO OSZACOWANIA
LUB UZUPEŁNIENIA JUŻ
PRZYGOTOWANEGO.

jednego biegłego. Może jednak wyznaczyć dwóch lub więcej biegłych, jeżeli jest to konieczne do ustalenia wartości nieruchomości. Biegły w zakresie oszacowania nieruchomości winien stosować zaś przepisy powołanej wyżej ustawy oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 21 września 2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego¹⁴. Jednocześnie, oszacowanie winno zostać sporządzone z uwzględnieniem wszystkich elementów, które zostały wskazane w art. 948 § 2 k.p.c. Należy wobec tego podnieść, że w sytuacji, gdy sporządzone oszacowanie nie spełnia tych kryteriów albo czyni to tylko w części, komornik może wezwać biegłego do sporządzenia nowego oszacowania lub uzupełnienia już przygotowanego.

Jak zauważa się to jednocześnie w orzecznictwie, przedłożenie przez stronę prywatnego operatu szacunkowego wykonanego przez biegłego uprawnionego do szacowania nieruchomości poza postępowaniem egzekucyjnym, może stanowić podstawę do dokonania dodatkowego opisu i oszacowania tylko wówczas, gdy z tego operatu będzie wynikać istotna zmiana w stanie nieruchomości, a nie jedynie odmienna wartość nieruchomości¹⁵.

W doktrynie wskazuje się zarazem, że art. 948 § 1 k.p.c. ma charakter *lex specialis* w stosunku do art. 813 § 1 k.p.c. w tym znaczeniu, że nakazuje komornikowi przybrać do czynności oszacowania nieruchomości biegłego sądowego posiadającego uprawnienia rzeczoznawcy majątkowego, a nie biegłego sądowego jakiegokolwiek innej specjalności¹⁶. Na konieczność dokonywania oszacowania nieruchomości przez osobę będącą biegłym sądowym wskazywały również przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 9 marca 1968 r. w sprawie czynności komorników¹⁷. Stosownie bowiem do § 128 ust. 1 powołanego wyżej rozporządzenia do oszacowania nieruchomości komornik wyznacza biegłego z listy biegłych sądowych.

Zgodnie z kolei z art. 1013² § 1 k.p.c. ustalenie wartości nieruchomości z udziałem biegłego ma miejsce również w toku uproszczonej egzekucji z nieruchomości. Ustawodawca przesądził bowiem, iż oszacowania nieruchomości dokonuje – powołany przez komornika – biegły uprawniony do szacowania nieruchomości na podstawie odrębnych przepisów. Jeżeli jednak nieruchomość była w okresie sześciu miesięcy przed zajęciem oszacowana dla potrzeb obrotu rynkowego i oszacowanie to odpowiada wymogom oszacowania nieruchomości w egzekucji z nieruchomości – nowego oszacowania nie dokonuje się. Wyjątek ten znajduje zastosowanie oczywiście także w toku egzekucji z nieruchomości toczonej się na zasadach ogólnych.

IV. Forma i treść opinii

Zwracając się do biegłego o sporządzenie opinii, komornik określa zarazem formę opinii (pisemna albo ustna do protokołu). Nie ulega przy tym wątpliwości, że złożona opinia powinna zawierać uzasadnienie, z którego będą wynikać wnioski końcowe w niej zawarte.

Komornik może przy tym wezwać biegłego do złożenia ustnych wyjaśnień do protoko-

łu w zakresie dotyczącym treści sporządzonej opinii. Co do zasady zaś komornik nie jest bezwzględnie związany treścią sporządzonej przez biegłego opinii. Może poddać ją zatem ocenie i np. podjąć decyzję o jej uzupełnieniu, powtórzeniu albo o powierzeniu tego samego zadania innemu biegłemu¹⁸.

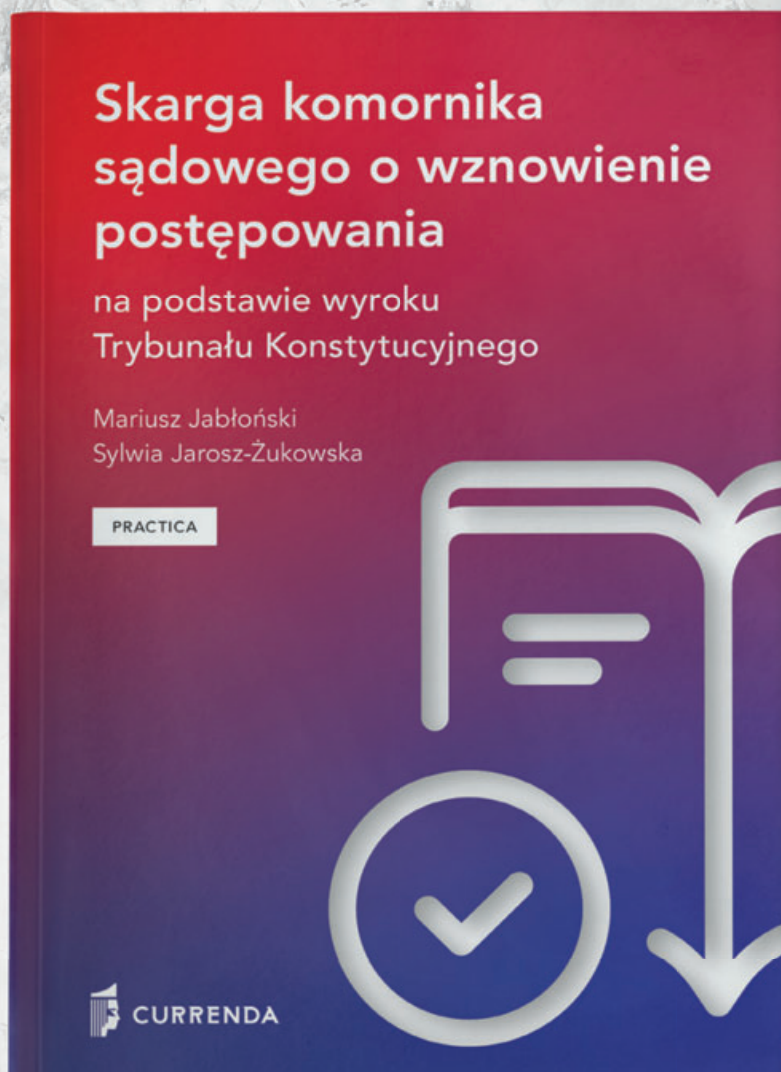
V. Wynagrodzenie biegłego

Biegłemu przysługuje prawo do wynagrodzenia i zwrotu wydatków związanych ze sporządzeniem opinii i udziałem w postępowaniu egzekucyjnym na zasadach ogólnych¹⁹. Koszty te są ustalane przez komornika i wliczane do kosztów postępowania egzekucyjnego.

Przypisy końcowe

- ¹ K. Flaga-Gieruszyńska [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 11, Warszawa 2022, s. 1676–1707.
- ² Por. postanowienie SO w Bydgoszczy z 10 stycznia 2014 r., II Cz 371/14.
- ³ Por. art. 278 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.
- ⁴ Por. art. 853 § 2 k.p.c., art. 948 § 1 k.p.c.
- ⁵ Dz.U. z 2005 r. Nr 15 poz. 133.
- ⁶ Por. wyrok WSA w Warszawie z 6 lutego 2018 r., VI SA/Wa 2309/17.
- ⁷ K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, s. 1725–1746.
- ⁸ Por. postanowienie SR dla Łodzi-Widzewa w Łodzi z 26 października 2020 r., III Co 1955/20.
- ⁹ K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, s. 1780–1796.
- ¹⁰ Por. postanowienie SO w Krakowie z 26 sierpnia 2016 r., II S 91/16.
- ¹¹ K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, s. 1846–1863.
- ¹² Por. wyrok SA w Poznaniu z 21 października 2014 r., I ACa 704/14.
- ¹³ T.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1899 ze zm.
- ¹⁴ T.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 555.
- ¹⁵ Por. wyrok SA w Łodzi z 28 maja 2013 r., I ACa 28/13.
- ¹⁶ Por. T. Zawiślak [w:] *Dowody w postępowaniu cywilnym*, red. Ł. Błaszczak, K. Markiewicz, E. Rudkowska-Ząbczyk, Warszawa 2010, s. 381.
- ¹⁷ Dz.U. z 1968 r. Nr 10 poz. 52.
- ¹⁸ Por. art. 286 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.
- ¹⁹ Por. art. 288 k.p.c.

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Wysłuchanie stron postępowania egzekucyjnego przed powołaniem biegłego

W niniejszym artykule przedstawiono problematykę konieczności wysłuchania przez komornika wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru przed powołaniem biegłego do udziału w postępowaniu egzekucyjnym.

PAWEŁ POLAK
Asesor komorniczy

Biegły w postępowaniu egzekucyjnym

Opinia biegłego w postępowaniu cywilnym jest szczególnym środkiem dowodowym. Także w postępowaniu egzekucyjnym opinia sporządzona przez biegłego powołanego w sprawie stanowi środek dowodowy. Co za tym idzie – komornik, korzystając w postępowaniu egzekucyjnym z opinii biegłego, w istocie przeprowadza dowód w sprawie. Powyższa konstatacja implikuje szereg konsekwencji faktycznych. Przepisom regulującym dowód z opinii biegłego w kodeksie postępowania cywilnego¹ (dalej: k.p.c.) poświęcono odrębny oddział (artykuły od 278 do 291 k.p.c.). Zgodnie z art. 13 § 2 k.p.c.: „Przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych w niniejszym kodeksie, chy-

ba że przepisy szczególne stanowią inaczej”. Mając na uwadze powyższe, stwierdzić należy, że przepisy dotyczące dowodu z opinii biegłego przez odesłanie z art. 13 § 2 k.p.c. znajdą odpowiednie zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym. Zgodnie z poglądami wyrażonymi w orzecznictwie, odpowiednie stosowanie przepisów oznacza, że „przepisy mogą mieć zastosowanie bez żadnych ograniczeń (wprost), z odpowiednimi modyfikacjami usprawiedliwionymi podobieństwami i odmiennosciami między postępowaniem zażaleniowym a postępowaniem apelacyjnym, albo – ze względu na występujące różnice między tymi postępowaniami – nie mogą być stosowane w ogóle”².

Choć postępowanie dowodowe w postępowaniu egzekucyjnym ma bardzo ograniczone znaczenie, które sprowadza się właściwie wyłącznie do przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego, nie zmienia to faktu, że poprzez odesłanie z art. 13 § 2 k.p.c. komornik winien stosować odpowiednio zasady i reguły kierujące postępowaniem dowodowym w procesie. Oznacza to, że to komornik ustala, czy przeprowadzonemu dowodowi

(w tym przypadku dowodowi z opinii biegłego) przydać wartość. To komornik ustala, czy opinia biegłego jest rzetelna i należy na niej oprzeć dalsze czynności w postępowaniu. Oczywiście tak rozumiana swobodna ocena dowodów podlega kontroli w trybie artykułu 759 k.p.c. przez sąd sprawujący nadzór judykacyjny nad komornikiem.

Przepisem ogólnym regulującym dowód z opinii biegłego w postępowaniu egzekucyjnym jest art. 813 § 1 k.p.c. Zgodnie ze zdaniem pierwszym wyżej wymienionego artykułu: „W wypadkach wymagających zasięgnięcia opinii biegłego, komornik zwróci się o wydanie opinii do jednego lub kilku stałych biegłych sądowych”. Z treści wyżej wymienionego artykułu wynika, że co do zasady powołanie biegłego w postępowaniu egzekucyjnym jest fakultatywne i zależy od uznania komornika, jednakże istnieją przypadki, w których zasięgnięcie opinii biegłego w postępowaniu egzekucyjnym jest obligatoryjne (artykuły 853 § 4, 866², 901 § 4, 948 § 1 czy 1064¹⁷ k.p.c.).

Czy komornik musi wysłuchać strony postępowania egzekucyjnego przed powołaniem biegłego do udziału w sprawie?

Konieczność odpowiedniego stosowania przepisów o procesie w postępowaniu egzekucyjnym w zakresie przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego powoduje szereg problemów praktycznych. Jednym z nich jest zagadnienie wysłuchania stron przed zasięgnięciem opinii biegłego. Zgodnie z art. 278 § 1 k.p.c. „W wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii”. Zgodnie z poglądami wyrażonymi w doktrynie³: „Artykuł 813 stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 278 i n., które stosuje się odpowiednio

Fot. canva FatCamera

w postępowaniu egzekucyjnym w zakresie nieuregulowanym. W szczególności w piśmiennictwie przyjmuje się, że komornik winien co do zasady brać pod uwagę stanowisko stron w kwestii osoby biegłego”. Inny z przedstawicieli doktryny⁴ wskazuje wprost, iż: „Komornik może zlecić wydanie opinii jedynie osobom będącym stałymi biegłymi sądowymi. Przez odpowiednie stosowanie art. 278 § 1 komornik powinien umożliwić stronom wypowiedzenie się co do liczby i wyboru biegłych z listy biegłych sądowych”. Zdaniem autora niniejszego artykułu powyższych poglądów nie można uznać za słuszne. Podkreślić należy, że z uwagi na odrębność postępowania egzekucyjnego od procesu wysłuchanie stron przed powołaniem biegłego w sprawie bezzasadnie wydłuża postępowanie egzekucyjne. Zgodnie z art. 767 § 1 k.p.c.: „Na czynności komornika przysługuje skarga”. Paragraf 1¹ komentowanego przepisu wskazuje, iż „Skarga nie przysługuje na zarządzenie komornika o wezwaniu do usunięcia braków pisma, na zawiadomienie o terminie czynności oraz na uiszczenie przez komornika podatku od towarów i usług”.

Co za tym idzie, wysłuchanie stron przed powołaniem biegłego będzie stanowić czynność zaskarżalną. Nakładanie na organ egzekucyjny obowiązku wysłuchania stron przed powołaniem biegłego otwiera drogę stronom postępowania (w praktyce dłużnikowi) do obstrukcji postępowania. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na różnice w dopuszczalności zaskarżenia postanowienia w przedmiocie dopuszczenia dowodu z opinii biegłego wydanego przez sąd w stosunku do postanowienia w przedmiocie powołania biegłego wydanego przez komornika. „Na postanowienie dowodowe nie przysługuje zażalenie, wobec czego sąd takiego postanowienia nie uzasadnia (art. 357 k.p.c.)”⁵. Postanowienie w przedmiocie dopuszczenia dowodu wydane przez sąd jest zatem niezaskarżalne. Kierując się regułą *a fortiori*, uznać należy, że wysłuchanie stron przez sąd przed zasięgnięciem opinii biegłego lub brak takiego wysłuchania na etapie właściwego postępowania procesowego również stanowi czynność niezaskarżalną. Fakty te stanowią istotną różnicę w stosunku do postępowania egzekucyjnego, gdzie właściwie każda czynność komornika podlega zaskar-

żeniu. Nałożenie na sąd obowiązku wysłuchania stron postępowania przed zasięgnięciem opinii biegłego lub biegłych wywołuje dużo mniejsze konsekwencje dla sprawnego biegu postępowania, aniżeli nałożenie tego samego obowiązku na komornika w postępowaniu egzekucyjnym. Sąd Najwyższy⁶ stwierdził, iż ocena wiarygodności biegłego należy do sfery swobodnej oceny sądu. Co za tym idzie, skoro organem prowadzącym postępowanie egzekucyjne jest komornik, ocena wiarygodności biegłego należy do swobodnej oceny komornika, która oczywiście może być korygowana przez sąd sprawujący nadzór judykacyjny nad komornikiem. Kolejnym argumentem na rzecz braku konieczności wysłuchania stron przed powołaniem biegłego w postępowaniu egzekucyjnym, jest fakt, iż stały biegły sądowy jest zobligowany przed objęciem funkcji do złożenia wobec prezesa sądu okręgowego przyrzeczenia według następującej roty: „Świadomy znaczenia mych słów i odpowiedzialności przed prawem przyrzekam uroczyście, że powierzone mi obowiązki biegłego sądowego wykonywać będę z całą sumiennością i bezstronnością” – paragraf czwarty Rozporządzenia Ministra

Fot. canva 89Stocker

Sprawiedliwości z 24 stycznia 2005 r. w sprawie biegłych sądowych (Dz.U.2005.15.133). Ideą ustawodawcy jest więc wprowadzenie stanu, w którym nie ma różnicy, który z biegłych danej specjalności zostanie powołany do udziału w sprawie. Powyższe argumenty przemawiają za uznaniem, iż w postępowaniu egzekucyjnym nie powinno się stosować art. 278 § 1 k.p.c., ze względu na występujące różnice pomiędzy postępowaniem procesowym właściwym a postępowaniem egzekucyjnym.

Biegły powołany na podstawie art. 948 § 1 k.p.c.

Wyżej cytowany pogląd wyrażony w doktrynie, w myśl którego „Przez odpowiednie stosowanie art. 278 § 1 komornik powinien umożliwić stronom wypowiedzenie się co do liczby i wyboru biegłych z listy biegłych sądowych”, nie może w ogóle znaleźć zastosowania do biegłego powołanego na podstawie art. 948 § 1 k.p.c. Zgodnie ze zdaniem pierwszym tego artykułu: „Oszacowania nieruchomości dokonuje powołany przez komornika biegły uprawniony do szacowania nieruchomości na podstawie odrębnych przepisów”.

Artykuł 948 § 1 k.p.c. jest przepisem szczególnym zarówno wobec art. 813 k.p.c.,

jak i wobec art. 278 k.p.c. Pogląd ten znajduje potwierdzenie w wykładni historycznej, w literalnym brzmieniu przepisu i w opiniach wyrażonych w doktrynie⁷: „Przed nowelizacją art. 948 stanowił, że »Komornik powołuje jednego lub kilku biegłych«. Zmiana tego przepisu (»Oszacowania nieruchomości dokonuje powołany przez komornika biegły«) wskazuje, że ustawodawca zrezygnował z możliwości powoływania kilku biegłych. Strony nie mają też uprawnienia do dokonania wyboru biegłego. Wobec tego, że podstawą oszacowania dokonanego przez komornika jest opinia biegłego, to jeśli strony mają zastrzeżenia do takiej opinii, mogą ją zakwestionować pośrednio przez zaskarżenie skargą na czynności komornika czynności oszacowania dokonanej przez komornika na podstawie kwestionowanej opinii (por. uwagi do art. 950)”. Z powyższego wynika, iż intencją ustawodawcy niewątpliwie było przyspieszenie i odformalizowanie na tym etapie postępowania egzekucyjnego skierowanego do nieruchomości.

Problem prawomocności postanowienia w przedmiocie powołania biegłego a moment rozpoczęcia czynności przez biegłego

Zagadnieniem praktycznym powodującym problemy wyłącznie na gruncie postępowania egzekucyjnego jest kwestia określenia momentu, od którego powołany w sprawie biegły sądowy powinien rozpocząć dokonywanie czynności, do których został wyznaczony. Jak wyżej wskazano, postanowienie w przedmiocie dopuszczenia dowodu z opinii biegłego wydane przez sąd jest niezaskarżalne. Co za tym idzie, biegły ustanowiony w postępowaniu procesowym właściwym może rozpocząć czynności od dnia zawiadomienia biegłego o zleceniu dokonania czynności.

Literalne brzmienie artykułu 767 § 1 k.p.c. w zw. z art. 767 § 1¹ wskazuje, że postanowienie w przedmiocie powołania biegłego do

Fot. canva cyano66

określenia wartości zajętego składnika majątku jest zaskarżalne. Jednakże odmienna opinia została zaprezentowana w cytowanym wyżej poglądzie przedstawiciela doktryny⁸, który w odniesieniu do art. 948 § 1 k.p.c. wskazuje, że strony nie mają uprawnienia do wyrażenia zdania co do wyboru biegłego, a zastrzeżenia co do pracy i spostrzeżeń biegłego strony mogą zasygnalizować wyłącznie poprzez złożenie skargi na czynności komornika dokonanej na podstawie opinii biegłego, a więc już po jej sporządzeniu. Powyższe implikuje, że postanowienie w przedmiocie powołania biegłego do oszacowania danego składnika majątku w postępowaniu egzekucyjnym, pomimo literalnego brzmienia art. 767 § 1 k.p.c., jest w istocie niezaskarżalne. Wprawdzie stanowisko takie zostało wyrażone w komentarzu do art. 948 § 1 k.p.c., zdaniem autora niniejszego artykułu, pogląd ten zasługuje na poparcie także w innych przypadkach powołania biegłego w postępowaniu egzekucyjnym.

Przyjęcie zdania odmiennego, a więc uznanie, iż postanowienie w przedmiocie powołania biegłego do określenia wartości zajętego składnika majątku jest zaskarżalne, rodzi konsekwencje co do określenia początkowego momentu, od którego biegły powołany w postępowaniu egzekucyjnym może rozpocząć czynności. Z ostrożności procesowej należy uznać, że jeżeli przyjęte zostanie, iż postanowienie w przedmiocie powołania biegłego w postępowaniu egzekucyjnym jest zaskarżalne, biegły nie powinien rozpoczynać swoich czynności do momentu uprawnomocnienia się postanowienia w przedmiocie jego powołania. Wprawdzie zgodnie z art. 767² § 2 k.p.c. „Wniesienie skargi nie wstrzymuje postępowania egzekucyjnego ani wykonania zaskarżonej czynności, chyba że sąd zawiesi postępowanie lub wstrzyma dokonanie czynności, jednakże rozpoczęcie czynności przez biegłego przed uprawnomocnieniem się postanowienia w przedmiocie jego powołania,

WSTRZYMYWANIE ROZPOCZĘCIA CZYNNOŚCI PRZEZ BIEGŁEGO, KTÓRE Z NATURY RZECZY SĄ CZASOCHŁONNE, AŻ DO MOMENTU UPRAWOMOCNIENIA SIĘ POSTANOWIENIA W PRZEDMIOCIE POWOŁANIA BIEGŁEGO STOI W OPOZYCJI DO ZASADY SZYBKOŚCI POSTĘPOWANIA.

w przypadku uchylecia takiego postanowienia przez sąd rozpoznający skargę czynności komornika, biegły w zasadzie dokonywał czynności w postępowaniu, do których nie był umocowany. Co za tym idzie – koszty poniesione przez biegłego, a także jego wynagrodzenie, nie będą celowym kosztem postępowania egzekucyjnego i nie powinny zostać biegłemu wypłacone przez komornika. Zdaniem autora niniejszego artykułu, powyższe negatywne konsekwencje przyjęcia stanowiska, że postanowienie w przedmiocie powołania biegłego w postępowaniu egzekucyjnym jest zaskarżalne (odmienne do postępowania procesowego) przemawiają za koniecznością przyjęcia tezy, iż takie postanowienie jest niezaskarżalne. Podkreślić również należy, że zgodnie z art. 360 k.p.c. stosowanym odpowiednio na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. postanowienia komornika stają się skuteczne w takim zakresie i w taki sposób, jaki wynika z ich treści, z chwilą ogłoszenia, a jeżeli ogłoszenia nie było – z chwilą podpisania sentencji. Wstrzymywanie rozpoczęcia czynności przez biegłego, które z natury rzeczy są czasochłonne, aż do momentu uprawnomocnienia się postanowienia w przedmiocie powołania biegłego stoi w opozycji do zasady szybkości postępowania.

Podsumowanie

Opinia biegłego w postępowaniu egzekucyjnym jest szczególnym środkiem dowodowym. Komornik, powołując biegłego w postępowaniu egzekucyjnym, w istocie przeprowadza dowód z opinii biegłego i winien stosować odpowiednio zasady i reguły kierujące postępowaniem dowodowym w procesie, jednakże z uwagi na występujące różnice pomiędzy postępowaniem procesowym a postępowaniem egzekucyjnym, niektóre z przepisów regulujących przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, nie mogą być zastosowane w postępowaniu egzekucyjnym. Zdaniem autora niniejszego artykułu przepisem, który nie znajdzie zastosowania w postępowaniu egzekucyjnym, jest artykuł 278 § 1 k.p.c. Komornik nie musi zatem wysłuchiwać stron postępowania egzekucyjnego przed powołaniem biegłego. Należy również przyjąć, iż postanowienie komornika w przedmiocie powołania biegłego, analogicznie do postanowienia sądu w przedmio-

cie dopuszczenia dowodu z opinii biegłego, jest niezaskarżalne.

Przypisy końcowe

- ¹ Ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 1964 Nr 43 poz. 296)
- ² Tak: Sąd Najwyższy w uchwale z 23 sierpnia 2006 r., III CZP 56/06.
- ³ O. Marcewicz-Kochnio [w:] *Kodeks Postępowania Cywilnego. Komentarz do art. 730–1217*, t. 2, *Komentarz do art. 813*, red. A. Jakubecki, wyd. 7, Warszawa 2017, s. 280.
- ⁴ D. Zawistowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom IV. Artykuły 730–1088*, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2021, art. 813, LEX/el.
- ⁵ T. Demendecki [w:] *Kodeks Postępowania Cywilnego, Komentarz do art. 1–729*, t. 1, *Komentarz do art. 236*, red. A. Jakubecki, wyd. 7, Warszawa 2017, s. 280.
- ⁶ Postanowienie z 12 czerwca 2020 r., sygn. II CSK 669/19.
- ⁷ T. Ereciński, H. Pietrkowski [w:] T. Ereciński, H. Pietrkowski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom V. Postępowanie egzekucyjne*, wyd. V, Warszawa 2016, art. 948, LEX/el.
- ⁸ *Ibidem*.

Moduł Integracji ePUAP

WWW.CURRENDA.PL

W łatwy sposób twórz i wysyłaj pisma oraz odbieraj odpowiedzi z portalu ePUAP

Sprawne zarządzanie pismami

Praca w dwóch trybach

Kontroluj proces wysyłki pism na ekranie komputera lub przesyłaj dokumenty z opcją „w tle”. Ukryty tryb nie spowalnia pozostałych procesów.

Grupowanie i udostępnianie pism w paczkach

Już nie musisz każdego dokumentu wysłać osobno. Moduł Integracji ePUAP segreguje pisma według tego samego rodzaju.

Urzędowe poświadczenie przedłożenia

Po prawidłowej wysyłce pisma lub ich paczki otrzymasz UPP (urzędowe poświadczenie przedłożenia), które zapisze się w historii sprawy.

Elektroniczne podpisywanie pism urzędowych

Aplikacja daje Ci pewność, że Twoje podania zostały właściwie podpisane. Kontroluje pisma pod kątem prawidłowego złożenia podpisu kwalifikowanego.

Zyskaj w pakiecie!

Moduł Integracji ePUAP wraz z Modułem Integracji EPU

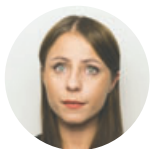
[Sprawdź szczegóły.](#)

Moduł Integracji ePUAP usprawnia komunikację z urzędami oraz instytucjami publicznymi. Aplikacja rozpoznaje ponad 8 tysięcy adresatów, urzędów i instytucji publicznych.

Egzekucja kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu egzekucyjnym

Fot. fotolia

Niniejszy artykuł poświęcono wybranym aspektom zagadnienia egzekucji kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu egzekucyjnym. Rozważania ograniczają się do kosztów zastępstwa prawnego przyznawanych wierzycielowi, nie dotyczą problematyki ewentualnego przyznania kosztów zastępstwa prawnego dłużnikowi¹.

DR JOANNA SZACHTA

Prawnik w kancelarii komorniczej

1. Problemy praktyczne

Obserwując aktualną rzeczywistość prawną należy zauważyć następującą prawidłowość: wierzyciele co do zasady reprezentowani są przez zawodowych pełnomocników – radców prawnych lub adwokatów. Raczej rzadko jest tak, że wierzyciel działa w postępowaniu egzekucyjnym samodzielnie lub

przez inne podmioty aniżeli radca prawny lub adwokat, o których mowa w art. 87 k.p.c.²

Ten stan faktyczny skutkuje wieloma problemami praktycznymi, które tylko z pozoru wydają się nie nastroczać większych wątpliwości. W opracowaniu znajdą się odpowiedzi na niektóre z nich.

Po pierwsze, mając na względzie okoliczność, że wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika zależy jest od wartości świadczenia do wyegzekwowania, istotne znaczenie ma data, na którą ustalone zostanie wynagrodzenie. Przecież nierzadko jest tak, że wartość świadczenia do wyegzekwowania w dniu złożenia wniosku o wszczęcie

egzekucji jest inna aniżeli w momencie zakończenia postępowania egzekucyjnego.

Po drugie, zaobserwować można różną praktykę komorników sądowych w zakresie przyznawania wierzycielowi kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu egzekucyjnym. Niektóre organy egzekucyjne przyznają wierzycielowi koszty zastępstwa prawnego jeszcze przed ukończeniem postępowania egzekucyjnego, np. po wszczęciu postępowania egzekucyjnego lub wraz z postanowieniem o przekazaniu sprawy w wyniku zbiegu do innego organu egzekucyjnego.

Kolejnym zagadnieniem jest zmiana zakresu egzekucji poprzez złożenie przez wierzyciela wniosku o tzw. rozszerzenie egzekucji lub zmiana sposobu egzekucji – skierowanie egzekucji do nieruchomości dłużnika. Jak w takich sytuacjach prawidłowo ustalić wysokość kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu egzekucyjnym? Na jaki moment? Czy należy uczynić to z urzędu?

Zastanowienia wymaga również okoliczność, czy zawsze należy ustalać koszty zastępstwa prawnego w postępowaniu egzekucyjnym, gdy wierzyciel reprezentowany jest przez profesjonalnego pełnomocnika. Czy istnieją sytuacje, kiedy tego wynagrodzenia komornik sądowy nie powinien przyznawać?

2. Wysokość wynagrodzenia zawodowego pełnomocnika

Od 1 stycznia 2016 r. wysokość wynagrodzenia adwokatów uregulowana została w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie³. Natomiast w przypadku radców prawnych stawki zostały określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych⁴.

Powyższe regulacje znajdują zastosowanie wyłącznie w przypadku postępowań egzekucyjnych wszczętych 1 stycznia 2016 r.

Natomiast do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie wskazanych rozporządzeń stosuje się przepisy dotychczasowe do czasu zakończenia postępowania (§ 21 r.o.c.a. oraz § 21 r.o.c.r.). Oznacza to, że w przypadku postępowań egzekucyjnych wszczętych przed 1 stycznia 2016 r. zastosowanie znajdą przepisy obowiązujące przed tą datą⁵, co ma istotne znaczenie dla prawidłowego ustalenia kosztów zastępstwa wierzyciela przez profesjonalnego pełnomocnika. Stawki w rozporządzeniu z 28 września 2002 r. były bowiem niższe (§ 6 ww. rozporządzenia).

Zgodnie z § 8 pkt 7 r.o.c.a. oraz analogiczną regulacją zawartą w § 8 pkt 7 r.o.c.r., stawki minimalne w sprawach egzekucyjnych przy egzekucji z nieruchomości wynoszą 50% stawki obliczonej na podstawie § 2 wskazanych rozporządzeń, a przy egzekucji innego rodzaju – 25% tej stawki.

Mając na względzie pragmatyczny charakter niniejszego opracowania poniższa tabela przedstawia wyłącznie wysokość wynagrodzenia w postępowaniach egzekucyjnych wszczętych od 1 stycznia 2016 r., bowiem coraz mniejsze znaczenie – z uwagi na upływ czasu oraz zakończenie większości spraw – mają postępowania egzekucyjne wszczęte przed 1 stycznia 2016 r.

Fot. canva, kanchanachittkhamma

Wartość przedmiotu sprawy	Stawka minimalna (wg rozporządzenia)	Egzekucja z wyłączeniem egzekucji z nieruchomości (25% stawki minimalnej)	Egzekucja z nieruchomości (50% stawki minimalnej)
0,01–500 zł	90 zł	22,50 zł	45 zł
500,01–1500 zł	270 zł	67,50 zł	135 zł
1500,01–5000 zł	900 zł	225 zł	450 zł
5000,01–10 000 zł	1800 zł	450 zł	900 zł
10 000,01–50 000 zł	3600 zł	900 zł	1800 zł
50 000,01–200 000 zł	5400 zł	1350 zł	2700 zł
200 000,01–2 000 000 zł	10 800 zł	2700 zł	5400 zł
2 000 000,01–5 000 000 zł	15 000 zł	3750 zł	7500 zł
od 5 000 000,01 zł	25 000 zł	6250 zł	12 500 zł

Odnosząc się jeszcze do kwestii postępowań egzekucyjnych wszczętych przed 1 stycznia 2016 r. i niezakończonych przed tą datą, należy zwrócić uwagę na jeszcze jedną istotną kwestię. Zgodnie z § 2 pkt 1 rozporządzeń z 2002 r., zasądzając opłatę za czynności radcy prawnego albo adwokata z tytułu zastępstwa prawnego, bierze się pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika, a także charak-

ter sprawy, przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. Opłata ta nie może być jednak wyższa niż sześciokrotna stawka minimalna ani przekraczać wartości przedmiotu sprawy.

Oznacza to, że w postępowaniach egzekucyjnych wszczętych do 31 grudnia 2015 r. może dojść do sytuacji, że komornik sądowy będzie uprawniony do przyznania pełnomocnikowi wierzyciela wynagrodzenia w wysokości

wyższej aniżeli stawka minimalna. Może to dotyczyć sytuacji, gdy wszczęta zostaje egzekucja z nieruchomości, a pełnomocnik wierzyciela w toku postępowania egzekucyjnego wykazywał dużą aktywność mającą wpływ na sprawność postępowania egzekucyjnego.

Akty wykonawcze obowiązujące od 1 stycznia 2016 r. prezentują jednak mniej korzystne rozwiązania dla profesjonalnych pełnomocników. Mając na względzie § 15 pkt 2 i 3 r.o.c.a. oraz § 15 pkt 2 i 3 r.o.c.r., opłaty w sprawach niewymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w wysokości równej stawce minimalnej. Postępowanie egzekucyjne nie wymaga przeprowadzenia rozprawy, a zatem nie znajduje zastosowania uregulowania dotyczące ustalenia wynagrodzenia w wysokości wyższej niż stawka minimalna⁶.

Powyższego stwierdzenia nie zmieniają również przewidziane przesłanki do zwiększenia stawki minimalnego wynagrodzenia zawodowego pełnomocnika, takie jak: nakład pracy, w szczególności czas poświęcony na przygotowanie do prowadzenia sprawy, liczba stawieniectw w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjęte w sprawie, w tym w celu polubownego rozwiązania sporu, także te podjęte przed wniesieniem pozwu, wkład pracy w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy oraz do wyjaśnienia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w doktrynie i orzecznictwie, zawilość sprawy, dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego oraz dowodu z zeznań świadków. Okoliczności te odnoszą się w szczególności do postępowania rozpoznawczego.

Konkludując powyższe, w sprawach wszczętych do 31 grudnia 2015 r. i niezakończonych, komornik sądowy jest uprawniony do przyznania kosztów zastępstwa prawnego w wysokości wyższej niż stawka minimalna. Natomiast w przypadku postępowań egzekucyjnych wszczętych od 1 stycznia 2016 r. taka możliwość została wyłączona.

Fot. canva SUWANAR KAWILA

3. Koszty zastępstwa prawnego – na wniosek czy z urzędu?

Mówiąc o ustaleniu, przyznaniu oraz egzekucji kosztów zastępstwa prawnego, należy w pierwszej kolejności określić, czy koszty te przyznawane są przez komornika sądowego na wniosek czy z urzędu.

Nie powinno budzić większych wątpliwości, że we wniosku o wszczęcie egzekucji lub w żądaniu przeprowadzenia egzekucji z urzędu wskazuje się świadczenie, które ma być spełnione (art. 797 § 1 k.p.c.)⁷, a do wniosku dołącza się tytuł wykonawczy. Natomiast zgodnie z art. 109 § 1 k.p.c., który na mocy art. 13 § 2 k.p.c. jest odpowiednio⁸ stosowany do postępowania egzekucyjnego, strona do momentu zakończenia postępowania egzekucyjnego powinna zgłosić wniosek o przyznanie kosztów zastępstwa prawnego.

Na uwadze należy mieć okoliczność, iż dłużnik zobligowany jest do zwrotu wierzycielowi kosztów niezbędnych do celowego przeprowadzenia egzekucji, które ściąga się wraz z egzekwowanym świadczeniem. W związku z tym, skoro wierzyciel reprezentowany jest przez profesjonalnego pełnomocnika i złożony zostanie wniosek o przyznanie kosztów zastępstwa prawnego, to koszty te egzekwowane są wraz z należnością główną i innymi należnościami jako koszty niezbędne

do celowej egzekucji⁹. Koszty zastępstwa prawnego zalicza się do kosztów postępowania egzekucyjnego. Wśród nich wyróżnia się koszty komornicze, a zatem opłaty i wydatki organu egzekucyjnego, oraz koszty ustalone, przyznane lub poniesione w toku postępowania egzekucyjnego, należne innym podmiotom niż komornik sądowy (m.in. omawiane koszty zastępstwa prawnego)¹⁰.

”
POSTĘPOWANIE EGZEKUCYJNE
NIE WYMAGA PRZEPROWADZENIA
ROZPRAWY, A ZATEM NIE
ZNAJDĄ ZASTOSOWANIA
UREGULOWANIA DOTYCZĄCE
USTALENIA WYNAGRODZENIA
W WYSOKOŚCI WYŻSZEJ
NIŻ STAWKA MINIMALNA.

W postępowaniu egzekucyjnym, podobnie jak w postępowaniu rozpoznawczym, strona może być reprezentowana przez kilku pełnomocników. Do niezbędnych kosztów postępowania egzekucyjnego strony reprezentowanej przez adwokata lub radcę prawnego zalicza się wynagrodzenie wyłącznie jednego profesjonalnego pełnomocnika (art. 98 § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

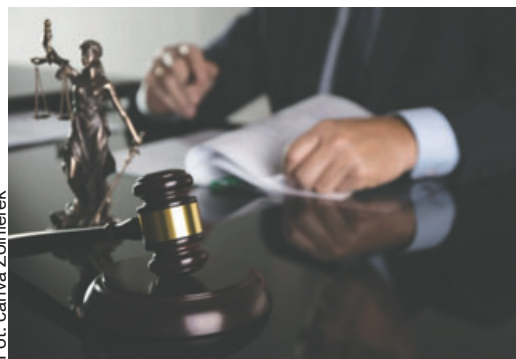
4. Podstawa do ustalenia wysokości wynagrodzenia pełnomocnika

Podstawę do obliczenia wysokości wynagrodzenia zawodowego pełnomocnika stanowi wartość dochodzonego przez wierzyciela świadczenia. Do wartości świadczenia wlicza się należność główną wraz z odsetkami, kosztami i innymi należnościami ubocznymi, z wyjątkiem kosztów zastępstwa praw-

nego i kosztów komorniczych należnych w postępowaniu egzekucyjnym, w którym jest obliczana opłata (art. 23 ust. 2 u.k.k.¹¹). Natomiast w sprawach o egzekucję świadczeń powtarzających się należność główna odpowiada sumie świadczeń zaległych oraz świadczeń za jeden rok, a jeżeli świadczenia należą się za okres krótszy niż rok – sumie świadczeń za cały czas ich trwania.

A contrario, do wartości świadczenia wlicza się należności z tytułu kosztów poniesionych w toku poprzedniej egzekucji, w tym kosztów zastępstwa prawnego.

Do kategorii innych należności, o których mowa w art. 23 ust. 2 u.k.k., zaliczyć można chociażby koszty postępowania egzekucyjnego, które zostały przyznane wierzycielowi we wcześniej prowadzonym przez komornika postępowaniu i wynikają z przedłożonego przez wierzyciela postanowienia komornika (np. postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego z uwagi na stwierdzenie bezskuteczności egzekucji). Również koszty postępowania egzekucyjnego mogą być wliczone do wartości świadczenia, pod warunkiem, że nie są to koszty komornicze oraz koszty zastępstwa prawnego. Chodzi tutaj przede wszystkim o wydatki poniesione przez wierzyciela, gwarantujące celowe prowadzenie egzekucji, m.in. koszty związane z wniesieniem skargi na czynności komornika, pod warunkiem, że złożony zostanie wniosek

Fot. canva Zolnerek

o ich egzekucję oraz przedłożone zostanie postanowienie sądu zaopatrzone w klauzulę wykonalności¹².

Prawidłowe określenie wartości świadczenia wpływa na stawkę wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego, ponieważ niewielkie różnice decydują o wyższej stawce wynagrodzenia (do 500 zł – 22,50 zł; od 500,01 zł do 1500 zł – 67,50 zł).

Jak wskazano powyżej, nie powinno budzić wątpliwości, że koszty zastępstwa prawnego są niezbędne do celowego prowadzenia egzekucji. Skutkuje to egzekwowaniem ich wraz z roszczeniem, a dopiero wraz z zakończeniem postępowania egzekucyjnego koszty te są ustalane (przyznawane). Odróżnić należy jednak egzekucję kosztów celowych jako czynność o charakterze technicznym (wraz z egzekwowanym świadczeniem) od ich ustalenia bądź przyznania w formie postanowienia. Dopuszczalne jest egzekwowanie kosztów zastępstwa prawnego w toku postępowania egzekucyjnego bez uprzedniego wydania postanowienia w tym przedmiocie.

W toku postępowania egzekucyjnego wartość świadczenia, które podlega egzekucji, może się zwiększyć w związku ze złożeniem przez gestora tego postępowania stosownego wniosku. Może to być wynikiem następującej sytuacji. Wierzyciel we wniosku o wszczęcie egzekucji może zażądać przeprowadzenia egzekucji w stosunku do części świadczenia, jeżeli jest ono podzielne¹³, zgodnie z zasadą rozdrabniania roszczeń. W dalszych wnioskach składanych w toku postępowania egzekucyjnego wierzyciel może rozszerzyć zakres egzekucji o pozostałe kwoty wskazane w tytule wykonawczym. Wówczas dochodzi do sytuacji, kiedy łączna wartość świadczenia do wyegzekwowania, tj. należności głównych, odsetek, kosztów i innych należności, zwiększa się w toku tego postępowania. Tego rodzaju zmiany mają przełożenie na wysokość wynagrodzenia radcy prawnego lub adwokata, bowiem od

wysokości świadczenia do wyegzekwowania zależne jest przyznane wynagrodzenie.

Wartość świadczenia do wyegzekwowania ulega zwiększeniu z upływem czasu chociażby o narastające odsetki. Z tej przyczyny znaczenie ma, na jaki moment przyjmie się wartość świadczenia będącą podstawą do ustalenia kosztów zastępstwa prawnego. Z uwagi na okoliczność, że obowiązujące przepisy nie regulują tej kwestii, nie jest to sprawa prosta. Odnotować należy pogląd, zgodnie z którym pod uwagę należy wziąć wartość egzekwowanego świadczenia z chwili złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji z uwzględnieniem odsetek na dzień ukończenia postępowania¹⁴. Pogląd ten nie wydaje się jednak oczywisty. Postępowanie egzekucyjne nie jest postępowaniem, które trwa przez z góry określony czas. Warto jednocześnie zwrócić uwagę na dwa odrębne pojęcia używane w ustawie o kosztach komorniczych – wartość świadczenia (art. 23 ust. 1, 2) oraz wartość świadczenia pozostałego do wyegzekwowania (art. 29 ust. 1). Drugie z nich w sposób niebudzący wątpliwości przewiduje wliczenie narastających do określonego momentu (np. do dnia złożenia wniosku o umorzenie postępowania na podstawie art. 825 pkt 1 k.p.c.) należności, m.in. odsetek, obrazując jednocześnie dynamizm postępowania egzekucyjnego. Jednak powyższe obarczone jest również możliwością

Fot. canva Zolnierrek

zmniejszenia tegoż świadczenia chociażby w wyniku częściowego zaspokojenia wierzyciela, co w sposób nieuchronny zmniejsza wartość świadczenia do wyegzekwowania, a tym samym opłatę, o której mowa w art. 29 ust. 1 u.k.k. Wartość świadczenia w odniesieniu do wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania ma charakter statyczny, określana jest na konkretny moment, czego skutkiem jest określenie kosztów zastępstwa prawnego na stałym poziomie. *Nota bene*, postępowanie egzekucyjne może być prowadzone przez wiele lat bez szczególnej aktywności pełnomocnika, chociażby w przypadku, gdy egzekucja prowadzona jest z wynagrodzenia za pracę. Wyższe wynagrodzenie w toku postępowania egzekucyjnego przewidziane zostało w przypadku skierowania egzekucji do nieruchomości dłużnika, co ma na celu odzwierciedlenie z reguły bardziej skomplikowanego charakteru tego sposobu egzekucji.

Wobec braku jasnych kryteriów, na jaki moment oceniać wysokość świadczenia w celu skorelowania z nim odpowiedniego wynagrodzenia, zdaje się, że wynagrodzenie radcy prawnego lub adwokata należy określać w połączeniu z wartością świadczenia na dzień złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji. W przypadku złożenia wniosku o rozszerzenie egzekucji o określone kwoty do wartości świadczenia ustalonej pierwotnie dodać należy wartość świadczenia wskazaną w drugim wniosku i na tej podstawie zwiększyć koszty zastępstwa prawnego w przypadku przekroczenia w wyniku tej operacji granicy wartości przedmiotu sprawy (zaprezentowanych w tabeli), co skutkuje wejściem w kolejny próg wynagrodzenia. Podobnie rzecz się ma w razie skierowania egzekucji do nieruchomości, gdy pierwotnie egzekucję skierowano do innych składników majątku.

Konieczność ustalania wynagrodzenia na dzień złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji jest wynikiem rozwiązania w zakresie eg-

Fot. canva iuststock

zekucji tychże kosztów, które egzekwuje się wraz ze świadczeniem. Dodatkowo należy mieć na względzie wzajemny stosunek pojęć wartości świadczenia oraz świadczenia pozostałego do wyegzekwowania.

5. Przyznanie kosztów zastępstwa prawnego

Zasadą jest ustalanie kosztów postępowania egzekucyjnego wraz z jego ukończeniem, zgodnie z art. 770 § 2 k.p.c. Do kosztów tych zaliczają się również koszty zastępstwa prawnego.

Odnotować należy stanowisko Sądu Najwyższego¹⁵, który ocenił praktykę wydawania postanowień o przyznaniu pełnomocnikowi wierzyciela kosztów zastępstwa w postępowaniu egzekucyjnym przy pierwszej czynności podejmowanej w postępowaniu egzekucyjnym jako nieprawidłową.

Dodać należy, że zdaniem Sądu Najwyższego¹⁶ „umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela powoduje uchylenie wydanego w jego toku postanowienia o przyznaniu wierzycielowi od dłużnika kosztów zastępstwa prawnego”. Trafnie poddaje w wątpliwość to stanowisko J. Jagiela¹⁷, który zauważa, że umorzenie postępowania egzekucyjnego powoduje uchylenie czynności egzekucyjnych, lecz nie wszystkich, co przewidział ustawodawca chociażby w art. 826 zd. 2 k.p.c.

Mając na względzie pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy, należałoby uznać, że umorzenie postępowania egzekucyjnego skutkować będzie uchyleniem postanowienia w przedmiocie przyznania biegłemu sądowemu wynagrodzenia. Oznaczałoby to usunięcie z obrotu prawnego podstawy, na jakiej wynagrodzenie wypłacono. Dalej, tak szerokie rozumienie art. 826 k.p.c. prowadziłoby do tego, że należałoby uznać, iż komornik nigdy nie zawiadomił dłużnika o wszczęciu egzekucji, bowiem i ta czynność zostałaby uchylona. Prawomocne umorzenie postępowania egzekucyjnego powoduje uchylenie skutków dokonanych czynności egzekucyjnych, m.in. skutków zajęcia wynagrodzenia za pracę czy rachunków bankowych, ale nie oznacza to unieważnienia tychże czynności i traktowania jako niebyłych, bo tak szerokie rozumienie art. 826 k.p.c. do takich wniosków musiałyby w konsekwencji doprowadzić¹⁸.

Przychylając się do poglądu, że w toku postępowania egzekucyjnego dopuszczalne jest wydawanie postanowień fragmentarycznych, a postanowieniem końcowym jest postanowienie, w którym komornik rozstrzygnie o ostatniej części kosztów oraz zakończy postępowanie¹⁹, należy określić zasady rządzące kosztami. W procesie panuje zasada odpowiedzialności za wynik procesu, a w postępowaniu egzekucyjnym – zasada celowości kosztów²⁰. Zasada odpowiedzialności za wynik procesu przejawia się w przyjęciu, że koszty ponosi podmiot, który proces przegrywa. Zasada celowości oznacza, że koszty ponoszone w postępowaniu mają służyć jego celowi²¹.

W odniesieniu do ustalania kosztów częściowych postępowania Sąd Najwyższy²² stwierdził, że „art. 770 k.p.c. nie wprowadza unormowania, według którego koszty postępowania egzekucyjnego ustala komornik wyłącznie po zakończeniu postępowania egzekucyjnego, jak to przewiduje art. 108 § 1 k.p.c., gdy chodzi o koszty procesu. Jest

Fot. canva Zolnierrek

to zrozumiałe, gdyż w procesie obowiązuje zasada, że o obowiązku poniesienia kosztów decyduje wynik postępowania, a zatem przed zakończeniem postępowania nie jest możliwe rozstrzygnięcie, która ze stron i w jakim zakresie ponosi koszty procesu. W postępowaniu egzekucyjnym zaś obowiązuje zasada ponoszenia przez dłużnika celowych kosztów egzekucji bez względu na jej wynik [...]. Możliwe jest zatem ustalenie kosztów postępowania egzekucyjnego przed jego zakończeniem”. Dalej Sąd wskazał, iż „jest oczywiste, że postanowienie komornika o ustaleniu kosztów postępowania egzekucyjnego, wydane w toku egzekucji, dotyczy jedynie części kosztów, tj. kosztów dotychczas powstałych. Natomiast ostateczne obliczenie całości kosztów powinno nastąpić bezzwłocznie po zakończeniu postępowania egzekucyjnego”. W innym orzeczeniu Sąd Najwyższy²³ potwierdził powyższą tezę i trafnie zauważył, że „nie można [...] wykluczyć sytuacji, że możliwe jest wcześniejsze częściowe ustalenie kosztu pewnego etapu postępowania egzekucyjnego, jednak całkowity koszt egzekucji można ustalić dopiero po jej zakończeniu”. Niekiedy ustawodawca wręcz obliuguje komornika do ustalenia częściowych kosztów postępowania m.in. w przypadku, gdy zachodzi konieczność sporządzenia planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji (art. 770 § 3 k.p.c.). Kolejnym przykładem jest

oblig wydania postanowienia w przedmiocie przyznania biegłemu wynagrodzenia w terminie 7 dni od złożenia przez biegłego wniosku o przyznanie należności (art. 10 u.k.k.). Są to postanowienia wydawane w trakcie trwania postępowania egzekucyjnego i nie ulegają uchyleniu w związku z umorzeniem postępowania lub jego zakończeniem w inny sposób, a wraz z ostatnim postanowieniem w przedmiocie kosztów stanowią o wszystkich wydatkach oraz opłatach poniesionych w toku postępowania od jego wszczęcia do zakończenia.

Reasumując powyższe, komornik sądowy jest uprawniony do wydawania postanowień częściowych w przedmiocie kosztów, a postanowienia te nie zostają uchylone w wyniku wydania postanowienia kończącego postępowanie egzekucyjne. Zastanowienia wymaga, czy dopuszczalne jest wydanie postanowienia o przyznaniu kosztów postępowania egzekucyjnego jeszcze przed zakończeniem postępowania egzekucyjnego. Pominąć przy tym należy wydanie postanowienia w tym zakresie, w przypadku gdy zachodzi konieczność sporządzenia planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, bowiem dopuszczalność nie budzi wątpliwości. Podobnie, w związku

” NA SZCZEGÓLNAJĄ UWAGĘ ZASŁUGUJE PROBLEMATYKA PRYZNAWANIA KOSZTÓW ZASTĘPSTWA PRAWNEGO W POSTANOWIENIU O PRZEKAZANIU SPRAWY DO KOMORNIKA SĄDOWEGO W WYNIKU ZBIEGU EGZEKUCJI SĄDOWYCH.

z poglądem Sądu Najwyższego²⁴ określającego praktykę wydawania postanowienia przyznającego koszty zastępstwa prawnego bezpośrednio po wszczęciu egzekucji jako błędną, zagadnienie to nie zostanie rozwinięte.

Na szczególną uwagę zasługuje problematyka przyznawania kosztów zastępstwa prawnego w postanowieniu o przekazaniu sprawy do komornika sądowego w wyniku zbiegu egzekucji sądowych. Odpowiedzieć należy zatem na pytanie, czy dopuszczalne jest przyznawanie kosztów zastępstwa prawnego wierzycielowi w postanowieniu o przekazaniu sprawy do komornika właściwego?

Zgodnie z art. 773¹ § 3 k.p.c. przekazując sprawę, komornik obowiązany jest rozliczyć koszty egzekucji. Rozliczenia kosztów egzekucji nie należy utożsamiać z ich ustaleniem wraz z ukończeniem postępowania egzekucyjnego (art. 770 § 2 k.p.c.). Wydanie postanowienia częściowego w zakresie kosztów należy do sytuacji wyjątkowych, np. w przypadku konieczności sporządzenia planu podziału, złożenia przez wierzyciela wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego w zakresie egzekucji określonej kwoty. Wówczas komornik powinien wskazać wysokość kosztów, podstawy ich poniesienia, a także określić, którą ze stron one obciążają oraz przez kogo zostały faktycznie pokryte.

Fot. canva superohmo

POSTĘPOWANIE EGZEKUCYJNE ZE SWEJ NATURY JEST POSTĘPOWANIEM CO DO ZASADY PISEMNEJ, A ZADANIEM PROFESJONALNEGO PEŁNOMOCNIKA JEST REPREZENTOWANIE MOCODAWCY W TAKI SPOSÓB, ABY JAK NAJPEŁNIEJ REALIZOWAĆ JEGO INTERESY.

Rozliczenie kosztów winno nastąpić poprzez wydanie odpowiedniego postanowienia, w którym wskazane zostaną koszty postępowania, zostanie rozliczona zaliczka, a także odnotowane zostaną dotychczasowe koszty egzekucji oraz stopień zaspokojenia wierzyciela²⁵. Organ egzekucyjny zwraca niewykorzystaną część zaliczki podmiotowi, który ją uiścił²⁶. Za nieprawidłowe uznać należy wskazywanie przez komornika, którą ze stron koszty te obciążają, oraz zobowiązywać dłużnika do zwrotu wierzycielowi określonych kwot. Tego rodzaju rozstrzygnięcie jest przedwczesne. Analogicznie nie jest dopuszczalne na tym etapie postępowania przyznawanie kosztów zastępstwa prawnego. Ostateczne rozliczenie kosztów nastąpić może dopiero z momentem ukończenia postępowania egzekucyjnego. Na podstawie art. 773¹ § 3 k.p.c. komornik władny jest wyłącznie do rozliczenia kosztów, przekazanie sprawy nie jest bowiem ukończeniem postępowania, o którym mowa w art. 770 § 2 k.p.c.²⁷

Ponadto, należy mieć na uwadze, że prawomocne postanowienie komornika przyznające zwrot kosztów postępowania egzekucyjnego podlega wykonaniu bez zaopatrywania go w klauzulę wykonalności. Zatem wierzyciel, dysponując prawomocnym postano-

wieniem o przekazaniu, w którym przyznano na jego rzecz koszty zastępstwa prawnego, mógłby domagać się ich egzekucji, a zatem mogłoby dojść do sytuacji, kiedy ta sama należność (koszty zastępstwa prawnego czy poniesione przez wierzyciela koszty postępowania związane z podjętymi przez komornika czynnościami) zostałyby wyegzekwowane dwukrotnie.

Mając na względzie powyższe okoliczności, komornik sądowy nie jest uprawniony do przyznawania kosztów zastępstwa prawnego przed ukończeniem postępowania, przy pierwszej czynności w sprawie lub w przypadku postanowienia o przekazaniu sprawy do innego organu²⁸.

6. Wnioski

Aktualna regulacja, która pozwala komornikowi sądowemu na przyznanie wynagrodzenia wyłącznie w stawce minimalnej (art. 770 § 4 k.p.c.) nie przystaje do aktualnych realiów. Należy mieć na uwadze okoliczność, że postępowania egzekucyjne mogą być równie skomplikowane jak postępowania rozpoznawcze, czas trwania tego postępowania, konieczność udzielania wyjaśnień organowi egzekucyjnemu w celu dalszego prowadzenia postępowania egzekucyjnego, co często wiąże się z koniecznością analizy wielu dokumentów przez pełnomocników, skutkujące jednocześnie zwiększonym nakładem pracy, a także wartość świadczenia, które ma być spełnione.

Postępowanie egzekucyjne ze swej natury jest postępowaniem co do zasady pisemnym, a zadaniem profesjonalnego pełnomocnika jest reprezentowanie mocodawcy w taki sposób, aby jak najpełniej realizować jego interesy. Zatem aktywna postawa wierzyciela, przejawiająca się poprzez działania pełnomocnika: dawanie wyjaśnień, udzielanie odpowiedzi na wezwania organu egzekucyjnego, dopilnowanie terminów (np. w celu

uniknięcia umorzenia postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c.), szeroko pojęte – jak wskazują niektórzy przedstawiciele doktryny – współdziałanie²⁹ wierzyciela z komornikiem, powinno odzwierciedlać adekwatne wynagrodzenie. *De lege ferenda* rozwiązania przyjęte w art. 770 § 4 k.p.c. oraz w paragrafie 15 r.o.c.a. (oraz r.o.c.r.) powinny ulec zmianie w taki sposób, aby nie wykluczały możliwości zwiększenia stawki minimalnej dla pełnomocników reprezentujących stronę w postępowaniu egzekucyjnym tylko z tej przyczyny, że jest to kategoria spraw niewymagająca przeprowadzenia rozprawy. Postępowania egzekucyjne również wymagają od pełnomocników zawodowych nakładu pracy, czasu, a przy tym bywają również zawite i skomplikowane. Stawka minimalna w związku z omawianymi regulacjami jest w postępowaniu egzekucyjnym regułą, co wpływać może negatywnie na przebieg postępowania egzekucyjnego, w szczególności w przypadku postępowań długotrwałych lub zawitych³⁰. Komornik, podobnie jak sąd, powinien mieć możliwość modyfikacji stawki w granicach ściśle okre-

ślonych w przepisach prawa, w celu dostosowania wynagrodzenia do nakładów pracy, aktywności, działań podjętych w celu usprawnienia postępowania egzekucyjnego.

Brak jest również korelacji pomiędzy regulacją ustawową (art. 770 § 4 k.p.c.) a rozwiązaniami przyjętymi w aktach wykonawczych (§ 2 i § 8 r.o.c.a. oraz § 2 i § 8 r.o.c.r.). Stawki minimalne przy wartości przedmiotu sprawy zostały określone w § 2 ww. rozporządzeń, natomiast stawki minimalne w sprawach egzekucyjnych – w § 8. A zatem pojawia się wątpliwość, czy wynagrodzenie w postępowaniach egzekucyjnych nie może być wyższe niż stawka minimalna określona w § 2 czy § 8 rozporządzeń? Czy dopuszczalne jest ustalenie wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego w postępowaniu egzekucyjnym w stawce wyższej niż ta ustalona na podstawie § 8 aktów wykonawczych, lecz nie wyższej niż w § 2?

Wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika ustala się według wartości świadczenia, które obliczać należy na dzień złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji. W przypadku rozszerzenia wniosku

o wszczęcie egzekucji do wcześniej obliczonej wartości świadczenia należy dodać świadczenie wskazane w kolejnym wniosku i wówczas ewentualnie zmodyfikować wynagrodzenie pełnomocnika, które ściągane jest wraz z egzekwowanym świadczeniem.

Jednocześnie nieuzasadnione jest przyznawanie kosztów zastępstwa prawnego, jeżeli adwokat lub radca prawny zostali wskazani jedynie we wniosku egzekucyjnym jako pełnomocnik strony, gdy nie sporządzili wniosku o wszczęcie egzekucji ani nie wykazywali w toku postępowania egzekucyjnego aktywności (przykładowo: wniosek podpisany został przez wierzyciela, a pełnomocnik wskazany został jedynie jako podmiot, do którego należy kierować korespondencję, przy czym pełnomocnik w toku postępowania nie złożył żadnych wniosków)³¹. Wówczas brak jest podstawowego elementu działania w interesie mocodawcy.

”
POSTĘPOWANIA EGZEKUCYJNE
RÓWNIEŻ WYMAGAJĄ
OD PEŁNOMOCNIKÓW
ZAWODOWYCH NAKŁADU
PRACY, CZASU, A PRZY TYM
BYWAJĄ RÓWNIEŻ ZAWIŁE
I SKOMPLIKOWANE.

Aktualnie wątpliwości nie powinno budzić, że koszty zastępstwa prawnego, które nie zostały wyegzekwowane w postępowaniu egzekucyjnym i prowadzona jest kolejna egzekucja w celu ich wyegzekwowania, podlegają zaspokojeniu w kategorii dziewiątej, zgodnie z treścią art. 1025 k.p.c. Natomiast koszty egzekucji lecz z wyłączeniem kosztów zastępstwa prawnego podlegają zaspokojeniu

w pierwszej kategorii³². Dzięki sprecyzowaniu regulacji rozwiane zostały wątpliwości podnoszone w doktrynie³³. W związku z tym zauważyć należy, że w przypadku wszczęcia egzekucji w celu wyegzekwowania należności z tytułu kosztów zastępstwa prawnego, wierzycielowi reprezentowanemu przez adwokata lub radcę prawnego w nowym postępowaniu egzekucyjnym należą się koszty zastępstwa prawnego w tym postępowaniu jako koszty niezbędne do celowego prowadzenia egzekucji.

Przypisy końcowe

- ¹ Szerzej: A. Andruszkiewicz, *O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu egzekucyjnym na tle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2017 r.*, PPE 2018, nr 11, s. 82–94.
- ² Ustawa z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.), dalej: k.p.c.
- ³ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. poz. 1800 z późn. zm.), dalej: r.o.c.a.
- ⁴ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265), dalej: r.o.c.r.
- ⁵ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 461 z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 490 z późn. zm.).
- ⁶ Zapatrywanie o możliwości ustalenia w niektórych sytuacjach wyższego wynagrodzenia niż minimalne wyraził G. Julke, *Koszty zastępstwa procesowego [w:] Ustalenie i egzekucja kosztów należnych uczestnikom postępowania i biegłym [w:] Zasady dochodzenia kosztów egzekucji sądowej*, red. A. Marciniak, Sopot 2016, Czytelnia Currendy.

- ⁷ W literaturze znaleźć można odmienne zapatrywania, w jaki sposób należy wskazać świadczenie. Zdaniem K. Flagi-Gieruszyńskiej (*Wniosek o wszczęcie egzekucji. Wskazanie świadczenia, które ma być spełnione* [w:] *Wszczęcie egzekucji*, Sopot 2020, Czytelnia Currendy), wierzyciel może ograniczyć się do stwierdzenia, że wnosi o wyegzekwowanie świadczenia wskazanego w tytule wykonawczym. Znaleźć można też stanowiska, że wierzyciel powinien w sposób precyzyjny określić świadczenie i nie jest dopuszczalny wniosek o egzekwowanie świadczenia „tak jak w tytule wykonawczym”.
- ⁸ Z. Szczurek, *Postanowienie o ustaleniu i w przedmiocie kosztów postępowania egzekucyjnego*, PPE 2005, nr 1–6, s. 5.
- ⁹ K. Flaga-Gieruszyńska, *Recenzja monografii »Zasady dochodzenia kosztów egzekucji sądowej« pod red. A. Marciniaka*, Currenda 2016, PPE 2016, nr 8, Legalis.
- ¹⁰ J. Szachta, *Egzekucja kosztów komorniczych*, NC 2022, nr 1, s. 9.
- ¹¹ Ustawa z 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 210 z późn. zm.), dalej: u.k.k.
- ¹² M. Uliasz [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Komentarz*, red. J. Świeczkowski, M. Świeczkowska-Wójcikowska, Warszawa 2020, s. 1115.
- ¹³ J. Świeczkowski, *Współuczestnictwo w postępowaniu egzekucyjnym* [w:] *Wszelkie prawo stanowiące jest dla ludzi. Księga jubileuszowa sędziego doktora Zbigniewa Szczurka*, red. J. Świeczkowski, Gdańsk 2014, s. 470.
- ¹⁴ A. Pytel, *Moment ustalenia wysokości wynagrodzenia radcowskiego i adwokackiego w sprawie egzekucyjnej*, MOP 2017, nr 18, s. 1002.
- ¹⁵ Uchwała SN z 8 marca 2013 r., III CZP 1/13, Legalis 592636.
- ¹⁶ *Ibidem*.
- ¹⁷ J. Jagieła, *Egzekucja kosztów komorniczych*, PPE 2017, nr 2, Legalis.
- ¹⁸ J. Szachta, *Dopuszczalność wydawania przez komornika sądowego częściowych postanowień w przedmiocie ustalenia kosztów postępowania egzekucyjnego oraz charakter tych postanowień*, PPE 2022, nr 2, s. 41–42.
- ¹⁹ Por. E. Rudkowska-Ząbczyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Krześ, Warszawa 2021, Legalis, komentarz do art. 317; K. Markiewicz, *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz do art. 2051–42412*, red. A. Marciniak, Warszawa 2019, Legalis, komentarz do art. 317.
- ²⁰ Postanowienie SN z 8 sierpnia 2012 r., III CZ 47/12, Lex nr 1231550.
- ²¹ Szerzej: G. Kamiński, *Stosowanie sankcji kosztowej (art. 30 u.k.k.) w praktyce komorniczej – cz. I*, PPE 2021, nr 8, s. 5–21; G. Kamiński, *Stosowanie sankcji kosztowej (art. 30 u.k.k.) w praktyce komorniczej – cz. II*, PPE 2021, nr 9, s. 5–23.
- ²² Uchwała SN z 29 grudnia 1995 r., III CZP 182/95, Legalis 29681.
- ²³ Uchwała SN z 13 lipca 2011 r., III CZP 37/11, OSNC 2012/3/32.
- ²⁴ Sygn. III CZP 1/13.
- ²⁵ A. Marciniak, *Rozliczenie kosztów egzekucji w następstwie rozwiązania ich zbiegu*, PPE 2017, nr 5, Legalis; K. Flaga-Gieruszyńska [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 11, Warszawa 2022, komentarz do art. 773¹, Legalis.
- ²⁶ J. Jagieła [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom IV. Komentarz. Art. 730–1095¹*, red. A. Marciniak, Warszawa 2020, komentarz do art. 773¹, Legalis.
- ²⁷ Por. Postanowienie SR w Wejherowie z 15 listopada 2021 r., sygn. I 1 Co 1374/21, zbiory wł.; postanowienie SR w Wejherowie z 15 listopada 2021 r. sygn. I 1 Co 1354/21, zbiory wł.
- ²⁸ Por. Postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z 13 stycznia 2020 r., sygn. II Cz 3432/19, on-line: [http://orzeczenia.ms.gov.pl/details/\\$N/152010000001003_II_Cz_003432_2019_Uz_2020-01-13_001](http://orzeczenia.ms.gov.pl/details/$N/152010000001003_II_Cz_003432_2019_Uz_2020-01-13_001) [dostęp: 30 maja 2022 r.].
- ²⁹ K. Korzan, *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986, s. 121. W ocenie wskazanego autora „obowiązek współdziałania, przedstawiający się jako zasada (a nie postulat), zastępuje w postępowaniu egzekucyjnym zasadę kontryktoryjności”.
- ³⁰ Szerzej: M. Saniewski, *Kryteria ustalania wysokości opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości (czyli jak ze stawek minimalnych opłat nie uczynić zasady ich orzekania)*, Palestra 2014, nr 5–6, s. 153–162.
- ³¹ Podobnie: J. Gudowski ([w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Orzecznictwo. Piśmiennictwo. Tom I*, Warszawa 2020, s. 797) wskazując na orzeczenie SN z 28 lutego 1937 r., C.III. 1538/35, RPE-iS 1937/3, s. 619; PS 1937, poz. 554; Gł.Adw. 1937/11, s. 371; Bibl.Orz., k.p.c. dział VIII, poz. 12.
- ³² Art. 1025 § 1 pkt 1 k.p.c. zmieniony przez art. 49 pkt 4 lit. a ustawy z 28 lutego 2018 r. (Dz.U. 2018 r. poz. 770) zmieniającej k.p.c. z dniem 1 stycznia 2019 r.
- ³³ G. Julke, *Ustalenie i egzekucja kosztów należnych uczestnikom postępowania i bieglym*, PPE 2017, nr 4, Czytelnia Currendy.

Już w sklepie Currendy!

www.sklep.currenda.pl

Odpowiedzialność karna komornika sądowego

Sebastian Kowalski

PRACTICA

 CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Świadkowie czynności egzekucyjnych

Sądowe postępowanie egzekucyjne w strukturze jego przebiegu cechuje niezwykła dynamika. Ponieważ jego głównym celem jest zaspokojenie wierzyciela, ustawodawca wprowadził mechanizmy formalizujące to postępowanie.

DR MONIKA GED
radczyni prawna

Wprowadzenie

Mechanizmy te odnoszą się przede wszystkim do formy, miejsca i czasu czynności podejmowanych przez organy egzekucyjne. Istotną rolę w tym postępowaniu odgrywa również zasada jawności. Ponieważ egzekucja ingeruje w sferę praw i wolności dłużnika, mechanizmy gwarantujące jawność postępowania mają decydujące znaczenie dla jego prawidłowego przebiegu. Jednym z takich elementów jest instytucja świadków czynności

egzekucyjnych. Stanowi ona między innymi gwarancję ochrony praw uczestników postępowania egzekucyjnego. W przepisach Kodeksu postępowania cywilnego¹ uregulowano jedynie przesłanki przywołania takich świadków, jednak bez szczegółowych regulacji dotyczących dalszych kwestii. Niniejsza publikacja stanowi próbę syntetycznego odniesienia się do tej instytucji oraz wskazania propozycji rozwiązań pojawiających się w nauce wątpliwości co do poszczególnych zagadnień z nią związanych.

Zasada jawności postępowania cywilnego

Jedną z naczelných zasad postępowania cywilnego jest zasada jawności (art. 9 § 1 k.p.c.). Została ona jednocześnie wyniesiona do zasady o randze konstytucyjnej (art. 45

Konstytucji RP)². W literaturze określa się ją jako gwarancję bezstronności sędziego, prawidłowości sprawowania wymiaru sprawiedliwości oraz istotny element kształtowania świadomości prawnej obywateli³. Zasada jawności przejawia się w dwóch aspektach. Pierwszym jest jawność zewnętrzna – wobec osób postronnych (publiczności, tzw. jawność ogólna), drugim – jawność wewnętrzna (wobec stron i uczestników postępowania)⁴. Znakomicie uzasadnienie dla obowiązywania jawności zewnętrznej w procesie wyłożył E. Waśkowski⁵. Według autora publiczność procesu nadaje mu powagi i podwaja znaczenie dobrego wymiaru sprawiedliwości w odbiorze społecznym⁶. Dzięki temu „wymiar sprawiedliwości odbywa się wobec całego społeczeństwa, a nawet [...] na oczach całej ludzkości”⁷. Jeszcze istotniejsze jest stwierdzenie, „że proces tajny zawsze budzi podejrzenia, choćby nawet w rzeczywistości był bez zarzutu”⁸. Publiczne rozpoznawanie spraw oddziałuje korzystnie na strony, innych uczestników, ich przedstawicieli i pełnomocników⁹. Wzgląd na opinię publiczną często powstrzymuje strony przed wytaczaniem „niesumiennych powództw, od kłamliwych oświadczeń, od bezpodstawnego odrzucania sprawiedliwych żądań strony przeciwnej, od pieniactwa i kręactwa”¹⁰ oraz mobilizuje do „sumiennego spełniania swych funkcji”¹¹. Wreszcie autor podkreślił, że publiczność postępowania odgrywa znaczącą rolę w edukacji prawnej obywateli oraz sprzyja rozwojowi nauki¹². Do przejawów zasady jawności w postępowaniu cywilnym zalicza się: jawność posiedzeń sądowych, publiczne ogłaszanie orzeczeń, możliwość przeglądania akt sprawy, możliwość uczestniczenia w określonych czynnościach organów procesowych i egzekucyjnych¹³.

Jawność w postępowaniu egzekucyjnym

W sądowym postępowaniu egzekucyjnym zasada jawności również obowiązuje, jednak

w pewnych aspektach – z uwagi na charakter i cel tego postępowania – jej treść ulega ograniczeniom¹⁴. Według przedstawicieli doktryny zasada ta stanowi gwarancję zabezpieczającą prawidłowy przebieg postępowania egzekucyjnego¹⁵. W postępowaniu egzekucyjnym bowiem sąd zasadniczo rozpoznaje sprawy na posiedzeniach niejawnych (art. 766 § 1 k.p.c.). Dochodzi tym samym do ograniczenia jawności zewnętrznej. W wyroku z 15 października 2002 r., SK 6/02¹⁶, Trybunał Konstytucyjny uznał, że jawność postępowania nigdy nie była – nawet przy najbardziej rygorystycznym określeniu tego standardu – uznawana za wymaganie bezwzględne, nie dopuszczające wyjątków w imię sprawności i szybkości postępowania. W pełnym zakresie jawność zewnętrzna przejawia się w odniesieniu do innych czynności¹⁷. Chodzi tu m.in. o licytacje ruchomości oraz nieruchomości, które przeprowadzane są publicznie (art. 867 § 1, art. 972 § 1 k.p.c.)¹⁸.

WEDŁUG AUTORA PUBLICZNOŚĆ PROCESU NADAJE MU POWAGI I PODWAJA ZNACZENIE DOBREGO WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI W ODBIORZE SPOŁECZNYM.

Jawność wobec stron postępowania egzekucyjnego polega przede wszystkim na obowiązku informowania na ich żądanie o każdej dokonanej czynności, o której terminie nie były zawiadomione i przy której nie były obecne, oraz udzielanie wyjaśnień o stanie sprawy (art. 763 § 1 k.p.c.)¹⁹. Przepis ten stosuje się również do uczestnika postępowania, którego dotyczy czynność komornika (art. 763 § 2 k.p.c.). Natomiast prawo wglądu

w akta sprawy egzekucyjnej przysługuje stronom i uczestnikom na mocy art. 9 k.p.c.²⁰

W postępowaniu egzekucyjnym obecność stron przy czynnościach egzekucyjnych jest regulowana wieloaspektowo. W określonych sytuacjach komornik ma obowiązek zawiadomić stronę na jej żądanie o terminie czynności, a jej niestawiennictwo wstrzymuje wykonanie czynności (np. art. 1044 k.p.c.). Istnieje również szereg czynności, o których terminie komornik jest obowiązany zawiadomić strony i uczestników, przy czym ich obecność przy czynności nie jest obowiązkowa, a tym samym nie hamuje jej przeprowadzenia. Obowiązek zawiadomienia wynika w tym przypadku z mocy prawa (np. art. 945 § 1 k.p.c.) lub gdy żąda tego strona (np. art. 850 k.p.c.). Ponadto, na zasadach ogólnych strony mogą być obecne przy czynnościach egzekucyjnych, nawet jeżeli nie zostały uprzednio zawiadomione przez organ egzekucyjny o terminie ich przeprowadzenia (art. 812 § 1 k.p.c.)²¹. W literaturze przyjmuje się, że regulacja ta stanowi również gwarancję równouprawnienia stron postępowania egzekucyjnego²². Przepis ten odnosi się przede wszystkim do tych czynności, przy których obecność stron nie jest obowiązkowa²³. Ustawodawca, mając na względzie fakt, że każda ze stron jest bezpośrednio zainteresowana przebiegiem czynności, dopuszcza ich obecność przy każdej czynności²⁴. Przyjmuje się przy tym, że strony

mogą być obecne przy czynnościach, lecz to organ egzekucyjny decyduje o ich przebiegu. W związku z tym niedopuszczalne jest wydawanie przez strony jakichkolwiek wiążących zarządzeń dotyczących tego aspektu czynności²⁵. Oczywiście mogą one składać wnioski i oświadczenia do protokołu czynności.

M. Uliasz usystematyzował przejawy zasady jawności w postępowaniu egzekucyjnym poprzez sformułowanie triady uprawnień przysługujących stronom, uczestnikom oraz osobom trzecim w tym postępowaniu. Autor zaliczył do niej: „prawo do asystencji (obecności) podczas czynności postępowania egzekucyjnego, prawo do informacji o przedmiocie, przebiegu i wyniku tego postępowania oraz prawo dostępu do akt”²⁶.

Fakultatywny tryb ustanawiania świadka czynności egzekucyjnych

W myśl art. 812 § 1 zd. 2 k.p.c. na żądanie stron albo według uznania komornika przy czynności egzekucyjnej mogą być obecni także świadkowie, chyba że zachodzi obawa, że wskutek straty czasu na przywołanie świadków egzekucja będzie udaremniona. Ustanowienie świadka w tym przypadku ma charakter fakultatywny, na co wskazuje użyty zwrot „mogą być obecni”. Nie oznacza to jednak, że osoba trzecia tak po prostu może wstąpić w rolę świadka czynności egzekucyjnej. Prawidłowe ustanowienie świadka wymaga wyraźnej decyzji ze strony komornika (przywołania świadka). Przywołanie nie jest uzależnione od nieobecności stron²⁷. Następuje ono wówczas, gdy żąda tego wierzyciel lub dłużnik albo sam komornik tak postanowi. Jednak do ustanowienia świadka może nie dojść, jeżeli w ocenie organu egzekucyjnego zachodzi obawa, że wskutek straty czasu na przywołanie świadków egzekucja będzie udaremniona. Ocena dokonywana przez komornika w tym zakresie jest swobodna, ale nie dowolna²⁸. Powinna zatem

Fot. canva FatCamera

zachodzić obiektywna potrzeba niezwłocznego przeprowadzenia czynności, a ustanowienie świadków mogłoby skutkować udaremieniem egzekucji²⁹. Z tego też powodu odmowę przywołania świadków na żądanie strony należy odnotować w protokole czynności³⁰. W doktrynie zauważono, że w tym przypadku konieczność zapewnienia skuteczności i efektywności wyprzedza niejako zasadę jawności postępowania egzekucyjnego³¹.

Strona żądająca ustanowienia świadka może go wskazać (np. sąsiad, domownik), lecz nie ma takiego obowiązku. W takim przypadku na komorniku spoczywa ciężar poszukiwania i przywołania świadka³². Ustawodawca nie przesądził, czy komornik jest związany wolą strony co do osoby świadka. Wydaje się, że świadek czynności egzekucyjnej (ze względu na charakter przyjętej funkcji) powinien wykazywać się bezstronnością. Z tego względu decyzja co do przywołania określonej osoby na świadka powinna zostać podjęta przez komornika. Powinien on rozważyć, czy potencjalny świadek będzie rzeczywiście bezstronnym obserwatorem czynności. Nie jest też wykluczone, że osoba wskazana przez dłużnika będzie takie wymagania spełniała. Obecność świadka nie służy tylko ochronie komornika przed ewentualnymi roszczeniami, ale stanowi również gwarancję dla stron.

Obligatoryjne ustanowienie świadka czynności egzekucyjnej

Obligatoryjne ustanowienie świadka następuje na podstawie art. 812 § 2 k.p.c. Zgodnie z nim, komornik powinien przywołać jednego lub dwóch świadków, jeżeli dłużnik nie jest obecny przy czynności lub komornik go wydalili, chyba że zachodzi obawa, iż skutek straty czasu na przywołanie świadków egzekucja będzie udaremniiona. Z obligatoryjnym trybem ustanowienia świadka czynności egzekucyjnej mamy do czynienia wówczas, gdy dłużnik nie jest obecny przy czynności albo

” USTAWODAWCA ZA PRZESŁANKĘ OBLIGATORYJNEGO PRZYWOŁANIA ŚWIADKA WSKAZAŁ WYDALENIE DŁUŻNIKA Z MIEJSCA CZYNNOŚCI.

komornik go wydalili³³. Komornik może wydalili dłużnika, który zachowuje się niewłaściwie lub przeszkadza jego czynnościom, po wcześniejszym, bezskutecznym jego upomnieniu (art. 764 k.p.c.). Zasadniczo w opisanych przypadkach przywołanie świadka następuje obligatoryjnie. Dla obowiązku ustanowienia świadka nie ma znaczenia powód nieobecności dłużnika³⁴. Obowiązek ten nie aktualizuje się, jeżeli dłużnika przy czynnościach egzekucyjnych zastępuje pełnomocnik³⁵. Nie mamy wówczas do czynienia z nieobecnością dłużnika, ponieważ w jego imieniu działa ustanowiony pełnomocnik. Powstaje w związku z tym pytanie, czy obowiązek przywołania świadka jest aktualny również wówczas, gdy przy czynności egzekucyjnej obecny jest dłużnik oraz jego pełnomocnik, a dłużnik został następnie wydalony z miejsca czynności. Ustawodawca za przesłankę obligatoryjnego przywołania świadka wskazał wydalenie dłużnika z miejsca czynności. W postępowaniu egzekucyjnym (z pewnymi ograniczeniami³⁶) strony mogą działać osobiście lub przez pełnomocników (art. 86 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Należy zatem przyjąć, że wydalenie dłużnika z miejsca czynności przy jednoczesnej obecności jego pełnomocnika stanowi wystarczającą gwarancję ochrony jego praw. Komornik nie ma więc w takim przypadku obowiązku obligatoryjnego przywołania świadka czynności egzekucyjnej.

Wyjątkiem od obowiązkowego ustanowienia świadka jest sytuacja, w której zachodzi

obawa, że wskutek utraty czasu na przywołanie świadków egzekucja będzie udaremniiona (art. 812 § 2 *in fine* k.p.c.). Ocena sytuacji oraz ostateczna decyzja należy w tym przypadku do komornika. Decyzja ta nie może opierać się na dowolności. Powinna zatem zachodzić obiektywna i rzeczywista obawa, że wskutek straty czasu na przywołanie świadka może dojść do udaremnienia egzekucji. Jak trafnie zwrócił uwagę J. Korzonek, tylko obawa udaremnienia egzekucji zwalnia od obowiązku ustanowienia świadków czynności egzekucyjnych. Z obowiązku tego nie zwalnia natomiast obawa utrudnienia egzekucji³⁷. Według definicji ze Słownika Języka Polskiego PWN „udaremnić” oznacza „zynieć coś daremny, próżny; uniemożliwić, unicestwić”³⁸. Komornik powinien zatem dokonać rzetelnej oceny sytuacji. Jeżeli w jego ocenie czas przeznaczony na przywołanie świadka nie spowoduje udaremnienia egzekucji, ustanowienie świadka jest obligatoryjne. Jako przykład można wskazać sytuację, w której poświęcenie czasu na poszukiwanie osób mogących pełnić rolę świadków czynności egzekucyjnej spowoduje poważne ryzyko usunięcia ruchomości spod zajęcia. Cel egzekucji stanowi w takim przypadku okoliczność uzasadniająca odstąpienie od przywołania świadków. Komornik powinien jednak wpisać do protokołu czynności zarówno samą decyzję o odstąpieniu od przywołania świadków, jak i powody jej podjęcia. Ułatwi to wówczas sądowi ewentualną kontrolę decyzji komornika przy rozpoznawaniu ewentualnej skargi na jego czynności.

Roli świadka czynności egzekucyjnych nie należy łączyć z wykonywaniem innych obowiązków w postępowaniu egzekucyjnym. Chodzi tu chociażby o dozorcę zajętych ruchomości. Rola dozorczy jest odmienna od roli świadka, który powinien być obserwatorem przeprowadzanych przez komornika czynności egzekucyjnych i w razie potrzeby mógł złożyć zeznania w postępowaniu przed

sądem. Z tego względu komornik, wyznaczając na świadka określoną osobę, powinien zadbać, aby była ona w stanie pozwalającym na swobodną obserwację przebiegu czynności. W doktrynie zwrócono uwagę, że zbliżoną rolę do świadków pełnią osoby asystujące przy czynnościach komornika na podstawie art. 811 k.p.c.

ROLI ŚWIADKA CZYNNOŚCI EGZEKUCYJNYCH NIE NALEŻY ŁĄCZYĆ Z WYKONYWANIEM INNYCH OBOWIĄZKÓW W POSTĘPOWANIU EGZEKUCYJNYM.

Zastosowanie przepisu

W literaturze przyjmuje się, że art. 812 k.p.c. stosuje się w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przez zarówno sąd, jak i komornika sądowego³⁹. Powyższa teza wymaga jednak sprecyzowania. Artykuł 812 § 1 zd. 1 k.p.c. ma charakter normy ogólnej. Zgodnie z nim wierzyciel lub dłużnik mogą być obecni przy czynnościach egzekucyjnych. Jednak zarówno § 1 zd. 2, jak i § 2 tego artykułu zawierają wyraźne odwołanie do komornika sądowego jako ich adresata. Paragraf trzeci i czwarty stanowią natomiast następstwo wcześniejszych unormowań. Należy więc uznać, że omawiany przepis w części odnoszącej się do ustanowienia świadka czynności egzekucyjnej odnosi się do komornika sądowego. W doktrynie trafnie przyjmuje się, że przepis ten we wskazanym zakresie nie dotyczy czynności sądu, który może podejmować czynności pod

nieobecność dłużnika bez potrzeby i obowiązku przywoływania świadków⁴⁰. Artykuł 812 § 1 zd. 1 k.p.c. odnosi się wszakże do postępowania egzekucyjnego prowadzonego zarówno przed sądem, jak i komornikiem sądowym⁴¹, jednak sąd rozpoznaje sprawy egzekucyjne na posiedzeniach, a w tym zakresie stosuje się odpowiednio przepisy procesowe⁴². W myśl art. 766 zd. 1 k.p.c. sąd rozpoznaje sprawy egzekucyjne na posiedzeniu niejawnym, chyba że zachodzi potrzeba wyznaczenia rozprawy albo wysłuchania na posiedzeniu stron lub innych osób.

Rozumienie pojęcia czynności egzekucyjnych

Postępowanie egzekucyjne jest determinowane przez zdarzenia w nim występujące. Najważniejsze znaczenie dla sądowego postępowania egzekucyjnego mają czynności egzekucyjne. Jednak to pojęcie nie jest rozumiane w nauce jednolicie. W tym miejscu należy przytoczyć najważniejsze poglądy doktryny dotyczące tego zagadnienia.

K. Korzan, kierując się kryterium przymusu, podzielił czynności procesowe w postępowaniu egzekucyjnym na czynności egzekucyjne oraz zwykłe czynności procesowe⁴³. Wśród tych pierwszych autor wymienił zajęcie oraz dalsze czynności egzekucyjne, w tym m.in. opis i oszacowanie, zbycie rzeczy, sporządzenie planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, odebranie ruchomości, opróżnienie pomieszczenia, wezwanie do zapłaty w egzekucji z nieruchomości, pozostawienie zajętej ruchomości w zarządzie dłużnika, zwolnienie dozorczy i ustanowienie innego, wymierzenie grzywny jako środka przymuszającego do wykonania czynności niezastępowalnej⁴⁴. Zastrzegł on przy tym, że wymierzenie stronie lub osobie trzeciej grzywny porządkowej nie zalicza się do czynności egzekucyjnych, gdyż nie stanowi aktywności zmierzającej bezpośrednio do ścią-

gnięcia należności od dłużnika czy odebrania mu rzeczy⁴⁵. Według K. Korzana czynności egzekucyjne podejmują wyłącznie organy egzekucyjne. Jednak wszelkie czynności związane jedynie pośrednio z wykonaniem tytułu wykonawczego (np. żądanie udzielenia informacji przez osobę trzecią) nie są czynnościami egzekucyjnymi. Wreszcie autor przyjął, że organy egzekucyjne – oprócz czynności egzekucyjnych – podejmują również zwykłe czynności procesowe (np. ustanowienie kuratora w razie śmierci dłużnika lub wierzyciela; wstrzymanie się z dokonaniem czynności; zaznaczenie wyniku egzekucji na tytule wykonawczym)⁴⁶. Strony i uczestnicy postępowania podejmują wyłącznie tzw. zwykłe czynności procesowe⁴⁷.

”
K. KORZAN, KIERUJĄC SIĘ
KRYTERIUM PRZYMUSU,
PODZIELIŁ CZYNNOŚCI
PROCESOWE W POSTĘPOWANIU
EGZEKUCYJNYM NA CZYNNOŚCI
EGZEKUCYJNE ORAZ ZWYKŁE
CZYNNOŚCI PROCESOWE.

Z kolei E. Wengerek wyróżnił czynności egzekucyjne dokonywane przez organy egzekucyjne (sąd i komornika sądowego) oraz czynności postępowania egzekucyjnego podejmowane przez inne podmioty (strony i uczestników)⁴⁸. Wśród tych pierwszych autor wyróżnił czynności o charakterze orzecznym (w formie postanowienia) oraz czynności egzekucyjne niebędące czynnościami orzecznymi, dla których kodeks przewiduje różnorakie formy, np. zawiadomienie o wszczęciu egzekucji, czynności z art. 814 k.p.c., postępowanie z pieniędzmi otrzymanymi w postępowaniu egzekucyjnym oraz

szereg czynności o charakterze manualnym (np. art. 1041, 1057 k.p.c.)⁴⁹.

Natomiast A. Marciniak dokonał podziału czynności postępowania egzekucyjnego na procesowe oraz egzekucyjne⁵⁰. Czynnościami procesowymi są według tego autora czynności organów procesowych i uczestników postępowania egzekucyjnego, takie jak: czynności organów procesowych (sądu, przewodniczącego, referendarza sądowego) i czynności uczestników w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności; wszelkie czynności uczestników właściwego postępowania egzekucyjnego; czynności organów procesowych (przewodniczącego, sądu) w postępowaniu wywołanym wniesieniem środka zaskarżenia w tym postępowaniu⁵¹; czynności organów i uczestników w postępowaniu podziałowym⁵². Czynnościami egzekucyjnymi są natomiast czynności organów egzekucyjnych podejmowane we właściwym postępowaniu egzekucyjnym⁵³. Ich szczególny charakter przejawia się w związku ze

stosowaniem środków wobec dłużnika⁵⁴. Czynności egzekucyjnych dokonuje sąd oraz komornik. Najważniejsze podziały czynności egzekucyjnych obejmują rozróżnienie czynności orzeczniczych (postanowienia – art. 762, 818, 819, 824, 825 k.p.c.) i czynności o charakterze manualnym (ściśle wykonawczym), np. art. 845, 923, 1041, 1057 k.p.c.⁵⁵ Interesujący jest również przywołany przez A. Marciniaka podział czynności organów egzekucyjnych na czynności o charakterze zabiegów egzekucyjnych (art. 1057 k.p.c.), czynności badawcze (art. 761, 801 k.p.c.) oraz czynności decyzyjne (postanowienia)⁵⁶.

J. Misztal-Konecka wyróżnia czynności procesowe *sensu stricto*, czyli czynności organów procesowych i uczestników postępowania egzekucyjnego oraz czynności egzekucyjne podejmowane przez ograny egzekucyjne⁵⁷. Autorka wyróżnia ponadto czynności komornika o charakterze przygotowawczym do czynności egzekucyjnych polegające na poszukiwaniu majątku

informacji o dłużniku i składnikach jego majątku (art. 761, 1086 k.p.c.)⁵⁸.

Z kolei M. Uliasz opowiada się za ujednoliceniem pojęcia czynności egzekucyjnych jako wszelkich czynności podejmowanych w postępowaniu egzekucyjnym przez organy egzekucyjne oraz inne organy postępowania egzekucyjnego (sąd, referendarza sądowego sprawującego nadzór judykacyjny)⁵⁹. Z pewnością za trafny należy uznać argument tego autora wskazujący, że ustawodawca w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego nie używa terminu „czynności postępowania egzekucyjnego”, lecz zasadniczo konsekwentnie posługuje się wyrażeniem „czynności egzekucyjne”⁶⁰. Świadczy o tym przede wszystkim treść art. 759 § 1, 767 § 3², 791 § 5, 805 § 1, 821 § 2, 824 § 1¹, 845 § 2⁴, 891¹ § 1, 923¹ § 1, 930 § 1 k.p.c. Po drugie należy poddać w wątpliwość celowość takiego rozróżnienia. Wprowadzanie tego rodzaju różnic terminologicznych nie zmienia reżimu prawnego, jakiemu poddawane są wszystkie czynności tych organów.

Pod rządami d.k.p.c.⁶¹ (art. 508) przyjmowano, że Kodeks rozróżnia sprawy egzekucyjne oraz czynności egzekucyjne i w tym obszarze dokonuje podziału kompetencji pomiędzy sąd i komornika⁶². Przyjmowano przy tym, że jedne i drugie należą zasadniczo do komornika. Do kompetencji sądu należą natomiast te sprawy i czynności egzekucyjne, które są im przekazane na mocy przepisów postępowania egzekucyjnego i zabezpieczającego⁶³.

Przez pierwszą czynność egzekucyjną w rozumieniu art. 805 k.p.c. należy rozumieć każdą pierwszą czynność organu egzekucyjnego w stosunku do dłużnika (np. zajęcie wynagrodzenia za pracę, wierzytelności z rachunku bankowego, ruchomości, nieruchomości)⁶⁴. Podobnie przyjmował J. Korzonek pod rządami d.k.p.c. (art. 544). Za pierwszą czynność egzekucyjną w rozumieniu tego przepisu należało uznać pierwszą czynność

Fot. canva tomazi

dokonaną w postępowaniu egzekucyjnym w stosunku do dłużnika, a nie każdą czynność, którą sąd lub komornik podejmował w związku z wniesieniem wniosku egzekucyjnego⁶⁵. Pierwszą czynnością egzekucyjną w stosunku do dłużnika nie było np. wezwanie do usunięcia braków wniosku egzekucyjnego czy wyznaczenie terminu licytacji, lecz zajęcie ruchomości lub wynagrodzenia za pracę⁶⁶. Tożsame stanowisko prezentował W. Miszewski, wskazując, że „przy pierwszej czynności egzekucyjnej, podjętej przeciwko dłużnikowi, doręcza się mu zawiadomienie o wszczęciu egzekucji [...]”⁶⁷. Właściwe rozumienie terminu „czynność egzekucyjna” wymaga odpowiedniej wykładni art. 805 § 1 k.p.c. Chodzi o to, że pierwsza czynność egzekucyjna w rozumieniu tego przepisu nie wyznacza ogólnej definicji czynności egzekucyjnych. Wnioskowanie to prowadzi do konstatacji, że za czynności egzekucyjne w generalnym znaczeniu należy rozumieć wszystkie czynności organów postępowania egzekucyjnego, a nie tylko te, które zawierają w sobie element przymusu czy dotyczą etapu po wszczęciu egzekucji. Trafnie zauważa M. Uliasz, że Kodeks postępowania cywilnego w jego warstwie normatywnej nie dokonuje rozróżnienia na „czynności egzekucyjne” i „czynności postępowania egzekucyjnego”⁶⁸ czy też inne czynności organów tego postępowania. Co do czynności stron lub innych

uczestników postępowania należy z pełnym przekonaniem przyjąć, że są to czynności procesowe, do których odpowiednio stosuje się przepisy części pierwszej k.p.c. (postępowanie rozpoznawcze).

Rozróżnienie czynności egzekucyjnych i czynności postępowania egzekucyjnego może mieć ewentualnie walor systematyzujący, jednak nie zmienia niczego w reżimie wymogów formalnych czynności organów egzekucyjnych, gdyż ten wynika wprost z przepisów, które w tym zakresie nie czynią wyjątków.

Powracając do głównego nurtu rozważań, należy uznać, że obecność świadków przy czynnościach egzekucyjnych dotyczyć może wszelkich czynności podejmowanych przez komornika w postępowaniu egzekucyjnym. Wydaje się, że potrzeba przywołania świadków największe znaczenie odgrywa przy przeprowadzaniu czynności o charakterze manualnym. Czynności tego rodzaju będą zwykle charakteryzowały się stosowaniem środków przymusu, co – uwzględniając potrzebę ochrony praw strony, ale również komornika – uzasadnia rozważenie potrzeby obecności przy takich czynnościach świadków.

Pojęcie świadka w świetle art. 812 k.p.c.

Świadków czynności egzekucyjnych nie należy utożsamiać ze świadkami w znaczeniu procesowym⁶⁹. Nie składają oni przyrzeczenia ani zeznań⁷⁰. Obecność świadków ma umożliwić – w razie sporu – odtworzenie przebiegu czynności egzekucyjnych⁷¹. Z tego względu w literaturze duży nacisk kładzie się na to, aby świadkami ustanawiać osoby bezstronne i niezainteresowane wynikiem czynności⁷². Zwraca się również uwagę na podobieństwo pomiędzy instytucją świadka czynności egzekucyjnej a instytucją osoby zaufania z art. 154 § 1 k.p.c. Podobieństwo dotyczy celu ich ustanowienia (zapewnienie jawności wobec stron, a w konsekwencji zabezpieczenie interesów stron postępowania)⁷³.

” ŚWIADKÓW CZYNNOŚCI EGZEKUCYJNYCH NIE NALEŻY UTOŻSAMIAĆ ZE ŚWIADKAMI W ZNACZENIU PROCESOWYM.

Trafnie zauważono potrzebę rozróżnienia ról osób obecnych przy czynnościach egzekucyjnych⁷⁴. Z istoty bycia stroną postępowania wynika prawo do obecności przy czynnościach, co jednocześnie daje możliwość udziału aktywnego⁷⁵. Takiego uprawnienia nie mają świadkowie czynności⁷⁶, których rola sprowadza się do obecności przy czynnościach w sposób bierny (obserwator przebiegu czynności).

Ograniczenia co do świadka czynności egzekucyjnej

W treści art. 812 k.p.c. nie ustanowiono żadnych szczególnych warunków, jakie musi spełniać osoba będąca świadkiem czynności egzekucyjnych⁷⁷. Ustawodawca przyznał takie prawo również członkom rodziny oraz domownikom dłużnika (art. 812 § 3 k.p.c.). W doktrynie zaważa się jednak, że pomimo dopuszczalności ustanowienia świadkiem osób wymienionych w art. 812 § 3 k.p.c., komornik powinien zmierzać do tego, aby ustanowić świadkiem osobę, od której można oczekiwać bezstronności. W przypadku osób bliskich dla dłużnika ten aspekt może budzić uzasadnione wątpliwości⁷⁸. Ponadto, w razie powołania ich w charakterze świadków w postępowaniu rozpoznawczym, osoby takie mogą korzystać z uprawnienia przewidzianego w art. 261 k.p.c.⁷⁹ Z tego względu, przywołując określoną osobę na świadka czynności egzekucyjnej, komornik powinien mieć na uwadze przepisy k.p.c., określające, kto nie może być świadkiem (art. 259 k.p.c.), kto nie może

składać przyrzeczenia (art. 267 k.p.c.) oraz grono osób, którym przysługuje prawo odmowy zeznań oraz prawo odmowy odpowiedzi na zadane pytanie (art. 261 k.p.c.)⁸⁰.

M. Łochowski przyjmuje, że świadkiem może być każda osoba zdolna do spostrzeżenia i komunikowania swoich spostrzeżeń oraz pełnoletnia⁸¹. W ocenie tego autora świadkami nie mogą być: strony (dłużnik i wierzyciel), przedstawiciele ustawowi oraz pełnomocnicy stron, uczestnicy postępowania, komornik oraz asesor dokonujący czynności egzekucyjnej, obecny przy czynności aplikant komorniczy⁸². Natomiast nie ma przeszkód, aby świadkiem był pracownik kancelarii komornika⁸³.

W literaturze zwrócono uwagę, że świadkami w rozumieniu art. 812 k.p.c. mogą być w szczególności: osoby nieposiadające pełnej zdolności do czynności prawnych, niewidome, głuche lub nieme, niemogące czytać i pisać, wcześniej skazane prawomocnym wyrokiem sądowym za składanie fałszywych zeznań⁸⁴.

W dawniejszej literaturze przyjmowano, że w świetle art. 812 k.p.c. świadkiem może być każda osoba mająca jednocześnie prawo do udziału w jawnym posiedzeniu sądowym, a więc wyłącznie osoba pełnoletnia⁸⁵. R. Kowalkowski wskazuje, że stanów faktycznych z art. 812 oraz 152 k.p.c. nie należy zrównywać w części, w której art. 152 k.p.c. dopuszcza obecność na sali sądowej osób niepełnoletnich w charakterze publiczności⁸⁶.

Wypowiedzi doktryny konstruowane na kanwie art. 152 k.p.c. należy rozumieć z uwzględnieniem szerszego kontekstu, a więc brzmienia tego przepisu w ujęciu historycznym. W stanie prawnym obowiązującym do 13 lipca 2017 r. przepis ten przewidywał, że na posiedzenia jawne wstęp na salę sądową mają – poza stronami i osobami wezwanymi – tylko osoby pełnoletnie. Na posiedzenia niejawne wstęp miały tylko osoby wezwane. W brzmieniu od 14 lipca 2017 r.⁸⁷

Fot. canva.kanchanachikhamma

do 6 listopada 2019 r. przepis ten przewidywał w paragrafie pierwszym, że na posiedzenia jawne wstęp na salę sądową mają – poza stronami i osobami wezwanymi – tylko osoby pełnoletnie. Przewodniczący mógł zezwolić na obecność w posiedzeniu małoletnich. Natomiast od 7 listopada 2019 r.⁸⁸ przepis ten stanowi, że na posiedzenia jawne wstęp na salę sądową mają tylko osoby nieuzbrojone i pełnoletnie. Wymóg pełnoletności nie dotyczy stron, interwenientów ubocznych, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników oraz osób wezwanymi. Natomiast przewodniczący może zezwolić na obecność na posiedzeniu jawnym osobom małoletnim oraz osobom obowiązującym do noszenia broni (§ 2).

Inni przedstawiciele nauki z kolei przyjmują, że art. 812 k.p.c. nie zawiera wymogu, aby świadek przybrany do czynności egzekucyjnej był pełnoletni⁸⁹. Należy zgodzić się z tym twierdzeniem. Ustawodawca nie zastrzegł w sposób wyraźny, że świadkiem czynności egzekucyjnych mogą być wyłącznie osoby pełnoletnie. Należy jednak poddać w wątpliwość trafność odwoływania się do treści art. 152 k.p.c. dla określenia kręgu osób, które mogą być świadkami w rozumieniu art. 812 k.p.c. Przede wszystkim, jak ustalono już wcześniej, przepis ten, w której odnosi się do ustanowienia świadków czynności egzekucyjnych, adresowany

jest do komornika sądowego, a nie do sądu. Po drugie – jak trafnie przyjmuje M. Uliasz – „komornik nie dokonuje [...] czynności na posiedzeniach, gdyż stanowią one forum rozpoznawania spraw egzekucyjnych przez sąd lub referendarza sądowego wykonującego czynności zastrzeżone dla sądu”⁹⁰. Wreszcie, w obecnym stanie prawnym wymóg pełnoletności nie dotyczy m.in. osób wezwanych na posiedzenie jawne (art. 152 § 1 zd. 2 k.p.c.), a więc również świadków wezwanych przez sąd. Nawet jeżeli świadek czynności egzekucyjnej miałby zostać wezwany do złożenia zeznań w charakterze świadka, fakt jego niepełnoletności nie dyskwalifikuje go od pełnienia tej roli w postępowaniu przed sądem. Należy jednak zadbać o to, aby świadkiem ustanowić osobę zdolną do spostrzegania i komunikowania swoich spostrzeżeń. W przeciwnym razie w ewentualnym postępowaniu przed sądem brak tych zdolności wykluczy ją z grona osób mogących być świadkami (art. 259 k.p.c.).

” ŚWIADKOWIE W CZYNNOŚCIACH EGZEKUCYJNYCH MAJĄ STANOWIĆ JEDNĄ Z GWARANCJI JAWNOŚCI POSTĘPOWANIA EGZEKUCYJNEGO ORAZ PRAW STRON.

Cel regulacji

Świadkowie w czynnościach egzekucyjnych mają stanowić jedną z gwarancji jawności postępowania egzekucyjnego⁹¹ oraz praw stron⁹². W ocenie doktryny obecność świadków ma zapobiegać nieuzasadnionym skargom stron⁹³. Przede wszystkim chodzi tu

o zapewnienie dodatkowych (oprócz protokołu z czynności) środków dowodowych na okoliczność prawidłowości przeprowadzenia czynności egzekucyjnej⁹⁴. Dowody z ich zeznań mogą być ponadto wykorzystane w postępowaniu o odszkodowanie, karnym czy dyscyplinarnym⁹⁵, a nawet w postępowaniu o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji.

Czynności organu egzekucyjnego podejmowane w związku z ustanowieniem świadka

W razie potrzeby ustanowienia świadka organ egzekucyjny wzywa daną osobę do przyjęcia roli świadka (przywołanie do czynności egzekucyjnej) oraz poucza ją o roli, jaką będzie pełniła (pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach)⁹⁶. Przywołanie na świadka nie wymaga zachowania ściśle określonej formy. Oznacza to, że może nastąpić w dowolny sposób, np. ustnie wraz z odnotowaniem w protokole czynności⁹⁷ lub pisemnie⁹⁸. Przywołanie świadka może nastąpić zarówno przed, jak i w trakcie czynności egzekucyjnej⁹⁹. W dalszej kolejności, zgodnie z wymogami z art. 809 k.p.c., należy zadbać o to, aby osoba taka podpisała sporządzony w trakcie czynności protokół¹⁰⁰. Świadkowie czynności egzekucyjnych nie składają przyrzeczenia¹⁰¹.

Nowelą z 2018 r.¹⁰² do k.p.c. dodano art. 809¹, ustanawiający obowiązek komornika utrwalania za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk przebiegu wymienionych w jego paragrafie pierwszym czynności¹⁰³. Komornik utrwała również przebieg innych czynności, jeżeli wniosek taki złoży co najmniej jedna ze stron postępowania (§ 2). Co istotne, w przypadku utrwalania przebiegu czynności za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk, w protokole zamieszcza się oprócz elementów określonych w art. 809 pkt 1, 2, 4–7 jedynie związane sprawozdanie z przebiegu czynności

(tzw. protokół skrócony). Natomiast w przypadku zajęcia sporządza się pełny protokół (§ 4). Z przytoczonego przepisu wynika, że skrócony protokół zawiera wyłącznie podpis komornika, nie zawiera natomiast podpisu obecnych lub wzmianki o przyczynie braku ich podpisu. Oznacza to, że nawet jeżeli przy czynności utrwalanej za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk ustanowiony został świadek, nie ma on obowiązku podpisania protokołu. Wyjątkiem jest zajęcie ruchomości. Wówczas protokół musi zawierać wszystkie elementy wymienione w art. 809 k.p.c.

W związku z regulacją z art. 809¹ k.p.c. powstaje pytanie o zasadność przywoływania świadków czynności egzekucyjnych. Ustawodawca nie wyłączył w tym przypadku stosowania art. 812 k.p.c. Jeżeli zatem wierzyciel lub dłużnik złoży wniosek o przywołanie świadka lub sam komornik stwierdzi taką potrzebę, pomimo utrwalania czynności należy takiego świadka ustanowić.

Pozycja świadka w postępowaniu egzekucyjnym

Wśród uczestników postępowania egzekucyjnego najczęściej wymienia się: osoby, które mają prawo do zaspokojenia się z zajętego przedmiotu lub prawa na nim zabezpieczone; dłużników zajętej wierzytelności lub prawa; osobę, która zgadza się na zajęcie ruchomości pozostającej w jej władaniu; dozorcę zajętych ruchomości; nabywcę ruchomości po jej zajęciu; osoby biorące udział w przetargu; osobę, na rzecz której nastąpiło obciążenie nieruchomości po jej zajęciu; współwłaścicieli, osoby, którym przysługuje prawo żądania zwolnienia zajętej rzeczy lub prawa od egzekucji; zarządcę nieruchomości; licytanta, który zaoferował najwyższą cenę; nabywcę nieruchomości; kuratora¹⁰⁴. W literaturze wskazuje się, że udział wymienionych osób w postępowaniu egzekucyjnym ogranicza się do obrony

”
Z BRZMIENIA ART. 812
§ 1 K.P.C. WYNIKA, ŻE ŚWIADKÓW
NIE MOŻNA USTANOWIĆ
W LICZBIE WIĘKSZEJ NIŻ PO
DWÓCH Z KAŻDEJ STRONY.

przyznanych im praw, prawa do zawiadomienia ich o czynnościach egzekucyjnych lub ich wysłuchania, gdy przepis tak nakazuje. Przysługuje im prawo do korzystania ze środków prawnych. Broniąc swoich praw, osoby te mogą oddziaływać na przebieg postępowania egzekucyjnego poprzez doprowadzenie do uchylenia wadliwej czynności lub umorzenia czy też zawieszenia postępowania egzekucyjnego¹⁰⁵.

K. Korzan zaliczył świadków do ogólnej kategorii podmiotów postępowania egzekucyjnego¹⁰⁶. Autor przyjął, że świadkowie zaliczają się kategorii osób trzecich w stosunku do postępowania egzekucyjnego. Jednak w ramach postępowania wpadkowego (np. dotyczącego wymierzenia grzywny porządkowej lub dyscyplinarnej) autor przyznał im status podmiotów takiego postępowania. Pomimo posiadania takiego statusu w postępowaniu wpadkowym, nadal nie przysługuje im status podmiotów postępowania egzekucyjnego, w ramach którego takie postępowanie wpadkowe zostało zainicjowane¹⁰⁷. Przyjął on, że zadaniem świadka jest pilne zwracanie uwagi na tok czynności egzekucyjnej i w razie potrzeby – stwierdzenie jej przebiegu¹⁰⁸. Świadkowie czynności egzekucyjnych pozostają więc poza kręgiem uczestników postępowania egzekucyjnego, dopóki nie uzyskają takiego statusu z uwagi na potrzebę obrony ich praw (np. powództwo o zwolnienie od egzekucji).

Liczba świadków

Z brzmienia art. 812 § 1 k.p.c. wynika, że świadków nie można ustanowić w liczbie większej niż po dwóch z każdej strony. Oznacza to, że nawet jeżeli w sprawie występuje kilku dłużników (kilku wierzycieli), dopuszczalne jest ustanowienie maksymalnie dwóch świadków z każdej strony, niezależnie od liczby podmiotów występujących po każdej ze stron¹⁰⁹. Z kolei w paragrafie drugim omawianego artykułu ustawodawca zastrzegł, że dopuszczalne jest powołanie jednego lub dwóch świadków w sytuacji, gdy dłużnik nie jest obecny przy czynnościach lub komornik go wydalil. Regulację tę należy rozumieć w ten sposób, że komornik może przywołać najwyżej dwóch świadków¹¹⁰.

Środki dyscyplinowania świadków czynności egzekucyjnych

Zdecydowana większość przedstawicieli doktryny stoi na stanowisku, że organ egzekucyjny może wymierzyć przywołanemu świadkowi grzywnę za jego nieusprawiedliwione niestawiennictwo na mocy art. 762 k.p.c.¹¹¹ Jeżeli komornik może wymierzyć grzywnę za nieuzasadnioną odmowę udzielenia informacji, to tym bardziej może taką grzywnę wymierzyć za nieuzasadnione niestawiennictwo w charakterze świadka czynności na wezwanie organu egzekucyjnego¹¹². Grzywnę taką można nałożyć również za odmowę obecności przy czynnościach egzekucyjnych¹¹³. Nieobecność przywołanego świadka nie stanowi jednak przeszkody do

dokonania takiej czynności¹¹⁴. Przyjmuje się również, że osoba przywołana na świadka nie może odmówić obecności przy czynnościach egzekucyjnych, nawet wówczas, gdy należy do osób wymienionych w art. 261 k.p.c.¹¹⁵

Z brzmienia art. 762 k.p.c. nie wynika jednak wprost dopuszczalność nałożenia grzywny na osobę wskazaną przez komornika jako świadek czynności z uwagi na odmowę przyjęcia takiej roli bądź nieusprawiedliwione stawiennictwo. Trafnie przy tym wskazuje M. Łochowski na brak podstaw do rozszerzającej interpretacji wymienionego przepisu¹¹⁶. Ponieważ przepis ten zawiera sankcje, niedopuszczalne jest rozszerzenie jego zastosowania na przypadki w nim niewymienione. Należy zatem zgodzić się z przywołanym autorem, że taka interpretacja art. 762 k.p.c. prowadzi do ingerencji w wolność osobistą osoby trzeciej¹¹⁷.

Konsekwencją uznania, że do świadków czynności egzekucyjnych nie stosuje się przepisów o świadkach w znaczeniu procesowym, jest przyjęcie, że nie stosuje się wobec nich przepisów o karach porządkowych wymierzanych świadkom w postępowaniu rozpoznawczym (art. 274 k.p.c.)¹¹⁸.

Odmienne kwestię tę postrzega M. Uliasz. Odrzucając dopuszczalność stosowania art. 762 k.p.c., autor opowiada się za odpowiednim zastosowaniem art. 274 k.p.c. jako jedynej podstawy prawnej możliwej do zastosowania w tym przypadku¹¹⁹. Autor sam jednak przyznaje, że w razie niezastosowania się potencjalnego świadka do wezwania komornika, z praktycznego punktu widzenia uzasadnione wydaje się uchylenie czynności w postaci przywołania takiego świadka i przywołanie innego¹²⁰.

Stanowisko dopuszczające stosowanie w drodze wniosku *a minori ad maius* art. 762 k.p.c. w celu dyscyplinowania świadków czynności egzekucyjnych, wydaje się być zbyt daleko idące. Z drugiej strony, propozycja odpowiedniego stosowania przepisów o nakładaniu kar porządkowych

w procesie również nie przekonuje. Trafnie zauważono, że skoro świadkowie czynności egzekucyjnych nie są tożsami ze świadkami w znaczeniu procesowym, zastosowanie art. 274 k.p.c. nie znajduje uzasadnienia¹²¹. Za najbardziej przekonujący należy uznać pogląd M. Łochowskiego. Przyjęcie roli świadka czynności egzekucyjnej powinno mieć charakter dobrowolny. Tylko w tak stworzonych warunkach możliwe jest zapewnienie bezstronności takiego świadka. Nie powinno jednak budzić żadnych wątpliwości, że na mocy art. 761 § 1¹ k.p.c. komornik może żądać od świadków informacji niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji i w związku z niewykonaniem tego wezwania nakładać grzywnę z art. 762 k.p.c.¹²²

Niestawienie się świadków/brak osób mogących być świadkami

Omawiany przepis nie rozstrzyga skutków braku stawiennictwa przywołanych przez komornika świadków lub brak osób, które takimi świadkami można ustanowić. W literaturze przyjmuje się jednak, że obawa udaremnienia egzekucji stanowi wystarczający powód do przeprowadzenia czynności pomimo braku świadków¹²³. Powinna ona jednak mieć charakter rzeczywisty.

Fot. canva vm

Wynagrodzenie i zwrot wydatków świadków

Ustawodawca w art. 812 § 4 k.p.c. jednoznacznie przesądził, że świadkom czynności egzekucyjnych nie przysługuje wynagrodzenie za pełnioną funkcję. Jednak w doktrynie wskazuje się, że świadek taki ma prawo do żądania zwrotu kosztów związanych z jego stawiennictwem¹²⁴ (np. kosztów dojazdu)¹²⁵ oraz zwrotu utraconych zarobków¹²⁶. Przyjmuje się, że tego rodzaju należności zalicza się do wydatków egzekucyjnych z art. 6 pkt 6 ustawy z 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych^{127, 128}. Rozliczenia tych kosztów dokonuje się na zasadzie określonej w art. 770 k.p.c.¹²⁹

M. Łochowski przyjmuje, że odwołanie do odpowiedniego stosowania art. 277 k.p.c. w postępowaniu egzekucyjnym jest sprzeczne z dominującym w doktrynie stanowiskiem o odmienności instytucji świadka czynności egzekucyjnych oraz świadka w postępowaniu rozpoznawczym¹³⁰. Skoro są to odmienne i niezależne od siebie instytucje, brak jest tym bardziej podstaw do odpowiedniego stosowania art. 277 k.p.c. w postępowaniu egzekucyjnym¹³¹. Świadkowi czynności egzekucyjnych nie przysługuje zwrot kosztów stawiennictwa oraz utraconego zarobku¹³². Stanowisko to potwierdza również teza o dobrowolności pełnienia tej funkcji w wyniku odrzucenia poglądu o dopuszczalności przymuszania poprzez grzywnę do wykonywania funkcji takiego świadka. Wydaje się, że jest to spójna argumentacja. Skoro dana osoba w sposób dobrowolny przyjęła na siebie rolę świadka czynności egzekucyjnych, a przepis wprost uznaje za niedopuszczalne przyznanie jej wynagrodzenia, to tym bardziej nie korzysta on z uprawnienia do zwrotu kosztów związanych ze stawiennictwem. Oceniając aspekt praktyczny, przywołanie świadka następuje zwykle w związku z czynnościami prowadzonymi poza kance-

”
M. ŁOCHOWSKI PRZYJMUJE,
ŻE ODWOŁANIE DO
ODPOWIEDNIEGO
STOSOWANIA ART. 277
K.P.C. W POSTĘPOWANIU
EGZEKUCYJNYM JEST
SPRZECZNE Z DOMINUJĄCYM
W DOKTRYNIE STANOWISKIEM
O ODMIENNOŚCI INSTYTUCJI
ŚWIADKA CZYNNOŚCI
EGZEKUCYJNYCH ORAZ
ŚWIADKA W POSTĘPOWANIU
ROZPOZNAWCZYM.

larią komornika i spośród osób obecnych przy tych czynnościach. W takiej sytuacji nie powstają raczej koszty dojazdu świadka do miejsca czynności, a koszty utraconego zarobku mogą pojawić się przy ewentualnej długotrwałości czynności egzekucyjnych. Problemem w obecnym stanie prawnym jest również ustalenie, kto powinien uiścić zaliczkę na poczet tego rodzaju kosztów. Wszakże zgodnie z art. 7 ust. 1 u.k.k., jeżeli czynność komornika powoduje wydatki, komornik uzależnia dokonanie tej czynności od uiszczenia zaliczki przez stronę, która wnosi o dokonanie czynności. Jeżeli zatem świadek miałby zostać powołany na wniosek wierzyciela lub dłużnika, zgodnie z przytoczonym przepisem komornik przez przywołaniem świadka powinien wezwać go do uiszczenia zaliczki. Gdyby bowiem przyjmując zasadność twierdzenia o przysługiwaniu takiemu świadkowi zwrotu kosztów dojazdu do miejsca czynności oraz równowartości utraconych zarobków, czynność w postaci przywołania świadka niewątpliwie powoduje powstanie wydatków.

Z drugiej strony ustawodawca nie rozstrzygnął, kto ma ponieść koszty czynności dokonywanych przez komornika z urzędu. Problem ten jest aktualny chociażby w związku z pojawieniem się potrzeby ustanowienia innego niż wierzyciel dozorczy w uproszczonej egzekucji z nieruchomości (art. 1013² § 2 k.p.c.). Gdyby pokusić się o głębszą analizę, można również dojść do przekonania, że katalog wydatków z art. 6 pkt 6 k.k. dotyczy należności osób powołanych na podstawie odrębnych przepisów do udziału w czynnościach. Świadcowie czynności egzekucyjnych zasadniczo w czynnościach organu egzekucyjnego nie uczestniczą, tylko zgodnie z art. 812 k.p.c. są przy nich obecni. Do osób uczestniczących w czynnościach zalicza się zazwyczaj osoby, które podejmują jakąś aktywność w związku z prowadzoną egzekucją (np. ślusarz, kurator). Ponadto, ustalając wysokość należności przysługujących osobom wymienionym w art. 6 pkt 6

u.k.k., komornik bierze pod uwagę wymagane kwalifikacje, nakład pracy potrzebny do dokonania czynności oraz wysokość celowych i niezbędnych wydatków wskazanych na złożonym rachunku lub fakturze. Za wątpliwą należy uznać możliwość dokonania przez komornika tego rodzaju oceny wobec świadka. Przedstawione przykłady zostały powołane w celu wykazania niespójności obowiązujących regulacji. Pozostając konsekwentnym co do nietrafności koncepcji o odpowiednim stosowaniu przepisów o świadkach w znaczeniu procesowym, art. 277 k.p.c. w tym przypadku również nie powinien znaleźć zastosowania. W konsekwencji należy zgodzić się z poglądem, że świadkowie czynności egzekucyjnych nie korzystają z uprawnienia do zwrotu kosztów związanych z dojazdem oraz utraconym zarobkiem. Nie przysługuje im również prawo do wynagrodzenia, co wynika wprost z art. 812 § 4 k.p.c.

Podsumowanie

Instytucja świadka czynności egzekucyjnych została pomyślana jako gwarancja jawności postępowania egzekucyjnego oraz ochrony praw stron. Odgrywa ona również znaczącą rolę w zapewnieniu prawidłowości przebiegu czynności egzekucyjnych oraz źródło dowodowe w ewentualnych postępowaniach (ze skargi na czynności komornika, o odszkodowanie, karnych, dyscyplinarnych, powództwach o zwolnienie od egzekucji). Obecnie instytucja wydaje się być rzadko stosowana, jednak jej znaczenia nie można marginalizować. Świadczenie czynności egzekucyjnych pełnią rolę biernych obserwatorów czynności komornika, a ich znaczenie jako ewentualnego źródła dowodowego jest niewątpliwe. W praktyce często zapomina się o przesłankach obligatoryjnego przywołania świadków czy o odnotowaniu w protokole przyczyn odstąpienia od ich ustanowienia. Jednak w razie skargi na czynności komornika czy też wystąpienia przez stronę z roszczeniem odszkodowawczym, mogą one stanowić jedyne osobowe źródło informacji o faktycznym przebiegu czynności. Z tego względu należy zadbać o rzetelną ocenę sytuacji oraz właściwy dobór świadków czynności egzekucyjnych. Wydaje się jednak, że obecne regulacje pozostają wiele do życzenia pod kątem ich spójności. Należałoby ponownie pochylić się nad brzmieniem art. 812 k.p.c. i uzupełnić go o jednoznaczne uregulowanie kwestii, które obecnie budzą dużo wątpliwości.

Przypisy końcowe

- ¹ Ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, tekst jedn.: Dz.U. 2021 poz. 1805 ze zm., dalej jako: k.p.c.
- ² Tak: P. Feliga, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–505*³⁹, t. I, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2021, s. 50.

- ³ Zob. W. Siedlecki, *Zarys postępowania cywilnego*, Warszawa 1968, s. 60.
- ⁴ Zob. W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa–Łódź 1978, s. 52; E. Waśkowski, *Podręcznik procesu cywilnego. Ustrój sądów cywilnych. Postępowanie sporne*, Wilno 1932, s. 103, który podkreślał, że jawność postępowania cywilnego wobec stron ma znaczenie bezwzględne.
- ⁵ E. Waśkowski, *op. cit.*, s. 103–105.
- ⁶ *Ibidem*, s. 104.
- ⁷ *Ibidem*.
- ⁸ *Ibidem*.
- ⁹ *Ibidem*, s. 104–105.
- ¹⁰ *Ibidem*, s. 104.
- ¹¹ *Ibidem*, s. 104–105.
- ¹² *Ibidem*, s. 105.
- ¹³ Tak W. Broniewicz, *op. cit.*, s. 52.
- ¹⁴ Szerzej na temat stosowania w postępowaniu egzekucyjnym naczelnych zasad postępowania cywilnego zob. M. Uliasz, *Zasada jawności sądowego postępowania egzekucyjnego w dobie informatyzacji*, Warszawa 2019, s. 216–220.
- ¹⁵ Zob. K. Korzan, *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986, s. 128–129.
- ¹⁶ OTK-A 2002, nr 5, poz. 65.
- ¹⁷ W. Berutowicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 1978, s. 235.
- ¹⁸ Zob. W. Siedlecki, *op. cit.*, s. 62; W. Broniewicz, *op. cit.*, s. 53; W. Berutowicz, *op. cit.*, s. 235; K. Korzan, *op. cit.*, s. 129.
- ¹⁹ Zob. A. Jarocha, *Obecność świadków przy czynnościach egzekucyjnych w postępowaniu cywilnym*, PPE 2010, nr 8, s. 19–32.
- ²⁰ Zob. W. Siedlecki, *op. cit.*, s. 62.
- ²¹ Por. W. Broniewicz, *op. cit.*, s. 53; H. Pietrkowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie egzekucyjne*, t. V, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, s. 292; M. Łochowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217*, t. II, red. T. Szancitło, Warszawa 2019, s. 753; S. Dalka [w:] S. Dalka, J. Rodziewicz, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Gdańsk 1994, s. 128–129.
- ²² Zob. W. Siedlecki [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, red. Z. Resich, W. Siedlecki, Warszawa 1969, s. 1109; E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Warszawa 1972, s. 202; R. Kulski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 730–1095*¹, t. IV, red. A. Marciniak, Warszawa 2020, s. 614; S. Dalka [w:] S. Dalka, J. Rodziewicz, *op. cit.*, s. 128; A. Marciniak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, red. K. Piasecki, Warszawa 1997, s. 769.

- ²³ Zob. J. Korzonek, *Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające, Kodeks postępowania cywilnego. Część II*, t. I, Kraków 1934, s. 571.
- ²⁴ Zob. *ibidem*.
- ²⁵ Zob. *ibidem*, s. 572.
- ²⁶ M. Uliasz, *op. cit.*, s. 225.
- ²⁷ Zob. A. Jarocho, *op. cit.*, s. 19–32.
- ²⁸ Zob. R. Kowalkowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, red. Z. Szczurek, Sopot 2013, s. 398.
- ²⁹ Zob. A. Stangret-Smoczyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2012, s. 366; J. Jankowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 730–1088*, t. II, red. J. Jankowski, Warszawa 2013, s. 394.
- ³⁰ Zob. R. Kowalkowski, *op. cit.*, s. 398.
- ³¹ M. Uliasz, *op. cit.*, s. 305.
- ³² M. Łochowski *op. cit.*, s. 755.
- ³³ Zob. A. Jarocho, *op. cit.*, s. 19–32.
- ³⁴ M. Łochowski *op. cit.*, s. 755.
- ³⁵ Z. Świeboda, *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego. Część druga. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 2004, s. 142–143; J. Korzonek, *op. cit.*, s. 573.
- ³⁶ A. Marciniak, *Pełnomocnictwo w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, Palestra 2021, nr 11, s. 22 trafnie wskazuje, że zasada ta doznaje ograniczeń w postępowaniu egzekucyjnym przy czynnościach, które ze względu na ich charakter wymagają osobistego udziału uczestnika, co wyklucza zastępowanie przez pełnomocnika (np. art. 801¹, 913–919, 1045, 1050 § 1 k.p.c.). Por. E. Wengerek, *Pełnomocnicy stron w postępowaniu egzekucyjnym*, Palestra 1967, nr 4, s. 13.
- ³⁷ J. Korzonek, *op. cit.*, s. 573.
- ³⁸ *Słownik Języka Polskiego PWN*, t. III, red. tomu H. Szkiłdź, S. Bik, M. Krajewska, E. Sobol, C. Szkiłdź, Warszawa 1996, s. 537–538.
- ³⁹ Zob. R. Kulski, *op. cit.*, s. 614; A. Stangret-Smoczyńska, *Kodeks...*, *op. cit.*, s. 367; A. Marciniak [w:] *Kodeks...*, s. 769.
- ⁴⁰ Zob. Z. Świeboda, *op. cit.*, s. 142; A. Stangret-Smoczyńska [w:] *op. cit.*, s. 367. Podobnie zob. J. Korzonek, *op. cit.*, s. 573, przyjął, że jeżeli chodzi o czynności dokonywane przez sąd, nawet w nieobecności dłużnika mogą one odbywać się bez przybierania świadków.
- ⁴¹ Tak E. Wengerek, *Postępowanie...*, s. 203; Z. Świeboda, *op. cit.*, s. 142.
- ⁴² Zob. M. Uliasz, *op. cit.*, s. 299.
- ⁴³ K. Korzan, *op. cit.*, s. 230.
- ⁴⁴ *Ibidem*.
- ⁴⁵ *Ibidem*, s. 231.
- ⁴⁶ *Ibidem*, s. 231–232.
- ⁴⁷ *Ibidem*, s. 231.
- ⁴⁸ E. Wengerek, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1978, s. 116.
- ⁴⁹ *Ibidem*, s. 117–119.
- ⁵⁰ A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 133.
- ⁵¹ *Ibidem*.
- ⁵² *Ibidem*, s. 134.
- ⁵³ *Ibidem*, s. 133.
- ⁵⁴ *Ibidem*, s. 134.
- ⁵⁵ *Ibidem*, s. 135.
- ⁵⁶ *Ibidem*.
- ⁵⁷ J. Misztal-Konecka, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 346.
- ⁵⁸ *Ibidem*, s. 347.
- ⁵⁹ M. Uliasz, *op. cit.*, s. 297–298.
- ⁶⁰ *Ibidem*, s. 296.
- ⁶¹ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 29 listopada 1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego, tekst jedn. Dz.U. 1932 Nr 112 poz. 934, dalej jako: d.k.p.c.
- ⁶² Zob. F. Kruszelnicki, *Zarys systemu polskiego prawa egzekucyjnego i zabezpieczającego*, Warszawa 1934, s. 57–59.
- ⁶³ Zob. *ibidem*, s. 57.
- ⁶⁴ Tak E. Wengerek, *Postępowanie...*, s. 192.
- ⁶⁵ Zob. J. Korzonek, *Postępowanie...*, s. 546–547.
- ⁶⁶ Zob. *ibidem*, s. 547.
- ⁶⁷ W. Miszewski, *Proces cywilny w zarysie. Część druga*, Łódź 1948, s. 71.
- ⁶⁸ M. Uliasz, *op. cit.*, s. 296.
- ⁶⁹ J. Jankowski *op. cit.*, s. 394; M. Łochowski, *op. cit.*, s. 754; S. Dalka, *op. cit.*, s. 129; A. Stangret-Smoczyńska, *op. cit.*, s. 367; J. Studzińska [w:] *Postępowanie egzekucyjne. Komornicy sądowi. Koszty egzekucyjne*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2019, s. 199.
- ⁷⁰ S. Dalka, *Postępowanie...*, *op. cit.*, s. 129; A. Stangret-Smoczyńska, *op. cit.*, s. 367.
- ⁷¹ M. Łochowski, *op. cit.*, s. 754.
- ⁷² Zob. *ibidem*.
- ⁷³ A. Jarocho, *op. cit.*, s. 19–32; M. Łochowski, *op. cit.*, s. 754.
- ⁷⁴ P. Dzieniś, *Udział pełnomocnika wierzyciela w czynnościach egzekucyjnych przeprowadzanych poza kancelarią komornika sądowego*, „Palestra” 2017, nr 10, s. 48.
- ⁷⁵ *Ibidem*.
- ⁷⁶ *Ibidem*.
- ⁷⁷ Zob. A. Jarocho, *op. cit.*, s. 19–32.

- ⁷⁸ D. Zawistowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 730–1088*, t. IV, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2021, s. 362.
- ⁷⁹ M. Łochowski, *op. cit.*, s. 755.
- ⁸⁰ Por. E. Wengerek, *Postępowanie...*, s. 203.
- ⁸¹ M. Łochowski, *op. cit.*, s. 755.
- ⁸² *Ibidem*.
- ⁸³ *Ibidem*.
- ⁸⁴ A. Jarocha, *op. cit.*, s. 19–32.
- ⁸⁵ W. Siedlecki, *op. cit.*, s. 1110; Z. Świeboda, *op. cit.*, s. 143; S. Dalka, *op. cit.*, s. 129.
- ⁸⁶ R. Kowalkowski, *op. cit.*, s. 398.
- ⁸⁷ Art. 152 k.p.c. został zmieniony na mocy art. 1 ustawy z 21 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. 2017 poz. 1136), która weszła w życie 14 lipca 2017 r.
- ⁸⁸ Brzmienie art. 152 k.p.c. zostało zmienione na mocy art. 1 pkt 48 ustawy z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019, poz. 1469), która weszła w życie 7 listopada 2019 r.
- ⁸⁹ R. Kowalkowski, *op. cit.*, s. 398; H. Pietrkowski, *op. cit.*, s. 292; J. Jankowski, *op. cit.*, s. 394.
- ⁹⁰ M. Uliasz, *op. cit.*, s. 258.
- ⁹¹ Zob. E. Wengerek, *Postępowanie...*, s. 203.
- ⁹² Zob. Z. Świeboda, *op. cit.*, s. 142.
- ⁹³ Zob. W. Siedlecki, *op. cit.*, s. 1109–1110; J. Jankowski, *op. cit.*, s. 394; R. Kulski, *op. cit.*, s. 614; A. Marciniak [w:] *Kodeks...*, s. 769.
- ⁹⁴ Zob. J. Jankowski, *op. cit.*, s. 394; R. Kulski, *op. cit.*, s. 614; S. Dalka, *op. cit.*, s. 128–129.
- ⁹⁵ Tak M. Uliasz, *op. cit.*, s. 302.
- ⁹⁶ Tak zob. R. Kulski, *op. cit.*, s. 614; M. Łochowski, *op. cit.*, s. 755; E. Wengerek, *Postępowanie...*, s. 204.
- ⁹⁷ J. Jankowski, *op. cit.*, s. 394; M. Łochowski, *op. cit.*, s. 755; E. Wengerek, *Postępowanie...*, s. 204; R. Kowalkowski, *op. cit.*, s. 398; H. Pietrkowski, *op. cit.*, s. 292.
- ⁹⁸ A. Stangret-Smoczyńska, *op. cit.*, s. 367.
- ⁹⁹ *Ibidem*.
- ¹⁰⁰ Zob. J. Jankowski [w:] *op. cit.*, s. 394; R. Kulski, *op. cit.*, s. 614; M. Łochowski, *op. cit.*, s. 755; E. Wengerek, *op. cit.*, s. 204; R. Kowalkowski, *op. cit.*, s. 398; A. Stangret-Smoczyńska, *op. cit.*, s. 367.
- ¹⁰¹ M. Łochowski, *op. cit.*, s. 755.
- ¹⁰² Art. 809¹ k.p.c. dodano na mocy art. 261 pkt 11 ustawy z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (tekst jedn.: Dz.U. 2019 poz. 2021, poz. 850 ze zm.), wszedł w życie 1 stycznia 2019 r.
- ¹⁰³ Należą do nich: dokonywane poza kancelarią komornika czynności z udziałem dłużnika zmierzające do ustalenia jego stanu majątkowego, zajęcie ruchomości, wykonanie postanowienia o oddaniu ruchomości pod dozór innej osobie niż dłużnik, licytacja ruchomości (z wyłączeniem licytacji elektronicznej); licytacja nieruchomości, chyba że jej przebieg jest utrwalany w sposób określony w art. 972 § 2 k.p.c.; oględziny nieruchomości; wprowadzenie w zarząd nieruchomości w trybie art. 933 k.p.c.; opróżnienie pomieszczeń z osób lub rzeczy; wydanie ruchomości i nieruchomości; wprowadzenie w posiadanie; przymusowe otwarcie pomieszczenia; przeszukanie mieszkania lub pomieszczenia gospodarczego dłużnika.
- ¹⁰⁴ S. Gołąb, Z. Wusatowski, *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające. Część druga*, Kraków 1933, s. 35; Zob. F. Kruszelnicki, *op. cit.*, s. 72.
- ¹⁰⁵ Zob. F. Kruszelnicki, *op. cit.*, s. 73.
- ¹⁰⁶ K. Korzan, *op. cit.*, s. 233.
- ¹⁰⁷ *Ibidem*.
- ¹⁰⁸ J. Korzonek, *op. cit.*, s. 573–574.
- ¹⁰⁹ M. Łochowski, *op. cit.*, s. 755; E. Wengerek, *Postępowanie...*, s. 203.
- ¹¹⁰ Por. E. Wengerek, *Postępowanie...*, s. 203.
- ¹¹¹ Zob. R. Kulski, *op. cit.*, s. 614; E. Wengerek, *Postępowanie...*, s. 204; R. Kowalkowski, *op. cit.*, s. 398; A. Stangret-Smoczyńska, *op. cit.*, s. 367; H. Pietrkowski, *op. cit.*, s. 292; A. Marciniak, *op. cit.*, s. 770.
- ¹¹² Tak: E. Wengerek, *Postępowanie...*, s. 204.
- ¹¹³ J. Jankowski, *op. cit.*, s. 394.
- ¹¹⁴ Zob. W. Siedlecki, *op. cit.*, s. 1110; R. Kulski, *op. cit.*, s. 614.
- ¹¹⁵ Zob. H. Pietrkowski, *op. cit.*, s. 292; J. Jankowski, *op. cit.*, s. 394.
- ¹¹⁶ M. Łochowski, *op. cit.*, s. 756.
- ¹¹⁷ *Ibidem*.
- ¹¹⁸ J. Jankowski, *op. cit.*, s. 394.
- ¹¹⁹ Zob. M. Uliasz, *op. cit.*, s. 307.
- ¹²⁰ Zob. *ibidem*.
- ¹²¹ J. Jankowski, *op. cit.*, s. 394.
- ¹²² Zob. E. Wengerek, *Postępowanie...*, s. 204.
- ¹²³ R. Kowalkowski, *op. cit.*, s. 399; A. Marciniak [w:] *Kodeks...*, s. 770; J. Korzonek, *op. cit.*, s. 574.
- ¹²⁴ H. Pietrkowski, *op. cit.*, s. 292; J. Jankowski, *op. cit.*, s. 394; D. Zawistowski, *op. cit.*, s. 362.
- ¹²⁵ Zob. R. Kowalkowski, *op. cit.*, s. 399; A. Stangret-Smoczyńska, *op. cit.*, s. 367.
- ¹²⁶ Zob. R. Kulski, *op. cit.*, s. 614–615; J. Jankowski, *op. cit.*, s. 394.
- ¹²⁷ Tekst jedn.: Dz.U. 2021 poz. 210, dalej jako: u.k.k.
- ¹²⁸ Zob. R. Kulski, *op. cit.*, s. 615.
- ¹²⁹ J. Jankowski, *op. cit.*, s. 394.
- ¹³⁰ M. Łochowski, *op. cit.*, s. 756.
- ¹³¹ *Ibidem*.
- ¹³² *Ibidem*.

Już w sklepie Currendy!

www.sklep.currenda.pl

Egzekucja z ułamkowej części nieruchomości

Marcin Uliasz

PRACTICA

CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Przegląd orzecznictwa

POSTANOWIENIE SĄDU
REJONOWEGO DLA
WROCŁAWIA-KRZYKÓW
WE WROCŁAWIU
Z 13 KWIECZNIA 2022 ROKU

WYROK SĄDU REJONOWEGO
W BYDGOSZCZY
Z 9 MAJA 2022 ROKU

WYROK SĄDU REJONOWEGO
W KAMIENNEJ GÓRZE
Z 16 MARCA 2022 ROKU

Fot. adobe stock

MATEUSZ SZTANDUR

Absolwent studiów
doktoranckich UG

POSTANOWIENIE SĄDU REJONOWEGO DLA WROCŁAWIA-KRZYKÓW WE WROCŁAWIU Z 13 KWIECZNIA 2022 ROKU

Hasła

grzywna
zajęcie rachunku bankowego
odpowiedzialność banku za dokonane zajęcia
pierwszeństwo zaspokojenia ze środków na
zajętym rachunku

Sentencja

Sąd Rejonowy na posiedzeniu niejawnym po rozpoznaniu sprawy na skutek skargi pracownika banku na postanowienie komornika w przedmiocie ukarania grzywną postanowił uchylić zaskarżone postanowienie.

Stan faktyczny

Komornik sądowy postanowieniem ze stycznia 2022 r. ukarał będącego menadżerem zespołu do spraw obsługi zajęć egzekucyjnych pracownika banku grzywną w wysokości 750 zł w związku z brakiem realizacji zajęcia rachunku bankowego dłużnika, pomimo wpływu na ten rachunek należności. Komornik starał się wykazać, że bank pomimo dokonanego zajęcia

egzekucyjnego, zaspakajał własne wierzytelności, z pierwszeństwem przed tymi egzekwowanymi. Ponadto komornik wskazał również, że pracownikiem odpowiedzialnym za niezgodne z prawem dokonanie wypłaty z zajętego rachunku jest skarżący.

Skarga, której wpływ odnotowano w prawidłowym terminie, zawierała treść, z której wynika zarzut naruszenia przez komornika art. 892 § 2 k.p.c.¹ Jako argumentację wskazano, że nie doszło do wypłaty z zajętego rachunku, a jedynie zaliczenia przez bank środków przekazanych przez dłużnika na spłatę zobowiązania kredytowego wynikającego z zawartej umowy kredytu odnawialnego. Organowi egzekucyjnemu zarzucono także brak wysłuchania przed nałożeniem grzywny. Poczynione procedury wyjaśniono faktem, że wynikają one bezpośrednio z polityki banku, według której wpłaty pochodzące od dłużnika, które nie powodują powstania wierzytelności z rachunku bankowego, jako że są przeznaczone na nadpłatę wierzytelności banku, nie są objęte zajęciem egzekucyjnym. Na podstawie przedstawionych argumentów skarżący wniósł o uchylenie nałożonej grzywny, akcentując brak swojej winy. Natomiast z pisma komornika – będącego

odповідzią na skargę – wynika, że wbrew zarzutom, doszło do wysłuchania banku przed nałożeniem grzywny. Wskazana została osoba odpowiedzialna za wykonywanie poleceń komornika. Tym samym komornik zwrócił się o oddalenie skargi.

Rozstrzygnięcie

Sąd zauważył, że stosownie do treści art. 892 § 2 k.p.c., przepis art. 886 k.p.c.² stosuje się odpowiednio do pracowników banku winnych niezgodnego z prawem dokonania wypłaty z rachunku bankowego. Zgodnie zaś z przepisem art. 886 § 1 k.p.c., pracodawcy, który nie wykonał obowiązków określonych w art. 881 § 3 i 4 k.p.c.³, nie złożył w przepisany terminie oświadczenia przewidzianego albo zaniedbał przesłania dokumentów zajęcia wynagrodzenia nowemu pracodawcy dłużnika, stosownie do art. 884 § 2 i 3 k.p.c.⁴, komornik wymierza grzywnę w wysokości do 5000 złotych. Grzywna ta jest powtarzalna, jeżeli pracodawca nadal uchyli się od wykonania tych czynności w dodatkowo wyznaczonym terminie. Zgodnie z przepisem art. 886 § 2 k.p.c., jeżeli pracodawcą nie jest osoba fizyczna, grzywnie podlega pracownik lub współnik odpowiedzialny za wykonanie takiej czynności, a w razie niewyznaczenia takiego pracownika lub niemożności jego ustalenia – osoby uprawnione do reprezentowania pracodawcy.

Sąd zauważył, że odpowiedzialność przewidziana w przywołanych przepisach ma charakter jednorazowej sankcji porządkowej i aktualizuje się w związku z zawinionym, niezgodnym z prawem dokonaniem wypłaty z zajętego rachunku. Grzywna, której wysokość może wynieść do 5000 złotych nakładana jest na odpowiedzialnego pracownika, a w razie jego nieustalenia – na osobę uprawnioną do reprezentacji. Podkreślić przy tym należy, że nałożenie grzywny jest obligatoryjne w razie stwierdzenia, że doszło do niezgodnej z prawem wypłaty.

SĄD ZAUWAŻYŁ, ŻE
ODPOWIEDZIALNOŚĆ
PRZEWIDZIANA
W PRZYWOŁANYCH
PRZEPISACH MA CHARAKTER
JEDNORAZOWEJ SANKCJI
PORZĄDKOWEJ I AKTUALIZUJE
SIĘ W ZWIĄZKU Z ZAWINIONYM,
NIEZGODNYM Z PRAWEM
DOKONANIEM WYPŁATY
Z ZAJĘTEGO RACHUNKU.

W przedmiotowej sprawie bezsporne okazało się skuteczne zajęcie rachunku bankowego dłużnika na poczet roszczeń alimentacyjnych. Jak wynika z okazanych przez bank wyciągów, po dacie zajęcia na rachunek wpływały środki w wysokości przekraczającej kwotę zaległej raty alimentacyjnej. Nie zostało także zaprzeczone, że pomimo wpływu na rachunek, żadna suma nie została przekazana komornikowi na poczet dokonanego zajęcia. Organ egzekucyjny, wbrew stanowisku skarżącego, wezwał bank jako trzeciodłużnika do złożenia wyjaśnień, wprost wskazując w treści wezwania, że ma ono charakter wysłuchania przed nałożeniem grzywny.

Z kolei bank wskazał, że w jego ocenie nie doszło do powstania wierzytelności podlegającej zajęciu, gdyż rachunek dłużnika wykazuje saldo ujemne. Bank ocenił, że wpływające środki nie spowodowały wystąpienia na rachunku wierzytelności podlegającej egzekucji, gdyż były księgowane na poczet istniejącego zadłużenia wynikającego z udzielonego dłużnikowi przed dokonaniem zajęcia rachunku kredytu. Bank wskazał także, że osobą odpowiedzialną za wykonanie poleceń komornika jest Menadżer Zespołu Obsługi Zajęć Egzekucyjnych.

Rozstrzygając skargę, sąd podzielił stanowisko Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 30 stycznia 2019 r., sygnatura I AGa 257/18, że wszystkie środki, które wpływają na rachunek po dacie dokonania zajęcia, są nim objęte. Nie ma zatem

” Z CHWILĄ DORĘCZENIA ZAWIADOMIENIA O ZAJĘCIU BANK OBOWIĄZUJE USTAWOWY ZAKAZ DOKONYWANIA WYPŁAT Z RACHUNKU DO WYSOKOŚCI ZAJĘTEJ WIERZYTELNOŚCI.

żadnych podstaw do przyjmowania pierwszeństwa zaspokojenia wierzytelności przypadających bankowi prowadzącemu rachunek tylko z tej przyczyny, że jego należności są zaspokajane bezpośrednio z tego rachunku, bez potrzeby przekazywania środków na inny rachunek dłużnika lub osoby trzeciej. Podkreślić należy również, że wszystkie środki wpływające na rachunek dłużnika po dacie dokonanego zajęcia mają być niezwłocznie przekazane komornikowi prowadzącemu egzekucję. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Krakowie, z przepisu art. 889 § 1 k.p.c. nie wynika, iż zajęcie rachunku obejmuje jedynie dodatnią stronę rachunku; zajęcie dotyczy tylko aktywów, które mogą pokryć należności, a zatem nie pasywów. Z chwilą doręczenia zawiadomienia o zajęciu bank obowiązuje ustawowy zakaz dokonywania wypłat z rachunku do wysokości zajętej wierzytelności. Zakaz wypłat dotyczy również i tych kwot, które zdaniem banku nie należą się posiadaczowi rachunku. Jeśli zatem na rachunku znajdują się środki, które należą się bankowi, wówczas bank nie może znajdować się w pozycji uprzywilejowanej w stosunku do innych wierzycieli i wypłacać środków na swoją rzecz. W takiej sytuacji bank powinien, podobnie jak wierzyciel egzekwujący, uzyskać tytuł wykonawczy i przyłączyć się do egzekucji.

Wobec powyższego Sąd uznał, że komornik słusznie wskazał, iż bank nie zrealizował zajęcia, czym naruszył prawo. Nie zostało jednak ustalone, czy faktycznie winę za to

Fot. adobe stock

ponosi skarżący. Przed nałożeniem grzywny komornik winien ustalić personalnie odpowiedzialnego za niezgodnie z prawem dokonaną wypłatę pracownika. Jeśli zaś danych tych nie uda się pozyskać – ukarać grzywną osobę uprawnioną do reprezentacji banku.

WYROK SĄDU REJONOWEGO W BYDGOSZCZY Z 9 MAJA 2022 ROKU

Hasła

Zajęcie środków na rachunku bankowym
Art. 841 k.p.c.
Powództwo ekscydencyjne

Sentencja

Sąd uznał, że powództwo było niedopuszczalne.

Stan faktyczny

Powód powództwem przeciwegzekucyjnym przeciwko wspólnocie mieszkaniowej domagał się zwolnienia spod zajęcia środków pieniężnych zajętych przez komornika. W uzasadnieniu wskazał, że komornik dokonał zajęcia wspólnego rachunku bankowego, na którym były wyłącznie jego środki, a egzekucja dotyczy długów spadkowych jego żony, za które on nie odpowiada. W odpowiedzi na pozew pozwany, działając przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł oddalenie pozwu oraz o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu wskazano, że nie zostało wykazane przez powoda, aby na rachunku bankowym, z którego wierzycielności zajął komornik sądowy, zgromadzone były wyłącznie środki należące do powoda. Nadto pozwany podniósł, że powód nie wskazał w pozwie, czy w małżeństwie panuje ustrój wspólności majątkowej, co pozwoliłoby na

ocenę, czy przysługuje mu prawo do wytoczenia powództwa przeciwegzekucyjnego. Ponadto pozwany wskazał, że powództwo z art. 841 k.p.c. uprawnia osobę trzecią do żądania zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji przez czas trwania postępowania – a więc od zajęcia do chwili przekazania kwoty uzyskanej wierzycielowi. Po przekazaniu wierzycielowi wyegzekwowanych kwot powództwo ekscydencyjne staje się bezprzedmiotowe.

Zdaniem powoda odpowiedzialność za szkodę ponosi pozwany, albowiem to on skierował egzekucję do rachunku bankowego prowadzonego wspólnie dla małżonków, to jest powoda i jego żony, a na rachunku tym zgromadzono wyłącznie środki, które nie wchodzi do majątku osobistego dłużnika. Nadto powód wskazał, że stanowisko pozwanego, jakoby powód nie wykazał, iż na rachunku tym są gromadzone środki należące wyłącznie do jego majątku osobistego jest błędne o tyle, że powód nie musi wykazać, iż na tym rachunku były środki należące do jego majątku osobistego, lecz musi wykazać – i to uczynił – że na rachunku były środki niewchodzące do majątku osobistego jego małżonki oraz niestanowiące pobranego przez nią wynagrodzenia za pracę, dochodów uzyskanych przez nią z innej działalności zarobkowej, jak również z korzyści uzyskanych

Fot. adobe stock

przez nią z innej działalności zarobkowej. Pozwany podkreślił, że postępowanie dowodowe wykazało, iż na rachunek bankowy wpływa wyłącznie emerytura powoda oraz została wpłacona zaciągnięta przez niego pożyczka. Dłużniczka nie pracuje i nigdy nie pracowała, nie osiąga też żadnych dochodów. Nadto pozwany wskazał, że z karty rozliczeniowej komornika nie wynika, kiedy przekazał środki pieniężne do pozwanego, ale można z niej odczytać, że wpłatę z banku komornik otrzymał 7 dni po dacie zawieszenia postępowania egzekucyjnego. Pozwany zakwestionował twierdzenia i stanowisko powoda oraz zmianę powództwa co do zasady i wysokości.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym Sąd Rejonowy w Bydgoszczy nakazał, aby pozwani zapłacili solidarnie wspólnocie mieszkaniowej dochodzoną pozwem kwotę oraz należność tytułem zwrotu kosztów procesu. W czerwcu 2021 r. komornik dokonał w sprawie egzekucyjnej zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego prowadzonego dla dłużnika Tego samego dnia bank poinformował o przeszkodzie w realizacji zajęcia z uwagi na fakt, iż rachunek jest współwłasnością dłużniczki oraz osoby trzeciej. Współwłaścicielem rachunku bankowego był mąż dłużniczki – powód. W wyniku powyższego komornik zwolnił od egzekucji udział przypadający współwłaścicielowi rachunku bankowego spod zajęcia.

W wykazie majątku dłużniczka wskazała, iż pozostaje na utrzymaniu męża oraz nie posiada wierzytelności. Między małżonkami nie została ustanowiona rozdzielność majątkowa. Nie posiada ona również własnego dochodu, nigdy nie pracowała, nie otrzymuje emerytury i innych świadczeń. W czerwcu 2021 r. komornik pobrał z zajętego rachunku bankowego pierwszą kwotę, zaś w lipcu kolejną. Postanowieniem z września 2021 r. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy zabezpieczył powództwo powoda poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego przez komor-

nika do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w sprawie.

Postępowanie egzekucyjne zostało zawieszono przez komornika w części dopiero we wrześniu 2021 r. Jednocześnie komornik dokonał rozliczenia pobranych wcześniej kwot i przekazał je wierzycielowi, pobierając również opłatę stosunkową.

W ORZECZNICTWIE ORAZ DOKTRYNIE PRZYJĘŁO SIĘ, ŻE W SPRAWIE Z POWÓDZTWA EKSCYDENCYJNEGO POWÓD MOŻE, PO DOKONANIU PRZEZ KOMORNIKA SPRZEDAŻY RZECZY OBJĘTEJ TYM POWÓDZTWE, ZMIENIĆ ROSZCZENIE NA ŻĄDANIE ZWOLNIENIA OD EGZEKUCJI KWOTY PIENIĘŻNEJ UZYSKANEJ ZE SPRZEDAŻY.

Rozstrzygnięcie

W przedmiotowej sprawie powód początkowo domagał się zwolnienia spod zajęcia środków pieniężnych, zajętych przez komornika sądowego, w której dłużniczką pozostaje jego małżonka. Strona w toku postępowania wykazywała, iż środki zgromadzone na rachunku, który jest wspólnym rachunkiem małżonków, są środkami pochodzącymi wyłącznie z emerytury powoda.

Swoje powództwo powód oparł na przepisie art. 891² § 2 k.p.c.⁵ w zw. z art. 841 § 1 k.p.c.⁶ W toku postępowania dowodowego, wbrew twierdzeniom strony pozwanej, powód w istocie wykazał, iż środki, które wpływają

Fot. adobe stock

na rachunek wspólny jego i jego małżonki, są wyłącznie środkami pieniężnymi powoda z tytułu jego emerytury. A zatem powód posiadał legitymację do żądania zwolnienia spod zajęcia środków zajętych przez komornika. Jednocześnie Sąd zabezpieczył przedmiotowe powództwo poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego do jego prawomocnego rozpoznania. Pomimo powyższego komornik przekazał zajęte przez siebie wcześniej środki wierzycielowi. Tego samego dnia zawiesił postępowanie egzekucyjne, jak w postanowieniu Sądu.

Wobec powyższego strona powodowa dokonała zmiany powództwa w ten sposób, że w miejsce dotychczasowego roszczenia wniosła o zasądzenie na swoją rzecz innej kwoty wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie. Powyższe przekształcenie powództwa w ocenie Sądu nie było jednak dopuszczalne.

W pierwszej kolejności wskazał, iż zmiana powództwa jest dopuszczalna, jeżeli nie wpływa na właściwość sądu. Należy mieć jednak na uwadze również treść art. 321 § 1 k.p.c.⁷, który stanowi, że sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie.

W orzecznictwie oraz doktrynie przyjęło się, że w sprawie z powództwa ekscydencyjnego powód może, po dokonaniu przez komornika sprzedaży rzeczy objętej tym powództwem, zmienić roszczenie na żądanie zwolnienia od egzekucji kwoty pieniężnej uzyskanej ze sprzedaży⁸. Jednakże powództwo interwencyjne z art. 841 k.p.c. można skutecznie wytoczyć aż do chwili przekazania środków pieniężnych uzyskanych ze sprzedaży zajętej rzeczy uprawnionemu wierzycielowi. Nie można bowiem zwolnić od egzekucji rzeczy czy prawa, które zostało

już przeniesione na wierzyciela. Efektywnie prowadzona egzekucja do rzeczy ruchomej bądź prawa majątkowego prowadzi z reguły do przekształcenia przedmiotu egzekucji, gdyż z chwilą sprzedaży przestaje nim być zajęte prawo (rzecz), a staje się nim jego pieniężny substrat. Oznacza to, że po sprzedaży przez komornika zajętej rzeczy, powód, poza uprawnieniem do przekształcenia podmiotowego powództwa o zwolnienie zajętego przedmiotu, może również żądać zwolnienia od egzekucji uzyskanej sumy pieniężnej w odrębnym postępowaniu.

W okolicznościach niniejszej sprawy Sąd uznał, iż przekształcone powództwo należało oddalić. Nie dość bowiem, że w niniejszej sprawie jej przedmiotem było nie zajęcie i sprzedaż rzeczy, lecz zajęcie wierzytelności na rachunku bankowym, to dodatkowo komornik rozdysonował już zajęłą kwotę na rzecz wierzyciela i na rachunku depozytowym nie została już żadna kwota pobrana od dłużniczki. Słusznie bowiem zaznaczył to pełnomocnik pozwanego, że zmiana roszczenia z powództwa o zwolnienie zajętego przedmiotu spod egzekucji na roszczenie o zapłatę nie jest dopuszczalne w sytuacji, gdy doszło już do wypłaty wierzycielowi środków pobranych przez komornika.

WYROK SĄDU REJONOWEGO W KAMIENNEJ GÓRZE Z 16 MARCA 2022 ROKU

Hasła

Opróżnienie lokalu mieszkalnego
Roszczenie windykacyjne
Uprawnienie do władania nieruchomością

Sentencja

Sąd Rejonowy po rozpoznaniu na rozprawie sprawy o opróżnienie lokalu mieszkalnego powództwo oddalił.

Fot. adobe stock

Stan faktyczny

Powódka wniosła o nakazanie pozwanej opróżnienie, opuszczenie oraz wydanie lokalu mieszkalnego. W uzasadnieniu powódka wyjaśniła, że jest współwłaścicielem nieruchomości, zaś pozwana zajmuje ją bez tytułu prawnego. Powódka wskazała, że żąda eksmisji pozwanej na tej podstawie, że pozwana korzysta z lokalu w sposób zakłócający zamieszkiwanie w nieruchomości innym osobom. Powódka dodała, że pozwana posiada wobec powódki zadłużenie z tytułu bezumownego korzystania z przedmiotowego lokalu.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Uzasadniając swoje stanowisko zaprzeczyła, aby zajmowała przedmiotową nieruchomość bezumownie, gdyż współwłaściciele nieruchomości wyrazili zgodę na korzystanie z niej przez pozwaną. Pozwana zaprzeczyła również, aby korzystała z lokalu w sposób zakłócający zamieszkiwanie w nieruchomości innym osobom. Postanowieniem zawiadomiono o toczącym się postępowaniu także pozostałych współwłaścicieli nieruchomości. Jeden z nich, przystępując do sprawy po stronie powodowej, wniósł o oddalenie powództwa.

Rozstrzygnięcie

W ocenie sądu stan faktyczny w niniejszej sprawie był bezsporny, a spór dotyczył wyłącznie kwestii prawnych. Powódka – jako współwłaściciel nieruchomości – wystąpiła o nakazanie pozwanej opróżnienie, opuszczenie oraz wydanie lokalu mieszalnego. W pierwszej kolejności należy wskazać, że w przedmiotowej nieruchomości wykształcił się podział nieruchomości do korzystania. Obecny sposób korzystania jest obrazem pewnych zapadłych w przeszłości decyzji pomiędzy współwłaścicielami. Umowa o podział nieruchomości do korzystania może zostać podjęta w dowolnej formie, także ustnej. Istotne jest jednak to, że do swej skuteczności wymaga zgody wszystkich współwłaścicieli.

Pozwana zajmuje pomieszczenia, które wcześniej były zajmowane przez jej ojca. Zarówno siostra pozwanej, jak i obecny współwłaściciel zezwalali powódce na zajmowanie i korzystanie przez nią z pomieszczeń. Dlatego też nie sposób twierdzić, aby pozwana zajmowała mieszkanie w nieruchomości bez tytułu prawnego. Pozwana tytuł prawny do korzystania z części nieruchomości wywodzi bowiem ze zgód kolejnych współwłaścicieli. Z uwagi na fakt, że pozwana podniosła skuteczny zarzut hamujący roszczenie windykacyjne, powództwo należało oddalić.

Żądania powódki nie można było rozpatrywać pod kątem wystąpienia przesłanek eksmisji wymienionych w ustawie z 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego. Powódka swoje żądanie wywodziła ze swojego uprawnienia właścicielskiego. W pozwie jednak przytaczała okoliczności dotyczące tego, że pozwana korzysta z lokalu w sposób zakłócający zamieszkanie w nieruchomości innym osobom i na udowodnienie tych okoliczno-

”
W OCENIE SĄDU STAN
FAKTYCZNY W NINIEJSZEJ
SPRAWIE BYŁ BEZSPORNY,
A SPÓR DOTYCZYŁ
WYŁĄCZNIE KWESTII
PRAWNYCH. POWÓDKA –
JAKO WSPÓŁWŁAŚCICIEL
NIERUCHOMOŚCI –
WYSTĄPIŁA O NAKAZANIE
POZWANEJ OPRÓŻNIENIE,
OPUSZCZENIE ORAZ WYDANIE
LOKALU MIESZALNEGO.

ści powoływała stosowne dowody. Trzeba jednak zauważyć, że uprawnienia do eksmisji lokatora przewidziane w przepisie art. 13 ustawy wymagają ingerencji sądu w stosunek prawny uprawniający lokatora do używania lokalu. Zgodnie z przepisem art. 13 ust. 1 cyt. Ustawy, jeżeli lokator wykracza w sposób rażący lub uporczywy przeciwko porządkowi domowemu, czyniąc uciążliwym korzystanie z innych lokali w budynku, inny lokator lub właściciel innego lokalu w tym budynku może wytoczyć powództwo o rozwiązanie przez sąd stosunku prawnego uprawniającego do używania lokalu i nakazanie jego opróżnienia. Trzeba stwierdzić, że powódka nie zgłosiła żądania rozwiązania stosunku prawnego łączącego małżonków, lecz swoje roszczenie wywodziła z przysługującego jej prawa własności. Z tego względu orzeczenie eksmisji na tej podstawie nie było możliwe i jednocześnie zbędne było czynienie w sprawie ustaleń co do ewentualnego zachowania, które miało być uciążliwe dla innych lokatorów.

Reasumując, powództwo należało oddalić z uwagi na przysługujące pozwanej uprawnienie do władania przedmiotową nieruchomością.

Przypisy końcowe

¹ Przepisy art. 886 stosuje się odpowiednio do pracowników banku winnych niezgodnego z prawem dokonania wypłaty z zajętego rachunku bankowego.

² § 1. Pracodawcy, który nie wykonał obowiązków określonych w art. 881 § 3 i 4, nie złożył w przepisany terminie oświadczenia przewidzianego w art. 882 albo zaniedbał przesłania dokumentów zajęcia wynagrodzenia nowemu pracodawcy dłużnika, stosownie do art. 884 § 2 i 3, komornik wymierza grzywnę w wysokości do 5000 zł. Grzywna jest powtarzana, jeżeli pracodawca nadal uchyla się od wykonania tych czynności w dodatkowo wyznaczonym terminie.

§ 2. Jeżeli pracodawcą nie jest osoba fizyczna, grzywnie podlega pracownik lub wspólnik odpowiedzialny za wykonanie takiej czynności, a w razie niewyznaczenia takiego pracownika lub niemożności jego ustalenia – osoby uprawnione do reprezentowania pracodawcy. Jeżeli pracodawcą jest spółka cywilna, grzywnie podlega którykolwiek ze wspólników.

§ 3. Pracodawca, który nie zastosował się do wezwania z art. 881 i 882 lub w inny sposób naruszył obowiązki wynikające z zajęcia bądź złożył oświadczenie przewidziane w art. 882 niezgodnie z prawdą albo dokonał wypłaty zajętej części wynagrodzenia dłużnikowi, odpowiada za wyrządzoną przez to wierzycielowi szkodę.

§ 4. Grzywnę określoną w § 1 komornik wymierzy również dłużnikowi, który nie powiadomił go o zmianie pracodawcy.

³ § 3. Komornik wzywa pracodawcę, aby w granicach określonych w paragrafie drugim nie wypłacał dłużnikowi poza częścią wolną od zajęcia żadnego wynagrodzenia, lecz:

1) przekazywał zajęte wynagrodzenie bezpośrednio wierzycielowi egzekwującemu, zawiadamiając komornika o pierwszej wypłacie, albo

2) przekazywał zajęte wynagrodzenie komornikowi w wypadku, gdy do wynagrodzenia jest lub zostanie w dalszym toku postępowania egzekucyjnego skierowana jeszcze inna egzekucja, a wynagrodzenie w części wymagalnej nie wystarcza na pokrycie wszystkich egzekwowanych świadczeń wymagalnych.

Komornik poucza zarazem pracodawcę o skutkach niezastosowania się do wezwania.

§ 4. Stosownie do okoliczności komornik może wezwać pracodawcę do przekazywania mu zajętego wynagrodzenia bezpośrednio.

⁴ § 2. W razie rozwiązania stosunku pracy z dłużnikiem dotychczasowy pracodawca czyni wzmiankę o zajęciu należności w wydanym dłużnikowi świadectwie pracy, a jeżeli nowy pracodawca dłużnika jest mu znany, przesyła temu pracodawcy zawiadomienie komornika i dokumenty dotyczące zajęcia wynagrodzenia oraz powiadamia o tym komornika i dłużnika, przeciwko któremu toczy się postępowanie egzekucyjne. Wzmianka w świadectwie pracy powinna zawierać oznaczenie komornika, który zajął należność, oraz numer sprawy egzekucyjnej, jak również wskazać wysokość potrąconych już kwot. Przesłanie zawiadomienia komornika ma skutki zajęcia należności dłużnika u nowego pracodawcy od chwili dojścia zawiadomienia do tego pracodawcy.

§ 3. Nowy pracodawca, któremu pracownik przedstawi świadectwo pracy ze wzmianką o zajęciu należności, zawiadamia o zatrudnieniu pracownika pracodawcę, który wydał świadectwo, oraz wskazanego we wzmiance komornika. Jeżeli nowy pracodawca, któremu pracownik nie okazał świadectwa pracy, dowie się, gdzie pracownik był przedtem zatrudniony, obowiązany jest zawiadomić poprzedniego pracodawcę o jego zatrudnieniu, chyba że pracownik przedstawi zaświadczenie tego pracodawcy stwierdzające, że jego należności nie były zajęte.

⁵ Przepis 891² § 1 k.p.c. nie wyłącza możliwości obrony małżonka dłużnika w drodze powództwa o zwolnienie od egzekucji, jeżeli na rachunku wspólnym małżonków zgromadzono środki, które nie wchodzą do majątku osobistego dłużnika, albo też środki, które nie pochodzą z pobranego przez dłużnika wynagrodzenia za pracę, dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, jak również z korzyści uzyskanych z jego praw autorskich i praw pokrewnych, praw własności przemysłowej oraz innych praw twórcy.

⁶ Osoba trzecia może w drodze powództwa żądać zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji, jeżeli skierowanie do niego egzekucji narusza jej prawa.

⁷ Sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie.

⁸ Wyrok SN z 24 października 2007 r., IV CSK 271/07, OSNC 2009, nr 1, poz. 14.

ORZECZENIA, WYROKI, PISMA

Orzecznictwo dyscyplinarne

Sygn. akt D 19/19

ORZECZENIE Komisji Dyscyplinarnej

Warszawa, dnia 12 grudnia 2019 roku

Komisja Dyscyplinarna przy Krajowej Radzie Komorniczej w Warszawie w składzie:

Przewodniczący:

Mariusz Bojeczko – Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym Gdańsk-Północ w Gdańsku

Członkowie:

Piotr Leśniewski – Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Chodzieży

Alicja Wysocka-Wasiluk – Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Białymstoku

Protokolant:

Piotr Rzepnicki – asesor komorniczy Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Piasecznie Marka Adrianka na rozprawie w Warszawie w dniach 9 maja 2019 roku, 10 lipca 2019 roku, 12 września 2019 roku, 7 listopada 2019 roku oraz 12 grudnia 2019 roku rozpoznała sprawę z wniosku [...]

przeciwko [...] Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym [...]

obwinionemu o to, że w okresie od 22 kwietnia 2015 roku do 7 maja 2015 roku, w ramach prowadzonego pod sygnaturą Km [...] postępowania egzekucyjnego z wniosku [...] przeciwko [...], mimo wystąpienia zbiegu egzekucji sądowych do tego samego składnika majątkowego, tj. wynagrodzenia przysługującego dłużniczce od [...], o którym został poinformowany przez pracodawcę pismem z dnia 22 kwietnia 2015 roku, nie przekazał zgodnie z art. 773¹ k.p.c. sprawy komornikowi właściwemu, umarzając w dniu 7 maja 2015 roku egzekucję z tego składnika majątkowego, mimo braku wniosku wierzyciela w tym zakresie, czym rażąco naruszył art. 773¹ k.p.c. oraz 825 pkt 1 k.p.c., dopuszczając się przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 71 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji

orzeka

- 1) Uznaje obwinionego [...] Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym [...] za winnego zarzucanego mu deliktu dyscyplinarnego i za to na podstawie art. 224 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 22 marca 2018 roku o komornikach sądowych wymierza mu karę nagany.
- 2) Kosztami postępowania dyscyplinarnego w wysokości 2000,00 zł (słownie: dwa tysiące złotych) obciążyć obwinionego.

Sygn. akt D 25/20

ORZECZENIE Komisji Dyscyplinarnej

Warszawa, 18 sierpnia 2020 r.

Komisja Dyscyplinarna przy Krajowej Radzie Komorniczej w Warszawie w składzie:

Przewodniczący:

Marcin Winiarz – Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Przeworsku

Członkowie:

Jacek Korman – Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Sandomierzu

Diana Kucharska – Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym Szczecin Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie

Protokolant:

Piotr Rzepnicki – asesor komorniczy Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Piasecznie Marka Adrianka

na rozprawie w Warszawie w dniu 18 sierpnia 2020 roku rozpoznała sprawę z wniosku [...]

przeciwko [...] Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym [...]

obwinionemu o to, że działając na szkodę [...] w prowadzonym przez siebie postępowaniu egzekucyjnym o sygn. Km [...] dopuścił się:

- zaniechania w okresie od 27 lipca 2019 r. do 27 listopada 2019 r. podjęcia czynności zmierzających do przekazania akt egzekucyjnych właściwemu komornikowi pomimo posiadania wiedzy o istniejącym zbiegu egzekucji do świadczenia dłużnika w ZUS [...];
- podjęcia działań poza obszarem właściwości sądu apelacyjnego, na którym znajduje się siedziba kancelarii komornika, poprzez wydanie zarządzenia z dn. 18 września 2019 r., w którym wyznaczony został termin przymusowego otwarcia lokalu pod adresem [...];
- wydania w dn. 18 września 2019 r. zarządzenia w trybie art. 814 k.p.c. bez zaistnienia wymaganych do tego przesłanek;

którymi to działaniami:

- 1) naruszył powagę i godność urzędu komornika poprzez uchybienie obowiązkowi wynikającemu z art. 25 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U.2018.771), jak też zasadom wyrażonym w § 6 pkt 1, § 14 pkt 1 oraz § 15 Kodeksu Etyki Zawodowej Komornika Sądowego, tj. o przewinienie dyscyplinarne z art. 222 pkt 1 ustawy z dnia 22 marca 2018r. o komornikach sądowych w zw. z § 2 Kodeksu Etyki Zawodowej Komornika Sądowego;
- 2) podjął czynności egzekucyjne z nieuzasadnioną zwłoką, tj. o przewinienie dyscyplinarne z art. 222 pkt 4 ustawy z dnia 22 marca 2018r. o komornikach sądowych;
- 3) w sposób rażący dopuścił się obrazy art. 773¹ § 1 i art. 814 § 1 ustawy kodeks postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r. (Dz.U.43.296) oraz art. 8 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, tj. o przewinienie dyscyplinarne z art. 222 pkt 11 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych;

orzeka

- 1) Uniewinnia obwinionego [...] Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym [...] od zarzucanych mu deliktów dyscyplinarnych.
- 2) Kosztami postępowania dyscyplinarnego obciąża Krajową Radę Komorniczą.

Sygn. akt D 32/20

ORZECZENIE Komisji Dyscyplinarnej

Warszawa, dnia 10 grudnia 2020 roku

Komisja Dyscyplinarna przy Krajowej Radzie Komorniczej w Warszawie w składzie:

Przewodniczący:

Paweł Bukszewicz – Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Wołominie

Członkowie:

Alicja Wysocka-Wasiluk – Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Białymstoku

Diana Kucharska – Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym Szczecin Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie

Protokolant:

Piotr Rzepnicki – asesor komorniczy Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Piasecznie Marka Adrianka na rozprawie w Warszawie 10 września 2020 oraz 10 grudnia 2020 roku rozpoznała sprawę z wniosku [...]

przeciwko [...] Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym [...]

obwinionemu o to, że w prowadzonym przez siebie postępowaniu egzekucyjnym o sygnaturze Km [...] dopuściła się zaniechania w okresie od 4 sierpnia 2018 r. do 24 stycznia 2019 r. przekazania akt egzekucyjnych właściwemu komornikowi pomimo posiadania wiedzy o istniejącym zbiegu egzekucji do wiarytelności dłużnika z tytułu umowy zlecenia przysługującego mu od [...], którym to działaniem:

- 1) naruszyła powagę i godność urzędu komornika poprzez uchybienie obowiązkowi wynikającemu z art. 25 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, jak też zasadom wyrażonym w § 6 pkt 1 § 14 pkt 1 i § 15 Kodeksu Etyki Zawodowej Komornika Sądowego, tj. przewinienie dyscyplinarne z art. 222 pkt 1 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych w zw. z § 2 Kodeksu Etyki Zawodowej Komornika Sądowego;
- 2) w sposób rażący i uporczywy dopuściła się obrazy art. 773¹ § 1 ustawy kodeks postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964r. z późn. zm., tj. przewinienie dyscyplinarne z art. 222 pkt 11 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych;

orzeka

- 1) Uniewinnia obwinioną [...] Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym [...] od zarzucanych jej deliktów dyscyplinarnych.
- 2) Kosztami postępowania dyscyplinarnego obciąża Krajową Radę Komorniczą.

Sygn. akt II AKa 77/20

ORZECZENIE W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

[fragmenty]

Dnia 25 marca 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA Marzanna A. Piekarska-Drażek (spr.)

Sędziowie: SA Ewa Gregajtys

SA Anna Kalbarczyk

Protokolant: sekr. sąd. Aleksandra Duda

po rozpoznaniu w dniu 25 marca 2021 r. sprawy dyscyplinarnej [...] Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym [...], obwinionego o przewinienie z art. 71 pkt 2 ustawy z dn. 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji w zw. z art. 773¹ k.p.c. i art. 825 pkt 1 k.p.c. na skutek apelacji, wniesionej przez obwinionego [...] od orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej w Warszawie z dnia 12 grudnia 2019 r., sygn. akt D 19/19:

1. utrzymuje w mocy zaskarżone orzeczenie;
2. zasądza od obwinionego [...] na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe za postępowanie odwoławcze.

[...]

Wszystkie zarzuty apelacyjne obwinionego zostały uznane przez Sąd Apelacyjny za niezasadne.

1. Zarzut dotyczący naruszenia art. 71 pkt 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji jest nieuzasadniony, ponieważ wbrew twierdzeniom skarżącego w toku egzekucji komorniczej, prowadzonej w kancelarii obwinionego pod sygn. akt [...] z wniosku [...] przeciwko dłużniczce [...] doszło do zbiegu egzekucji, na tle którego obwiniony nie postąpił zgodnie z prawem.

Świadczą o tym dokumenty zebrane w aktach postępowania komorniczego, jak i dyscyplinarnego, w tym piśmo pracodawcy dłużniczki [...], które wpłynęło do Kancelarii Komorniczej [...] prowadzonej przez [...], w dniu 27 kwietnia 2015 r.

Treść tego pisma nie pozostawia wątpliwości, że zajęcie wynagrodzenia za pracę dłużniczki, z jakim wystąpił ww. komornik w dniu 14 kwietnia 2015 r., dotyczy przedmiotu, którego dotyczyło już zajęcie realizowane przez [...] Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym [...], sygn. akt [...]. Prezentata Kancelarii Komorniczej [...], znajdująca się na tym piśmie, nie pozostawia wątpliwości, że w dniu 27 kwietnia 2015 r. powziął on oficjalną i stanowczą wiadomość o zbiegu egzekucji wszczętych i skierowanych do wynagrodzenia dłużniczki. Wobec tego twierdzenie skarżącego, iż „nie doszło *de facto* do zbiegu egzekucji”, jest oczywiście bezzasadne.

Dowolna jest także ocena obwinionego, że jego działania „nie spowodowały szkody po którejkolwiek stron postępowania”. Wierzyciel [...] nie uzyskał zaspokojenia, zaś do dochodów dłużniczki bezpodstawnie kontynuowano czynności egzekucyjne przez kancelarię obwinionego, których obwiniony nie miał prawa kontynuować po 27 kwietnia 2015 r., a czynił to aż do 10 kwietnia 2017 r., a więc prawie dwa kolejne lata.

Wobec tych faktów przypisanie [...] rażącego naruszenia art. 773¹ k.p.c. oraz art. 825 pkt 1 k.p.c., a w konsekwencji deliktu dyscyplinarnego z art. 71 u.k.s. było uzasadnione. Zgodnie z art. 773¹ k.p.c., jeśli dochodzi do zbiegu egzekucji przez komornika z wyboru, którym była kancelaria [...], i komornika właściwego miejscowego według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, ten komornik, który na skutek zbiegu egzekucji do tej samej rzeczy lub wierzytelności nie jest właściwy do jej dalszego prowadzenia, powinien przekazać sprawę komornikowi właściwemu (miejscowo). Naruszenie tego obowiązku stanowi uzasadnioną podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej komornika (wyrok Sądu Najwyższego z 12 maja 2016 r., I CSK 396/15). Obowiązek przekazania sprawy „aktualizuje się z chwilą uzyskania informacji o zbiegu egzekucji”, przy czym Sąd Najwyższy uznał, że wystarczy wiedza o zbiegu, niezależnie z jakiego źródła pochodzi i w jakiej formie dotarła ona do komornika z wyboru.

Przepis art. 773¹ k.p.c. jest dobrze znany obwinionemu i w swoich wyjaśnieniach nie zaprzeczył jego naruszeniu, usprawiedliwiając się dużym ruchem spraw przyjętych i przekazanych z jego kancelarii oraz niedostatecznym nadzorem nad asesorami.

W uzasadnieniu apelacji obwiniony nie polemizuje ze swymi obowiązkami wynikającymi z art. 773¹ k.p.c. i przyznaje, że naruszył normy art. 825 pkt 1 k.p.c.

Naruszenie to było także rażąco, bowiem po otrzymaniu stanowczej informacji o zbiegu egzekucji komornik, zamiast przekazać ją komornikowi właściwemu – [...] Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym [...] – wydał w dniu 7 maja 2015 r. postanowienie o umorzeniu egzekucji, bez żądania którejkolwiek ze stron, bez zaspokojenia wierzyciela i bez zastawu zabezpieczającego pełne zaspokojenie egzekwowanego roszczenia. Z zupełnie niezrozumiałych względów faktycznych i prawnych, obwiniony próbował egzekwować od dłużniczki jej dług wobec [...] aż do kwietnia 2017 r., w tym w marcu 2017 r. wystąpił ponownie o zajęcie wynagrodzenia za pracę skierowanym do [...], skąd ponownie uzyskał informację o zbiegu egzekucji, taką samą jak w kwietniu 2015 r.

Wobec powyższego zarzut naruszenia art. 71 pkt 2 ustawy komorniczej uznano za bezzasadny. Obwiniony naruszył rażąco przepisy egzekucyjne.

2. Zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, stawiany równoległe z zarzutem kwalifikacji prawnej deliktu dyscyplinarnego, jest nielogiczny, zwłaszcza że skarżący nie neguje tego, że wiedząc o zbiegu egzekucji, nie przekazał sprawy właściwemu komornikowi, tylko usprawiedliwia czy bagatelizuje ten fakt innymi okolicznościami. Podnosi, że skoro dłużniczka otrzymywała niepotrącone wynagrodzenie za pracę (pisma z ZUS z 9 kwietnia 2015 r. i 23 lutego 2017 r.), to znaczy, że nie poniosła szkody w wyniku wszczętej egzekucji, a „tym samym nie doszło do zbiegu egzekucji”.

Skarżący myli w ten sposób podstawowe fakty, a więc to, że od wszczęcia egzekucji w 2014 r., mimo jej umorzenia w maju 2015 r., komornik kierował ją w tym okresie do wynagrodzenia dłużniczki (także do przedmiotów, np. kart bankowych i kwot ze zwrotu nadpłaconego podatku), a przekazania dokonał dopiero 10 kwietnia 2017 r. Nieskuteczność zajęć wynagrodzenia wynikała wyłącznie z tego, że dłużniczka otrzymywała niskie wynagrodzenie – w kwocie wolnej od potrąceń. Okoliczności tej nie można utożsamiać z niewystąpieniem zbiegu egzekucji. Zbieg ten wystąpił w przypadku podwójnej egzekucji (bezwolocnej) z wynagrodzenia za pracę dłużniczki, w stosunku do którego egzekucję prowadził zarówno komornik miejscowo właściwy, jak i komornik z wyboru [...].

Nieskuteczność egzekucji nie oznacza, że nie doszło do ich zbiegu. Fakt, że dłużniczka otrzymywała wynagrodzenie, gdyż było ono ustalone w kwocie niepodlegającej zajęciu, nie był zależny od procedury egzekucyjnej prowadzonej przez komorników i nie usprawiedliwiał czynności egzekucyjnych kancelarii obwinionego, które kontynuował mimo uzyskania informacji o zbiegu egzekucji.

Wniosek wierzyciela o umorzenie egzekucji, który bank złożył 6 listopada 2018 r., ani postanowienie o umorzeniu, które zapadło 19 listopada 2018 r., nie dotyczą okresu przypisanego obwinionemu [...] zaniechań. Czynności te miały miejsce ok. trzy i pół roku po tym, jak obwiniony miał obowiązek niezwłocznego przekazania egzekucji właściwemu miejscowo komornikowi. Interpretacja kwestii zawinięcia [...] za pomocą wielokrotnego powtarzania, że nie wywołało to „szkody” po którejkolwiek ze stron postępowania, jest bezskuteczna. Zawinięcie dyscyplinarne spowodowane rażącym naruszeniem procedury egzekucyjnej, nie jest uzależnione od zjawiska szkody, ani w rozumieniu prawa cywilnego, ani tak potocznego, jakie zdaje się mieć na myśli skarżący. Obwiniony akcentuje to, że wierzyciel, po ponad 3-letniej, bezskutecznej egzekucji zleconej kancelarii obwinionego, wniósł o zawieszenie postępowania i zwolnienie zajęć komorniczych – pismo z 10 kwietnia 2017 r., a półtora roku później – w dniu 6 listopada 2018 r. – o umorzenie egzekucji. Rezygnacja wierzyciela, który nie uzyskał żadnego zaspokojenia co do tytułu egzekucyjnego na kwotę 7963,87 zł, nie może być sprowadzona do stanowiska apelującego o braku szkody. Nie jest to jednak okoliczność istotna z punktu widzenia zaniechania przekazania egzekucji właściwemu komornikowi, do czego był zobowiązany obwiniony niezwłocznie po nadejściu pisma z dnia 22 kwietnia 2015 r. Postanowienie, które wydał w dniu 7 maja 2015 r. o umorzeniu egzekucji z wynagrodzenia naruszało art. 773¹ k.p.c., obligując do przekazania sprawy, ale także art. 825 k.p.c., gdyż żadna ze stron nie żądała wówczas umorzenia, a taki wniosek wierzyciela wpłynął dopiero w listopadzie 2018 r., a więc trzy i pół roku później, w innych okolicznościach sprawy (po naruszeniach stwierdzonych przez Prezesa Sądu Okręgowego, skargach dłużniczki i NSZZ Solidarność).

[...]

3. Zarzut obrazy przepisów postępowania karnego, do których odsyła art. 223 ust. 2 ustawy komorniczej z dnia 22 marca 2018 r., jest bezzasadny, bowiem Komisja Dyscyplinarna, oceniając dowody zebrane w sprawie, nie naruszyła art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k., ani art. 4 oraz 5 § 2 k.p.k.

Zarzut bezwzględnej przesłanki odwoławczej dotyczącej udziału w orzekaniu Komisji komornika [...], który orzekał w składach w dwóch wcześniejszych sprawach dyscyplinarnych [...] oparty został na przekonaniu skarżącego, że ten członek składu orzekającego „miał już wyrobione zdanie na temat osoby obwinionego i zachodziły uzasadnione wątpliwości co do braku bezstronności” (strona 7 apelacji). Skarżący zapomina, że art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. nie zawiera takiej okoliczności, tj. wątpliwości – podejrzeń, do których odwołuje się instytucja *index suspectus* – art. 41 § 1 k.p.k. i okoliczność taka nie została podniesiona przez żadną ze stron postępowania w czasie wskazanym w art. 41 § 2 k.p.k. Skarżący nie wykazał zatem, i żadna okoliczność nie wskazuje na to, by w wydaniu orzeczenia brała udział osoba nieuprawniona, niezdolna do orzekania bądź podlegająca wyłączeniu na podstawie art. 40 k.p.k.

Orzekanie przez członka składu w innych sprawach danego podsądnego nie stanowi podstawy do jego wyłączenia, w sytuacji, gdy nie ujawniły się żadne okoliczności świadczące o tym, że jest on z mocy prawa wyłączony, niezdolny, nieuprawniony do orzekania.

Domniemanie obwinionego nie są oparte na żadnych rzeczowych argumentach. Poza dopuszczalnym procesowo faktem orzekania komornika [...] w dwóch innych sprawach, w których [...] został ukarany, nie wykazano żadnych przejawów stronniczości czy złego nastawienia członka składu orzekającego do obwinionego lub do sprawy.

Komisja Dyscyplinarna nie naruszyła także zasady obiektywizmu, ponieważ zarówno w procedowaniu tego organu, tj. podczas zbierania i przeprowadzania na rozprawie dowodów (protokoły), jak i podczas ich oceny przedstawionej w uzasadnieniu orzeczenia nie sposób dopatrzeć się naruszenia art. 4 k.p.k. Wydaje się, że intencją skarżącego było zarzucenie naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów, skoro w każdym z zarzutów akcentuje dokumenty z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych informujące o nieważności zajęcia minimalnego wynagrodzenia dłużniczki. Komisja Dyscyplinarna prawidłowo jednak ustaliła zarówno ten fakt, jak i pozostałe, co oznacza, że jednakowo traktowała dowody obciążające obwinionego, jak i wyjaśnienia obwinionego, w których nie negował, że zarzucane fakty miały miejsce. Linia obrony obwinionego odwołało się do okoliczności, które nie zmieniają obrazu naruszeń art. 773¹ k.p.c. i 825 k.p.c., bowiem pojęcie szkody stron, tak akcentowane w apelacji, ani rezygnacja wierzyciela z egzekucji, po ponad 3 latach od zarzucanych zdarzeń, nie zmienia ich bezprawności.

W sprawie nie wystąpiły wątpliwości, o których mowa w art. 5 § 2 k.p.k., bowiem niewątpliwie doszło do zbiegu egzekucji sądowych prowadzonych przez kancelarię komornika z wyboru [...] i kancelarię komornika miejsca [...], o czym obwiniony został powiadomiony pismem z dnia 22 kwietnia 2015 r., pokwitowanym stemplem kancelarii obwinionego 27 kwietnia 2015 r. Obwiniony przez kolejne dwa lata, do 10 kwietnia 2017 r., nie przekazał egzekucji właściwemu miejscowo komornikowi, wbrew stanowczemu wymogowi art. 773¹ k.p.c. Obwiniony bezpodstawnie umorzył egzekucję 7 maja 2015 r., a następnie znowu skierował zajęcie wynagrodzenia dłużniczki do pracodawcy [...] 1 marca 2017 r. Choć postępowanie obwinionego poza przypisanym mu okresem z przełomu kwietnia i maja 2015 r. nie było przedmiotem orzekania, to nie może być pominięte przy rozważaniach dotyczących zarzutów apelacyjnych odwołujących się do pojęcia szkody i nieskuteczności rzeczywistego zajęcia wynagrodzenia dłużniczki z powodów niezależnych od obwinionego.

Obwiniony komornik prowadził egzekucję mimo wiadomego mu zbiegu egzekucji i mimo informacji z ZUS o wynagrodzeniu dłużniczki niepodlegającemu zajęciu. Bezskuteczność czynności egzekucyjnych nie zmienia faktu naruszenia art. 773¹ k.p.c. i art. 825 k.p.c. w zw. z art. 71 pkt 2 ustawy komorniczej, gdyż komornik nie dochował tych przepisów.

Przekroczenie 30-dniowego okresu odroczenia rozprawy dyscyplinarnej, o którym mowa w art. 246 ust. 2 ustawy z dnia 22 marca 2018 r., nie wywarło żadnego wpływu na rozstrzygnięcie w sprawie [...]. Korzystał on z pełni praw obrończych w ciągu całego postępowania. Złożył swobodne wyjaśnienia na rozprawie w dniu 10 lipa 2019 r. [...], nie był ograniczony w składaniu wniosków dowodowych. Odroczenie, które po tej dacie nastąpiło, służyło uzasadnionemu uzupełnieniu postępowania dowodowego, dlatego naruszenie terminu instrukcyjnego z art. 246 ust. 2 ustawy nie przyniosło żadnych negatywnych skutków dla sprawy. 4. Zarzut rażącej niewspółmierności kary, w którym skarżący powraca, po raz czwarty, do niewywołania szkody dla stron postępowania egzekucyjnego, jest bezzasadny.

Akta sprawy zawierają wnioski, pisma i skargi stron postępowania, z których wynika, że żadna nie została usatysfakcjonowana. Wierzyciel nie uzyskał żadnego zaspokojenia, natomiast dłużniczka skarżyła się na niewłaściwe postępowanie komornika.

Egzekucja w stosunku do dłużniczki była niewątpliwie trudna, w sytuacji gdy dotyczyło jej kilka tytułów egzekucyjnych (długi wobec różnych banków). Obwiniony był informowany o zbiegach różnych egzekucji prowadzonych przez banki w stosunku do [...] i w części reagował właściwie, jednak powinien tym bardziej zwracać uwagę na dopuszczalność lub niedopuszczalność zbiegów.

Kara nagany, która wymierzona została obwinionemu w niniejszej sprawie, jest jedną z pięciu kar dyscyplinarnych przewidzianych w art. 72 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, drugą według kolejności surowości kar. Dalej wymieniane są: kara pieniężna, zawieszenie komornika w czynnościach na okres od 6 miesięcy do 2 lat oraz wydalenie ze służby komorniczej.

Kara nagany, ze swej istoty nie jest więc karą dotkliwie ingerującą w funkcjonowanie komornika, tak jak kary finansowe lub ograniczające czy wykluczające jego pracę i zarobkowanie.

Kara ta ma na celu napiętnowanie deliktów dyscyplinarnych wynikających z rażącego złamania przepisów i zmobilizowanie do prawidłowych działań. Wymierzając takie kary Komisja miała na uwadze szczerą wyjaśnienie obwinionego, w których przyznał naruszenie przepisów, tłumacząc się wielością prowadzonych spraw i niedostatecznym nadzorem nad pracownikami kancelarii.

Komisja słusznie jednak zwróciła uwagę, że mimo obowiązku przekazania sprawy właściwemu komornikowi (koniec kwietnia 2015 r.) i po wadliwym umorzeniu postępowania 7 maja 2015 r. obwiniony dalej, aż

do jesieni 2018 r., wykonywał czynności egzekucyjne, w tym ponownie skierował zajęcie (nieskuteczne) do wynagrodzenia dłużniczki u tego samego pracodawcy (1 marca 2017 r.).

Na szereg nieprawidłowości prowadzonego postępowania zwracała uwagę Prezes Sądu Okręgowego [...], która już w grudniu 2016 r. złożyła do [...] wniosek o wszczęcie dochodzenia, opisując w ostrych słowach postępowanie komornika [...], kwalifikując je jako rażące naruszenie prawa, powagi i godności komornika sądowego. Wobec braku zdecydowanie łagodzących okoliczności sprawy, trudno podzielić oceny skarżącego, że wymierzona mu nagana jest karą nadmiernie surową. Z pewnością nie ma cechy rażącej surowości, dlatego została utrzymana w mocy. Odzwierciedla ona stopień zawinienia i opóźnienie obwinionego w konwalidowaniu naruszenia prawa.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny uznał, że nie zachodzą podstawy do uznania zarzutów i wniosków apelującego.

[...]

Uzasadnienie

[fragmenty]

[...]

Na podstawie dowodów zebranych w sprawie oraz treści oświadczenia złożonego przez obwinionego do protokołu na rozprawie w dniu 10 lipca 2019 r. Komisja Dyscyplinarna ustaliła, iż bez wątplenia zdarzenia będące podstawą wystąpienia przez [...] z wnioskiem o ukaranie obwinionego miały w sprawie egzekucyjnej Km [...] miejsce. Mając powyższe na uwadze, w ocenie Komisji obwiniony dopuścił się rażącej obrazy przepisów prawa, tj. art. 773¹ k.p.c. oraz art. 825 pkt 1 k.p.c., nie przekazując na skutek zbiegu egzekucji do wynagrodzenia dłużniczki akt postępowania egzekucyjnego Km [...] komornikowi właściwemu do dalszego prowadzenia egzekucji, tj. Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym [...], a ponadto, nie mając takiego wniosku od wierzyciela, obwiniony umorzył prowadzone przez siebie postępowanie w części objętej zbiegiem.

Rażące naruszenie przepisu prawa następuje wówczas, gdy w sposób oczywisty działanie lub zaniechanie jest sprzeczne z treścią przepisu prawnego regulującego postępowanie egzekucyjne.

Zgodnie z treścią art. 773¹ § 1 k.p.c. w wypadku zbiegu egzekucji do tych samych rzeczy, wierzytelności lub praw, dalszą egzekucję prowadzi komornik właściwy według przepisów niniejszego kodeksu, zaś § 3 i § 4 tego artykułu w sposób jasny określają czynności, które winien podjąć komornik niewłaściwy do dalszego prowadzenia egzekucji.

Ponieważ powyższe normy proceduralne nie pozostawiają jakiegokolwiek pola do interpretacji, niezastosowanie się przez obwinionego do tych procedur było oczywistym zaniechaniem sprzecznym z tymi procedurami.

Podobnie, umorzenie przez obwinionego postępowania w części objętej zbiegiem, bez podstawy prawnej, tj. bez wniosku wierzyciela, w sposób oczywisty narusza normę z art. 825 pkt 1 k.p.c., która stanowi, że organ egzekucyjny umorzy postępowanie w części na wniosek wierzyciela, a co za tym idzie, również co do tego przepisu doszło do jego rażącego naruszenia.

Podkreślić należy, że obwiniony nie przyznał się do zarzucanego deliktu, choć w swoich wyjaśnieniach potwierdził przebieg czynności, który jest zgodny z ustalonym stanem faktycznym.

Objęte zarzutami czynności obwinionego przebiegały nieprawidłowo, w sposób rażący naruszając przepisy prawa, czym obwiniony dopuścił się deliktu dyscyplinarnego określonego w art. 71 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji.

Nie bez znaczenia dla wyboru, którą z kar dyscyplinarnych wymierzyć obwinionemu, było przyjęcie celów, jakim kara ma służyć. Ukaranie ma służyć celom zapobiegawczym i wychowawczym, które nakazują wymierzenie kary obwinionemu z uwagi na konieczność napiętnowania negatywnego zachowania obwinionego, aby w przyszłości niewłaściwych zachowań się wystrzeżał, a także z uwagi na uświadomienie innym asesorum, aplikantom i komornikom niewłaściwości działania zaprezentowanego przez obwinionego.

Poza tym, na dobór wymiaru kary wpływ miał również fakt, iż toczące się w niniejszej sprawie przeciwko obwinionemu postępowanie dyscyplinarne nie jest jedynym, w którym obwiniony został skazany. Od 2017 roku toczyły się przeciwko obwinionemu trzy postępowania dyscyplinarne, w których skazany został on na karę upomnienia oraz na kary pieniężne. Stąd wymierzenie kary upomnienia, najmniej dolegliwej z katalogu kar dyscyplinarnych, w ocenie Komisji Dyscyplinarnej, mogłoby nie spełnić ani celu zapobiegawczego, ani wychowawczego. Z tego też powodu, mając na uwadze także stopień zawinienia obwinionego oraz społecznej szkodliwości czynu, w ocenie Komisji Dyscyplinarnej, wymierzenie obwinionemu drugiej w kolejności z wymienionych w art. 224 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 2018 roku o komornikach sądowych kary, tj. kary nagany, należy uznać za właściwe. [...]

Do protokołu, podczas rozprawy w dniu 10 lipca 2019 roku obwiniony wyjaśnił, że fakt wskazany we wniosku o ukaranie miał miejsce, jednak obwiniony nie przyznaje się do popełnienia deliktów dyscyplinarnych. Wskazał, iż była to czynność podjęta przez jednego z asesorum, za którego obwiniony ponosi odpowiedzialność.

Prawdopodobnie to obwiniony podpisał pismo o umorzeniu. Jak stwierdził, można uznać zaistniałe zdarzenie za incydent, gdyż nie jest to powszechna praktyka w jego kancelarii, gdyż w samym roku 2015 przekazał 26 611 spraw. Ponadto obwiniony wskazał, że starał się konwalidować wadliwą czynność przez ponowne wejście w zbieg z komornikiem, jednak w międzyczasie wierzyciel złożył wniosek o umorzenie postępowania.

Komisja Dyscyplinarna, na podstawie sporządzonych przez obwinionego kopii kart akt postępowania Km [...] stwierdziła, iż istotnie ponad rok od wadliwego umorzenia egzekucji z wynagrodzenia dłużniczki, zajęciem z dnia 29 lipca 2016 roku oraz kolejnym z dnia 1 marca 2017 roku (po kolejnych 8 miesiącach) obwiniony zajmował wynagrodzenie dłużniczki u tego samego pracodawcy, a po otrzymaniu ponownej informacji z 15 marca 2017 r. od pracodawcy o zbiegu z tym samym komornikiem w tych samych sprawach, wydał w dniu 10 kwietnia 2017 r. postanowienie w przedmiocie uznania się niewłaściwym do dalszego prowadzenia sprawy i przekazania sprawy Km [...] Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym [...]. Niemniej jednak powyższe działania obwinionego należało w ocenie Komisji traktować jako nieudolne lub pozorowane. Należy podkreślić, iż przez 7 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia o przekazaniu sprawy, obwiniony sprawy tej nie przekazał właściwemu komornikowi, a nadto, nie będąc już właściwym do prowadzenia sprawy i rozpatrywania wpływających do sprawy wniosków, wchodząc w kompetencje właściwego komornika – Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w [...] – rozpatrywał wnioski wierzyciela z 20 grudnia 2017 r. o zawieszenie postępowania i zwolnienie zajęć, czy jeszcze później, wniosek wierzyciela z 6 listopada 2018 r. o umorzenie postępowania. Stąd sposób przedstawiania przez obwinionego sytuacji w sprawie, w ocenie Komisji, nie mógł wpłynąć łagodząco na wymierzenie oraz wymiar kary dyscyplinarnej.
[...]

Sygn. akt II Aka 195/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

[fragmenty]

Dnia 30 marca 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: sędzia Henryk KomisarSKI (spr.)

Sędziowie: Marek Kordowiecki

Grzegorz Nowak

Protokolant: st. sekr. sąd. Magdalen Ziembiewicz

po rozpoznaniu w dniu 30 marca 2021 r. w Poznaniu sprawy [...] Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym [...] obwinionego o popełnienie przewinień dyscyplinarnych określonych w art. 222 pkt 1, 4 i 11 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2020. poz.121 – j.t. ze zm.) na skutek odwołania wniesionego przez [...] od orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej w Warszawie z dnia 18 sierpnia 2020 r., sygn. akt D 25/20, uchyla zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazuje Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej w Warszawie do ponownego rozpoznania.

[...]

Zarzut

[...] podniósł zarzut „błędnej wykładni norm art. 773¹ § 2 k.p.c. i art. 814 § 1 k.p.c. oraz art. 8 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, czego skutkiem stała się niewłaściwa i niekompletna ocena materiału dowodowego oraz naruszeń, których dopuścił się obwiniony, a które to naruszenia zostały w sposób oczywisty wykazane we wniosku o ukaranie”.

Zarzut okazał się zasadny.

Po pierwsze, ma rację skarżący, że art. 773¹ § 2 k.p.c., przy zbiegu egzekucji, nakazuje komornikowi sądowemu, który później wszczął egzekucję, niezwłocznie przekazać sprawę komornikowi, który pierwszy wszczął egzekucję. Przepis w swej wymowie jest jednoznaczny. Całkowicie nieprzekonujące są sugestie Komisji Dyscyplinarnej, że zaniechanie obwinionego było usprawiedliwione informacjami o potencjalnej skuteczności egzekucji z innych należności dłużnika. W rzeczywistości bowiem przedmiotowe zaniechanie skutkowało brakiem egzekwowania należności na rzecz wierzyciela ze świadczenia, jakie dłużnik uzyskiwał w ZUS [...]. Trafnie zauważył skarżący, że ewentualnym usprawiedliwieniem dla obwinionego mogłaby być „wielkość zbiegów egzekucji” do tego samego składnika majątku dłużnika (przeszkoda natury prawnej), czy też fizyczny brak akt (przeszkoda natury faktycznej), ale takie przypadki w analizowanej sprawie nie wystąpiły. Nie można również pominąć tego,

że brak działań ze strony obwinionego w omawianym zakresie obejmował okres aż 123 dni, co niewątpliwie stanowi nieuzasadnioną zwłokę i to na szkodę [...].

Po drugie, trafnie stwierdziła Komisja Dyscyplinarna, że obwiniony „wydal zarządzenie w trybie art. 814 k.p.k. w sytuacji, gdy nie był pewien co do miejsca pobytu dłużnika, jednak po uzyskaniu jego potwierdzenia i odebraniu oświadczenia dłużnika, uchylił wydane zarządzenie”. Konstatacja ta nie dawała jednak podstaw do uniewinnienia obwinionego, a winna jedynie wpłynąć na zmianę kwalifikacji prawnej i korektę opisu czynu. Komisja Dyscyplinarna pominęła bowiem to, że wspomnianym zarządzeniem obwiniony wyznaczył czynność otwarcia lokalu pod adresem znajdującym się we właściwości organów egzekucyjnych działających w obszarze Sądu Apelacyjnego [...], mimo iż był uprawniony do podejmowania działań jedynie w obszarze Sądu Apelacyjnego [...].

Co istotne, obwiniony miał pełną świadomość, że takie zarządzenie jest niezgodne z art. 8 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych. Nadto, mając na uwadze treść art. 814 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny za słuszny uznaje pogląd skarżącego, że przepis ten nie może być wykorzystywany (z pełną świadomością!) do wyznaczania czynności egzekucyjnych niezgodnie z obowiązującą właściwością miejscową po to, aby „ustalić miejsce pobytu dłużnika”. Takie zachowanie z pewnością narusza powagę i godność urzędu komornika. Uwzględniając to, że obwiniony ostatecznie uchylił swoje zarządzenie i czynności otwarcia lokalu nie przeprowadził, niezbędne było dokonanie zmiany opisu zarzuczonego mu czynu (myślnik drugi w zarzucie) poprzez zastąpienie wyrazu „podjęcie” wyrazem „wyznaczenie” i zakwalifikowanie tego zachowania z art. 222 pkt 1 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych jako naruszającego powagę i godność urzędu komornika. Tak samo winno być zakwalifikowane zachowanie opisane w zarzucie pod myślnikiem trzecim (wydanie zarządzenia na podstawie art. 814 k.p.c., mimo iż przesłanki do jego zastosowania nie zostały spełnione, i świadomym wykorzystaniu do celów, którym on nie służy). W tym kontekście zasadnym byłoby pominięcie w kwalifikacji prawnej art. 222 pkt 11 cytowanej ustawy, gdyż uchylenie przedmiotowego zarządzenia zapobiegło wystąpieniu negatywnych skutków po stronie uczestników postępowania egzekucyjnego. Nie sposób zatem dopatrywać się tu „rażącego naruszenia prawa”, które wchodziłoby w grę tylko wtedy, gdyby poza samą łatwością dostrzegalności tego naruszenia („na pierwszy rzut oka”) prowadziło ono do narażenia na szwank praw i interesów stron (uczestników postępowania) albo do wyrządzenia szkody będącej następstwem zapadłych niezgodnie z prawem decyzji lub działań komornika. Uzasadnione wydaje się bowiem odwołanie do rozumienia tego pojęcia na gruncie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów (por. wyrok SN z dnia 16 września 2008 r., SNO 70/08, OSNSD 2008, poz. 84 i wyrok NSA z dnia 21 października 1992 r., V SA 86/92, ONSA 1993/1, poz. 23).

W tym miejscu wypada podkreślić, że naruszenie powagi lub godności urzędu komornika sądowego stanowią wszelkie zachowania komornika w służbie lub poza służbą, które z punktu widzenia kryteriów społeczno-etycznych należy ocenić jako nieetyczne, niemoralne, gorszące czy nieodpowiednie, a zarazem przynoszące ujmę pełnione-
mu przez niego urzędowi. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, do tego typu przypadków zalicza się rozmyślne wyznaczanie czynności egzekucyjnej z naruszeniem właściwości miejscowej i jednocześnie umyślne wydanie zarządzenia w tej kwestii na podstawie przepisu, który nie mógł być zastosowany po to, aby osiągnąć cel, któremu on nie służy. Uzasadnia to zastosowanie kwalifikacji z art. 222 pkt 1 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach.

Z kolei opisane wyżej podjęcie czynności egzekucyjnych z nieuzasadnioną zwłoką daje podstawę do zastosowania art. 222 pkt 4 wskazanej ustawy.

Wniosek

Wniosek o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej w Warszawie – zasadny.

[...]

[5.3.2. Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania]

Rozpoznając sprawę ponownie Komisja Dyscyplinarna przy Krajowej Radzie Komorniczej winna przeprowadzić wnikliwe postępowanie dowodowe, a następnie ocenić zebrane dowody zgodnie z zasadami wynikającymi z art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. – mając oczywiście na względzie poczynione wyżej uwagi Sądu Apelacyjnego, tak aby nie powtórzyć uchybień, które stały się podstawą uchylenia zaskarżonego orzeczenia.

[...]

Uzasadnienie

[fragmenty]

[...]

Po zapoznaniu się z aktami egzekucyjnymi Km [...] stanowiącymi główny dowód w sprawie oraz zapoznaniu się z wyjaśnieniami zarówno pisemnymi złożonymi do akt postępowania dyscyplinarnego, jak i złożonymi podczas

rozprawy, Komisja nie dopatrzyła się naruszenia przepisów prawa. Nie stwierdzono, by swoim zachowaniem Obwiniony dopuścił się przewinień dyscyplinarnych spenalizowanych w przepisach art. 222 pkt 1, 4 i 11 ustawy z dnia [22] marca 2018 r. (Dz.U. poz. 771).

[...]

Wniosek o ukaranie opiera się na założeniu, że Obwiniony w postępowaniu egzekucyjnym Km [...] działał w odezwaniu od obowiązujących przepisów prawa, podczas gdy dogłębna analiza akt egzekucyjnych wskazuje, że każda czynność komornika była w pełni uzasadniona. Opóźnienie trzech miesięcy w przekazaniu akt komornikowi właściwemu do prowadzenia egzekucji ze świadczeń rentowych nie było spowodowane złą wolą komornika, a działaniem w celu realizacji tytułu wykonawczego. Od chwili podjęcia wiedzy o zaistnieniu zbiegu i konieczności przekazania sprawy innemu komornikowi pojawiły się informacje o szeregu wierzytelności potencjalnie przysługujących dłużnikowi, do prowadzenia egzekucji z których właściwym mógłby być obwiniony. Zauważyć należy, że w sytuacji wystąpienia wielu zbiegów do różnych składników majątku niezbędna mogłaby okazać się interwencja sądu, w celu wydania szeregu tytułów wykonawczych do egzekucji z określonych składników majątku. W postępowaniu stanowiącym przedmiot rozpoznania Komisji okazało się, że Obwiniony, nie będąc właściwym do prowadzenia egzekucji ze świadczeń emerytalno-rentowych, był właściwym do prowadzenia egzekucji z wierzytelności. Stąd też zasadnym byłoby zwielokrotnienie tytułu wykonawczego, a następnie przekazanie części postępowania według właściwości. Szybko zmieniające się okoliczności sprawy (m.in. upadek wierzytelności) doprowadziły Obwinionego do słusznego wniosku o konieczności przekazania pełnych akt egzekucyjnych właściwemu komornikowi w trybie art. 773¹ k.p.c. Doświadczenie wskazuje, że podjęcie innych działań (np. tworzenie drugiego tytułu wykonawczego) mogłoby spowodować bezcelowe przedłużanie postępowania w sytuacji, gdy egzekucja z kolejnych składników majątku dłużnika okazywała się bezskuteczna.

Pomimo iż w początkowej fazie postępowania działania komornika mogły stwarzać pozory czynności niemających uzasadnienia w obowiązujących przepisach prawa, jednak spostrzeżenia postępowania jako całości oraz wysłuchanie wyjaśnień Obwinionego zaciera ten obraz, wskazując, iż nie dopuścił się on żadnego przekroczenia przepisów. Owszem, wydał zarządzenie w trybie art. 814 k.p.c. w sytuacji, gdy nie był pewien co do miejsca pobytu dłużnika, jednak po uzyskaniu jego potwierdzenia i odebraniu oświadczenia dłużnika, uchylił wydane zarządzenie. W okolicznościach wykazanych w aktach egzekucyjnych i odebranych wyjaśnień od Obwinionego, nie znaleziono podstaw stwierdzenia bezzasadności działań komornika.

[...]

Wobec uniewinnienia Obwinionego, kosztami postępowania dyscyplinarnego Komisja obciążyła Krajową Radę Komorniczą w Warszawie.

Sygn. akt D 23/21

ORZECZENIE Komisji Dyscyplinarnej

Warszawa, dnia 7 lipca 2021 roku

Komisja Dyscyplinarna przy Krajowej Radzie Komorniczej w Warszawie w składzie:

Przewodniczący:

Marek Karpiński – Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Braniewie

Członkowie:

Paweł Pazdyga – Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Rawie Maz.

Marcin Osiczko – Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie

Protokolant:

Piotr Rzepnicki – asesor Komorniczy Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Piasecznie Marka Adrianka na rozprawie w Warszawie w dniu 7 lipca 2021 roku rozpoznała sprawę z wniosku [...]

przeciwko [...] Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym [...]

obwinionemu o to, że działając na zgodę [...] zam. ul. [...] w prowadzonym przez siebie postępowaniu egzekucyjnym o sygn. Km [...] dopuścił się:

1. zaniechania w okresie od 27 lipca 2019 r. do 27 listopada 2019 r. podjęcia czynności zmierzających do przekazania akt egzekucyjnych właściwemu komornikowi pomimo posiadania wiedzy o istniejącym zbiegu egzekucji do świadczenia dłużnika w ZUS [...], tj. o delikt dyscyplinarny z art. 222 pkt 1 i 222 pkt 4 ustawy o komornikach sądowych w zw. z § 2, § 6 pkt 1, § 14 pkt 1 i § 15 Kodeksu Etyki Zawodowej Komornika Sądowego;
2. wyznaczenia działań poza obszarem właściwości sądu apelacyjnego, na którym znajduje się siedziba kancelarii komornika, poprzez wydanie zarządzenia z dn. 18 września 2019 r. w którym wyznaczony został termin przymusowego otwarcia lokalu pod adresem [...], tj. o delikt dyscyplinarny z art. 222 pkt 1 ustawy o komornikach sądowych;

3. wydania w dn. 18 września 2019 r. zarządzenia w trybie art. 814 k.p.c. bez zaistnienia wymaganych do tego przesłanek, tj. o delikt dyscyplinarny z art. 222 pkt 1 ustawy o komornikach sądowych
- orzeka**
- 1) Uznaje obwinionego [...] Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym [...] za winnego zarzucanych mu deliktów dyscyplinarnych i za to na podstawie art. 224 ust. 1 pkt 1 ustawy o komornikach sądowych wymierza mu karę upomnienia.
- 2) Kosztami postępowania dyscyplinarnego w wysokości 1000,00 zł obciąża obwinionego.

Sygn. akt II AKa 153/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

[fragmenty]

Dnia 22 grudnia 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Grzegorz Nowak

Sędziowie: Henryk KomisarSKI – sprawozdawca
Izabela Pospieska

Protokolant: protokolant sądowy Marlena Gruszczyńska

po rozpoznaniu w dniu 22 grudnia 2021 r. w Poznaniu sprawy [...] na skutek odwołania wnioskodawcy [...] od orzeczenia dyscyplinarnego Komisji Dyscyplinarnej przy Krajowej Radzie Komorniczej w Warszawie z dnia 10 grudnia 2020 r. w sprawie D 32/20

uchyla zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazuje Komisji Dyscyplinarnej przy
Krajowej Radzie Komorniczej w Warszawie do ponownego rozpoznania.

[...]

Uzasadnienie

[...]

Uniewinnienie

Komisja Dyscyplinarna przy Krajowej Radzie Komorniczej w Warszawie w oparciu o zgromadzony w toku sprawy D 32/20 materiał dowodowy, przy uwzględnieniu zaistniałych okoliczności oraz zgodnie z obowiązującym porządkiem prawnym uniewinniła [...] Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym [...].

[...] zarzucając [...] popełnienie deliktu dyscyplinarnego z art. 222 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, nie przedstawił dowodów uzasadniających, iż obwiniona swoim postępowaniem dopuściła się zarzucanego jej deliktu dyscyplinarnego. Delikt z art. 222 pkt 1 ustawy o komornikach sądowych polega na naruszeniu przez komornika sądowego powagi lub godności urzędu albo inne uchybienie zasadom etyki zawodowej. [...] wskazał, iż komornik naruszył § 6 ust.1 Kodeksu Etyki Zawodowej Komornika Sądowego, tj. obowiązek postępowania zgodnego z obowiązującymi przepisami prawa, złożonym ślubowaniem oraz przyrzeczeniem (...). W uzasadnieniu wniosku o ukaranie [...] wskazał zwłokę, w jakiej obwiniona w postępowaniu egzekucyjnym Km [...] przekazała akta Komornikowi Sądowemu [...] i powołał się przy tym na dyspozycję art. 773¹ k.p.c. oraz zaistniałą przesłankę niezwłoczności obligująca do ww. przekazania.

Obwiniona w swoich wyjaśnieniach wskazała na okoliczność, iż prowadziła w sprawie Km [...] postępowanie egzekucyjne wieloma sposobami, zaś wierzyciel w tym postępowaniu, wobec bezskuteczności prowadzonej egzekucji z wierzycielności złożył wniosek o jej umorzenie i prowadzenie postępowania innymi sposobami. Obwiniona wskazała, iż nie zgadza się z poglądem, ażeby w przypadku zbiegu egzekucji np. do „pustego” rachunku bankowego, komornik powinien nadal przekazywać sprawę, a nie realizować wniosek wierzyciela, poszukując zaspokojenia z innego majątku dłużnika. Byłoby to bowiem pozbawienie wierzyciela prawa do decydowania o dalszych losach prowadzonego z jego wniosku postępowania egzekucyjnego. Natomiast sam zbieg egzekucji następuje w chwili, gdy pojawia się w zakresie danej wierzycielności związana z nią, a podlegająca podziałowi należność pieniężna. Dlatego też obwiniona, realizując wniosek wierzyciela, uchyliła zajęcie świadczenia (wierzycielności) i tym samym zbieg egzekucji ustał. Tym niemniej obwiniona postanowieniem

z dnia 13 grudnia 2019 r. przekazała do dalszego prowadzenia Komornikowi [...] prowadzone przez siebie pod sygn. akt Km [...] postępowania egzekucyjne.

Komisja Dyscyplinarna po przeprowadzeniu analizy zebranego materiału dowodowego ustaliła, iż w przedmiocie objętym zarzutem dyscyplinarnym obwiniona w dniu 10 lipca 2018 r. dokonała zajęcia wierzytelności cywilnoprawnej dłużnika z umowy zlecenia w [...] i w dniu 3 sierpnia 2018 r. została powiadomiona przez ww. trzeciodłużnika, pismem z dnia 1 sierpnia 2018 r. o zaistniałym na tej wierzytelności zbiegu z Komornikiem Sądowym [...]. [...] stoi na stanowisku, iż zgodnie z 829 pkt 5 k.p.c. u dłużnika pobierającego periodyczną stałą płacę nie podlegają egzekucji pieniądze w kwocie, która odpowiada niepodlegającej egzekucji części płacy za czas do najbliższego terminu wypłaty (...). Natomiast zgodnie z art. 833 § 2¹ k.p.c., przepisy art. 87 i art. 87¹ kodeksu pracy stosuje się odpowiednio do wszystkich świadczeń powtarzających się, których celem jest zapewnienie utrzymania albo stanowiących jedyne źródło dochodu dłużnika, będącego osobą fizyczną. Bezsprawnie do takich należności należała wierzytelność dłużnika z umowy zlecenia w [...] i korzysta ona w sprawie Km [...] z ochrony w zakresie kwoty wolnej od zajęcia. Takiej ochrony należąca wierzytelność nie posiadała w prowadzonym przez Komornika Sądowego [...] pod sygn. akt Kmp [...] postępowaniu o należności alimentacyjne.

Dlatego też zbieg egzekucji wierzytelności podlegającej w sprawie Kmp [...] egzekucji z wierzytelnością nie podlegającą w sprawie Km [...] egzekucji, w ogóle nie zaistniał i w tym zakresie Komisja podzieliła co do zasady wyjaśnienia obwinionej, dotyczące zbieg egzekucji z art. 773¹ k.p.c., który następuje jedynie w przypadku „konkurencji” postępowań prowadzonych przez różnych komorników, w stosunku do wierzytelności podlegających w obydwu postępowaniach egzekucji. Natomiast w zakresie egzekucji z wynagrodzenia za pracę dłużnika w szkole podstawowej w [...], którego zajęcia obwiniona dokonała w dniu 18 listopada 2018 r., to była ona pierwszym właściwym komornikiem, który dokonał zajęcia i to jej, w zakresie egzekucji z ww. wynagrodzenia, powinny zostać przekazane akta prowadzonej przez Komornika Sądowego [...] postępowania egzekucyjnego, bowiem dłużnik w szkole podstawowej w [...] otrzymywał wynagrodzenie w kwocie wyższej niż minimalne wynagrodzenie i w obydwu postępowaniach podlegało ono egzekucji – w tym przypadku zbieg egzekucji z art. 773¹ k.p.c. zaistniał.

Dlatego też w ocenie Komisji Dyscyplinarnej nie doszło także do zaistnienia przewinienia dyscyplinarnego obwinionej z art. 222 pkt 11 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, tj. popełnienia innej niż wymienione w pkt 1–10 rażąca lub uporczywa obraza przepisów prawa, bowiem egzekucja w postępowaniu Km [...] prowadzona była przez obwinioną prawidłowo.

Dla wyczerpania bowiem znamion deliktu z art. 222 pkt 11 ustawy o komornikach sądowych przez Obwinioną konieczne byłoby wykazanie przez [...] rażącego lub uporczywego naruszenia prawa, a to nie nastąpiło – Wnioskodawca wskazał tylko naruszenia przepisu prawa z art. 773¹ k.p.c. z pominięciem wystarczającego uzasadnienia postawionego zarzutu, jako deliktu. Jedynie dla porządku wypada wskazać, iż Sąd Apelacyjny [...] w uzasadnieniu orzeczenia z dnia 24 czerwca 2020 r. słusznie zauważył, iż określenie rażącej obrazy prawa nie zostało przez Ustawodawcę na gruncie ustawy o komornikach sądowych zdefiniowane. O rażącym naruszeniu prawa możemy mówić, gdy obraza prawa ma charakter wyraźny, niewątpliwy, dający się łatwo stwierdzić, ale także należy wziąć pod uwagę ciężar gatunkowy zaistniałego uchybienia. Ustawodawca nie użył bowiem określenia „oczywista” obraza prawa, ale posłużył się zwrotem „rażąca”. Także w powyższym zakresie wypowiadał się Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 21 października 1992 r., sygn. akt V SA 86/92, wskazując, iż rażące naruszenie prawa stanowi postać kwalifikowaną naruszenia prawa i utożsamianie tego pojęcia z każdym naruszeniem prawa jest niesłuszne.

W ocenie zatem Komisji Dyscyplinarnej naruszenie prawa, jakie zarzucono Obwinionemu, nie spełnia wymienionych przesłanek i nie stanowi uchybienia o takim ciężarze gatunkowym, co skutkowałoby uznaniem przez Komisję, iż Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w [...] zarzucany jej delikt dyscyplinarny popełniła.

[...]

Kosztami postępowania dyscyplinarnego została obciążona Krajowa Rada Komornicza w Warszawie na zasadzie art. 259 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych.

KOMENTARZ

Zbieg egzekucji – komentarz do orzeczeń KD i sądów odwoławczych

**JOANNA
SAWICKA-IWANIUK**

Przewodnicząca Komisji
Dyscyplinarnej przy KRK
Komornik sądowy

Treść art. 773¹ k.p.c. w sposób jednoznaczny wskazuje sposób działania komornika w sytuacji, gdy dochodzi do zbiegu egzekucji do tych samych rzeczy, wierzytelności i praw z innym komornikiem właściwym miejscowo lub z komornikiem z wyboru. Interpretacja przepisu w praktyce jest bardzo różna. Złożoność problemu potwierdza orzecznictwo Komisji Dyscyplinarnej oraz sądów apelacyjnych rozpoznających odwołania od orzeczeń KD. W dalszej części artykułu przedstawione zostaną argumenty komorników, którzy w ocenie Rzecznika Dyscyplinarnego rażąco naruszyli art. 773¹ k.p.c., jak również kontrargumenty zawarte w/w orzeczeniach.

I.

W sprawie D 19/19 Rzecznik Dyscyplinarny przy KRK zarzucił obwinionemu, że w po-

stępowaniu egzekucyjnym Km 8516/14 prowadził postępowanie egzekucyjne z wniosku banku przeciwko dłużniczce, mimo wystąpienia zbiegu egzekucji sądowych do tego samego składnika majątkowego, tj. wynagrodzenia przysługującego dłużniczce od Stowarzyszenia [...], o czym został poinformowany przez pracodawcę pismem z 22 kwietnia 2015 r. Mimo tego obwiniony komornik nie przekazał – zgodnie z art. 773¹ k.p.c. – sprawy komornikowi właściwemu, umarzając 7 maja 2015 r. egzekucję z tego składnika majątkowego, mimo braku wniosku wierzyciela w tym zakresie, czym rażąco naruszył art. 773¹ k.p.c. oraz 825 pkt 1 k.p.c., dopuszczając się przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 71 pkt 2 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji. Obwiniony komornik podnosił, iż wydanie postanowienia o umorzeniu z tego składnika majątku było incydentalne. Ponadto dłużniczka otrzymywała wynagrodzenie w kwocie minimalnej, tym samym – *de facto* – nie było przedmiotem zbiegu, a zatem działania obwinionego komornika nie spowodowały szkody po którejjkolwiek ze stron postępowania. Obwiniony po podjęciu informacji o zbiegu podejmował inne czynności, żeby zaspokoić należności wierzy-

ciela, jak również rozpoznawał jego wnioski o zawieszenie i ostatecznie przekazał sprawę po okresie około trzech lat. Argumenty te nie zostały podzielone ani przez Komisję, ani przez sąd apelacyjny rozpoznający odwołanie w sprawie. W ocenie sądu okoliczności, że dłużniczka otrzymywała wynagrodzenie w kwocie minimalnej, nie można utożsamiać z niewystąpieniem zbiegu egzekucji. Zbieg ten wystąpił w przypadku podwójnej egzekucji (bezwocnej) z wynagrodzenia za pracę dłużniczki, w stosunku do którego egzekucję prowadził również komornik miejscowo właściwy. Nieskuteczność egzekucji nie oznacza, że nie doszło do ich zbiegu. W ocenie Komisji praktyka cofnięcia zajęcia wynagrodzenia jest oczywiście sprzeczna z przepisami. Ocena możliwości prowadzenia dalszej egzekucji z innych składników majątkowych została przedstawiona poniżej w podsumowaniu wszystkich zapadłych orzeczeń.

W sprawie D 32/20 Rzecznik Dyscyplinary przy KRK zarzucił obwinionemu komornikowi m.in., że w sprawie Km 1957/19 zaniechał w okresie od 27 lipca 2019 r. do 27 listopada 2019 r. podjęcia czynności zmierzających do przekazania akt egzekucyjnych właściwemu komornikowi, pomimo posiadania wiedzy o istniejącym zbiegu egzekucji do świadczenia dłużnika w ZUS oddział w P., dopuszczając się deliktu dyscyplinarnego z art. 222 pkt 1 i 4 ustawy o komornikach sądowych w zw. z § 2, § 6 pkt 1, § 14 pkt 1 i § 15 Kodeksu Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Istotne jest, iż orzeczenie na niekorzyść obwinionego zapadło po ponownym rozpoznaniu sprawy, pierwotnie sprawa rozpoznana została pod sygn. akt D 25/20. Zapadłe w sprawie orzeczenie uniewinniło komornika od zarzucanych mu czynów. Komisja uznała argumenty obwinionego komornika, iż opóźnienie trzech miesięcy w przekazaniu akt komornikowi właściwemu wynikało z podjęcia działań w celu realizacji tytułu wykonawczego. Wskazywała na to informacja, którą powziął

obwiniony, o szeregu wierzytelności potencjalnie przysługujących dłużnikowi, do których mógłby być właściwy. Komisja ustaliła, że obwiniony, nie będąc komornikiem właściwym do prowadzenia egzekucji ze świadczeń emerytalno-rentowych, był właściwy do prowadzenia egzekucji z wierzytelności. Komisja uznała, że w sytuacji wystąpienia wielu zbiegów do różnych składników majątku nastąpiłaby konieczność wydania szeregu tytułów wykonawczych do egzekucji z określonych składników majątku przez sąd, co znacznie wydłużyłoby postępowanie, gdy w tym czasie okoliczności sprawy uległy zmianie na skutek m.in. upadku wierzytelności. W ocenie Komisji działanie obwinionego wynikało z pragmatyzmu, gdyż doświadczenie wskazuje, że podjęcie innych działań (np. tworzenie drugiego tytułu wykonawczego) mogłoby spowodować bezcelowe przedłużanie postępowania w sytuacji, gdy egzekucja z kolejnych składników majątku dłużnika okazywała się bezskuteczna. Usprawiedliwiał to – w ocenie Komisji – zwłokę w przekazaniu akt.

Orzeczenie to zostało poddane krytyce przez Sąd Apelacyjny w P., który to w sprawie II AKa 153/21 uznał argumenty o potencjalnej skuteczności egzekucji z innych należności dłużnika za całkowicie nieprzekonujące. W rzeczywistości bowiem przedmiotowe zaniechanie skutkowało brakiem egzekwowania należności na rzecz wierzyciela ze świadczenia, jakie dłużnik uzyskiwał w ZUS oddział w P. Trafnie zauważył skarżący, że ewentualnym usprawiedliwieniem dla obwinionego mogłaby być „wielość zbiegów egzekucji” do tego samego składnika majątku dłużnika (przeszkoda natury prawnej) czy fizyczny brak akt (przeszkoda natury faktycznej), ale takie przypadki w analizowanej sprawie nie wystąpiły. Nie można również pominąć tego, że brak działań ze strony obwinionego w omawianym zakresie obejmował okres aż 123 dni, co niewątpliwie stanowi nieuzasadnioną

zwłokę i to na szkodę wierzyciela. Komisja, mając na uwadze zapatrywania prawne sądu odwoławczego, rozpoznając ponownie sprawę, uznała, iż działanie obwinionego komornika stanowi zarzucany delikt dyscyplinarny z art. 222 ust. 1 i 4 u.k.s. Ponowne zaskarżenie orzeczenia KD i rozpoznanie przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu skutkowało utrzymaniem orzeczenia w mocy. W uzasadnieniu do orzeczenia Sąd stwierdził, że wykładania art. 773¹ k.p.c. nie budzi wątpliwości i wyraża nakaz bezzwłocznego przekazania sprawy komornikowi, który pierwszy wszczął egzekucję, bez względu na stopień zaawansowania postępowania. W ocenie sądu w ten sposób zostaje spełniony wymóg rozstrzygnięcia zbiegu przez samych komorników, co ma zapewnić realizację postulatu rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

„Usprawiedliwieniem nie może być fakt równoległego prowadzenia egzekucji do innego składnika majątku dłużnika – wobec jednoznacznego w swojej wymowie nakazu płynącego z treści w/w normy prawnej. Obwiniony winien się kierować nie tylko interesem wierzyciela, ale także dłużnika”. Działanie obwinionego wiązało się z dodatkowymi kosztami z uwagi na niemożność sporządzenia planu podziału, co spowodowane było pozostawieniem potrąconych kwot na depozycie do czasu rozstrzygnięcia zbiegu.

II.

W kolejnym orzeczeniu w sprawie D 32/20 Komisja podzieliła poglądy obwinionej i uniewinniła ją od zarzucanego czynu, tj. że obwiniona w sprawie Km 1450/18 dopuściła się zaniechania w okresie od 4 sierpnia 2018 r. do 24 stycznia 2019 r., w zakresie przekazania akt egzekucyjnych właściwemu komornikowi, pomimo posiadania wiedzy o istniejącym zbiegu egzekucji do wierzytelności dłużnika z tytułu umowy zlecenia, przysługującego mu od sp. z o.o. w [...], którym to działaniem: (1)

OBWINIONA WSKAZAŁA, IŻ NIE ZGADZA SIĘ Z POGŁĄDEM, AŻEBY W PRZYPADKU ZBIEGU EGZEKUCJI NP. DO „PUSTEGO” RACHUNKU BANKOWEGO KOMORNIK ZOBOWIĄZANY BYŁBY DO PRZEKAZANIA SPRAWY.

naruszyła powagę i godność urzędu komornika poprzez uchybienie obowiązkowi wynikającemu z art. 25 ustawy z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych; (2) uchybiła zasadom wyrażonym w § 6 pkt 1, § 14 pkt 1 i § 15 Kodeksu Etyki Zawodowej Komornika Sądowego, tj. dopuściła się przewinienia dyscyplinarnego z art. 222 pkt 1 u.k.s. w zw. z § 2 Kodeksu Etyki Zawodowej Komornika Sądowego; (3) w sposób rażący i uporczywy dopuściła się obrazy art. 773¹ § 1 k.p.c., tj. doszło do przewinienia dyscyplinarnego z art. 222 pkt 11 u.k.s. Obwiniona w swoich wyjaśnieniach wskazała na okoliczność, iż prowadziła w sprawie Km 1450/18 postępowanie egzekucyjne wieloma sposobami, zaś wierzyciel w tym postępowaniu, wobec bezskuteczności prowadzonej egzekucji z wierzytelności, złożył wniosek o jej umorzenie i prowadzenie postępowania innymi sposobami. Obwiniona wskazała, iż nie zgadza się z poglądem, ażeby w przypadku zbiegu egzekucji np. do „pustego” rachunku bankowego komornik zobowiązany byłby do przekazania sprawy. Komornik zobowiązany jest przecież do realizowania wniosku wierzyciela, poszukując zaspokojenia z innego majątku dłużnika. Byłoby to bowiem pozbawienie wierzyciela prawa do decydowania o dalszych losach prowadzonego z jego wniosku postępowania egzekucyjnego. Taka interpretacja przepisu prowadzi

OZNACZA TO, IŻ KOMORNIK,
KTÓRY NIE JEST WŁAŚCIWY,
SPORZĄDZA ODPIS SWOICH AKT
I PRZEKAZUJE KOMORNIKOWI
WŁAŚCIWEMU, PROWADZĄC
NADAL EGZEKUCJĘ
W POZOSTAŁYM ZAKRESIE.

do wniosku, że zbieg egzekucji następuje w chwili, gdy pojawia się w zakresie danej wierzytelności związana z nią, a podlegająca podziałowi należność pieniężna. Tym samym, realizując wniosek wierzyciela, możliwe jest uchylene zajęcia świadczenia (wierzytelności), co skutkuje ustaniem zbiegu egzekucji. Argumentacja ta została podzielona przez skład orzekający, jednak na skutek odwołania wnioskodawcy poddana krytyce sądu odwoławczego, podobnie zresztą jak w przywołanej powyżej sprawie D 25/20. W ocenie sądu odwoławczego „całkowicie nieprzekonujące są sugestie Komisji Dyscyplinarnej, że zaniechanie obwinionej było usprawiedliwione, ponieważ w ogóle nie doszło do zbiegu egzekucji. Słusznie zwrócił uwagę skarżący, że z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika, iż Komisja Dyscyplinarna uznała, że warunkiem powstania rzeczzonego zbiegu jest realna skuteczność dokonanego zajęcia, rozumiana jako możliwość uzyskiwania potrąceń. Pogląd ten nie znajduje oparcia w treści art. 773¹ § 1 i 2 k.p.c. [...] W świetle wymienionego przepisu, wystarczającym warunkiem uregulowanego w nim zbiegu jest dokonanie zajęć przez co najmniej dwa organy egzekucyjne w stosunku do przysługującego dłużnikowi tego samego składnika jego majątku. [...] Dla zaistnienia zbiegu egzekucji, rodzącego obowiązek przekazania spra-

wy, bez znaczenia pozostaje to, czy w danym przypadku istnieje, czy też nie istnieje możliwość uzyskiwania potrąceń”.

Orzeczenie Komisji zostało uchylone i przekazane do ponownego rozpoznania. Orzeczenie, która zapadło po ponownym rozpoznaniu sprawy przez Komisję, uznające obwinioną za winną zarzucanych czynów, jest nieprawomocne.

III.

Przedstawione w skrótovej formie argumenty zarówno obwinionych komorników, jak i ich ocena przez Komisję i sądy odwoławcze wskazują na poszukiwanie przez środowisko komorników pewnych pragmatycznych rozwiązań wynikających chociażby z ekonomiki postępowania. Zapadające w opisanych stanach faktycznych orzeczenia uniewinniające wskazują, że praktyka poszła w kierunku przekazywania akt tam, gdzie zbieg dotyczy realnego majątku, tj. gdy na rachunku bankowym dłużnika znajdują się środki, gdy wysokość wynagrodzenia pozwala na dokonanie potrącenia. Wskazać należy również, iż komornicy konsekwentnie odmawiają przyjęcia przekazanych spraw tam, gdzie doszło do zajęcia tego samego majątku, ale faktycznie go nie ma.

Warto w tym miejscu wskazać również inne praktyki występujące w środowisku komorniczym, jak chociażby przekazanie sprawy właściwemu komornikowi tylko do majątku, do którego wystąpił zbieg, i poinformowanie wierzyciela o konieczności uzyskania kolejnego odpisu tytułu wykonawczego. Oznacza to, iż komornik, który nie jest właściwy, sporządza odpis swoich akt i przekazuje komornikowi właściwemu, prowadząc nadal egzekucję w pozostałym zakresie. Literalne brzmienie art. 773¹ § 1 i 2 k.p.c. pozwalałoby na przyjęcie takiego rozwiązania. Wskazuje na to posłużenie się przez ustawodawcę pojęciem zbiegu egzekucji do tych samych

rzeczy, a nie pojęciem zbiegu postępowania egzekucyjnego. Również z treści § 2 wynika, iż komornik, który później wszczął egzekucję, niezwłocznie przekazuje sprawę komornikowi, który pierwszy wszczął egzekucję, do tych samych rzeczy, praw i wierzytelności. Analiza tych dwóch paragrafów art. 773¹ k.p.c. pozwala na przyznanie słuszności opisanej wyżej praktyce, choć już § 3 przytoczonego przepisu wskazuje na konieczność rozliczenia kosztów egzekucji. Wydaje się, że chodzi tu jednak o koszty całego postępowania, a nie częściowe koszty związane z egzekucją z tego konkretnego majątku. W przypadku takiego częściowego przekazania sprawy § 3 staje się bezprzedmiotowy.

Praktyka informowania wierzyciela o zbiegu i oczekiwanie na jego stanowisko, która również jest szeroko stosowana, rodzi niebezpieczeństwo zwłoki w postępowaniu, czego przykładem jest przytoczone postępowanie dyscyplinarne D 32/20.

Oczywiście nie sposób odmówić słuszności argumentacji przedstawionej przez sądy odwoławcze, że zarówno w przypadku rachunku bankowego, jak i otrzymywanego wynagrodzenia sytuacja dłużnika może się dynamicznie zmienić, co spowoduje niezaspokojenie wierzyciela w sprawie, która nie zostanie przekazana właściwemu komornikowi. Również argumentacja Rzecznika Dyscyplinarnego, powołującego się w odwołaniu od orzeczenia Komisji na treść art. 890 § 1 k.p.c., z którego wynika, iż w przypadku zajęć rachunków bankowych zajęcie jest dokonane z chwilą doręczenia bankowi zawiadomienia i zajęcie to, co istotne, obejmuje także kwoty, które zostaną wpłacone na rachunek po dokonaniu zajęcia w przyszłości jest zasadna. Pozostaje aktualna także w przypadku zajęcia wierzytelności, zajęcie jest dokonane z chwilą doręczenia wezwania dłużnikowi i obejmuje, w przypadku sum płatnych okresowo, również wypłaty przyszłe (art. 900 § 2 k.p.c.). Z przedstawio-

nych przykładów wynika jednoznacznie, że zajęcie dotyczy też należności przyszłych.

Przywołane orzeczenia sądów odwoławczych nie pozostawiają wątpliwości, iż stwierdzenie braku zbiegu egzekucji w sytuacji braku majątku jest nieprawidłowe. Wskazane powyżej różne rozwiązania stosowane przez środowisko komorników przy rozstrzygnięciu zbiegu egzekucji wskazują na potrzebę dalszej dyskusji i poszukiwania przez doktrynę nowych rozwiązań tego problemu lub zmiany treści przepisu.

Drugą sporną kwestią jest rozpoznawanie wniosków wierzyciela czy to w przedmiocie zawieszenia, czy też umorzenia postępowania z majątku, do którego nastąpił zbieg, skoro samo pozyskanie informacji o zaistnieniu zbiegu obliuguje komornika, który nie jest właściwy, do przekazania akt komornikowi właściwemu.

VI.

Praktyka wykształciła zupełnie odmienne rozwiązania od prezentowanych w orzeczeniach sądów odwoławczych, traktując, iż to wierzyciel jako dysponent toczącego się postępowania może zadecydować, jak ono ma wyglądać, a wniosek o umorzenie lub zawieszenie w sprawie, w której doszło do zbiegu, jest dalej idący. Należy ponadto skonkretyzować pytanie o wskazane wyżej wnioski wierzyciela do przynajmniej dwóch wypadków. Po pierwsze – gdy wniosek został złożony po wystąpieniu zbiegu, np. na skutek informacji przekazanej wierzycielowi przez komornika, który nie będzie właściwy. Po drugie – gdy wniosek wierzyciela został zawarty już we wniosku egzekucyjnym, z wnioskiem o umorzenie egzekucji z majątku, jeśli nastąpi zbieg administracyjny, lub z egzekucją należności alimentacyjnych

Przyjęcie stanowiska, że w/w wniosek należy przekazać wraz z aktami komornikowi właściwemu wydaje się być sprzeczne

z zasadą dyspozycyjności. To wierzyciel, składając wniosek egzekucyjny, decyduje o zakresie egzekucji. Odnośnie do zawieszenia i umorzenia egzekucji w świetle zasady dyspozycyjności warto również przedstawić stanowisko wyrażone w literaturze¹: „Organ egzekucyjny zawiesza postępowanie egzekucyjne na wniosek wierzyciela zawsze, a uprawnienie wierzyciela do żądania tego zawieszenia nie jest niczym ograniczone. Wniosek wierzyciela o zawieszenie postępowania egzekucyjnego nie wymaga uzasadnienia i nie podlega jakiegokolwiek kontroli organu egzekucyjnego. W wypadkach określonych ustawowo zawieszenie postępowania może nastąpić także na wniosek dłużnika (art. 820 k.p.c.; zob. pkt 10.2). W dyspozycji wierzyciela leży również zasadniczo decyzja o zakończeniu postępowania egzekucyjnego przez jego umorzenie. Wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego wierzyciel może złożyć na każdym etapie tego postępowania. Wniosek ten nie wymaga uzasadnienia, a organ egzekucyjny jest nim związany. Tylko w sprawach, w których egzekucję wszczęto z urzędu lub na żądanie uprawnionego organu, wniosek wierzyciela o umorzenie postępowania egzekucyjnego wymaga zgody sądu lub uprawnionego organu, który żądał wszczęcia egzekucji (art. 825 k.p.c.). Należy zaznaczyć, że w postępowaniu egzekucyjnym nie ma cofnięcia wniosku o wszczęcie egzekucji. Przepis art. 203 k.p.c. o cofnięciu pozwu nie ma zastosowania w postępowaniu egzekucyjnym. Wierzyciel może zrezygnować z wszczętego postępowania egzekucyjnego tylko przez złożenie wiążącego organ egzekucyjny wniosku o jego umorzenie (art. 825 pkt 1 k.p.c.)”.

Czy zatem zasada ta w przypadku zbiegu egzekucji z uwagi na treść art. 773¹ k.p.c. doznaje ograniczenia? Literalne brzmienie przepisu wskazuje na konieczność przekazania sprawy z chwilą zbiegu, co ozna-

czałoby przekazanie wniosku wierzyciela do rozpoznania komornikowi właściwemu. Przyjmując takie rozwiązanie, musimy zadać pytanie o koszty egzekucji w postaci wydatków gotówkowych, chociażby za korespondencję, które pokrywa wierzyciel, a w konsekwencji obciążają dłużnika. Ekonomia postępowania i wskazana wyżej zasada dyspozycyjności wskazywałyby w mojej ocenie na możliwość rozpoznania takich wniosków przez komornika, u którego przed zbiegiem toczyło się postępowanie.

Reasumując, rozpoznania wniosku wierzyciela o zawieszenie lub umorzenie postępowania złożonego na wypadek ewentualnych zbiegów już we wniosku o wszczęcie egzekucji, a także po wystąpieniu zbiegu nie można oceniać jako rażącego naruszenia art. 773¹ k.p.c. Kwestia rozstrzygnięcia zbiegu egzekucji sądowej rodzi wiele wątpliwości i mamy do czynienia z rozbieżnymi praktykami. Niewątpliwie z chwilą powzięcia informacji o zbiegu komornik, nie przekazując akt, naraża się na odpowiedzialność dyscyplinarną na podstawie art. 222 ust. 4 u.k.s. (podejmowanie czynności z nieuzasadnioną zwłoką). Istotne jest przy tym ustalenie, czym ta zwłoka była spowodowana i czy może ona usprawiedliwiać takie postępowanie komornika, który winien uwzględnić interesy zarówno dłużnika, jak i wierzyciela. Skuteczne prowadzenie egzekucji przekłada się na kondycję finansową kancelarii. Stwierdzenie zwłoki w rozpoznaniu zbiegu i przekazaniu akt, tj. nieprzekazanie akt niezwłocznie, nie może podlegać ocenie w oderwaniu innych okoliczności sprawy.

Przypisy końcowe

¹ A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 42–43.

NOWA
CURRENTA
NOWA
CURR
NOWA
CURRE

NOWA CURRENTA

CURRENTA SP. Z O.O.

al. Niepodległości 703A, 81-853 Sopot
tel : +48 608 587 257
e-mail: nowa.currenta@currenta.pl
www.sklep.currenta.pl, www.czytelnia.currenta.pl

NO